

TAUNO JUHANA LAHTINEN

LAHDEN
TEOLLISUUSSEURAN
VIISI VUOSIKYMMENTÄ

TEKSTI TAUNO JUHANA LAHTINEN
SUUNNITTELU, TAITTO JA KANSI NILS FREDRIKSSON
VALOKUVAT SOILE SILTANEN JA VESA TAPIOLA

LAHDEN
TEOLLISUUSSEURAN
VIISI VUOSIKYMMENTÄ

096

LAHDEN TEOLLISUUSSEURA RY
Lahti

JULKAISIJAN SAATESANAT

Lahden Teollisuusseura ry:n hallitus valitsi kokouksessaan 25.3.1991 50-vuotisjuhlatoimikunnan valmistelemaan ja toteuttamaan seuran 50-vuotisjuhlaan liittyviä asioita. 23.2.1993 tulee kuluneeksi puoli vuosisataa siitä, kun Lahden Teollisuusseuran perustamiskokous pidettiin.

Kokouksessaan 11.4.1992 juhlatoimikunta päätti yksimielisesti esittää seuran hallitukselle 50-vuotisjuhlakirjan kirjoittamista. Asiaa perusteltiin mm. seuraavasti: Seura perustettiin poikkeuksellisissa sota-ajan olosuhteissa. Yksituumaisten ja rohkeiden päätösten myötä on seurasta kuluneiden vuosikymmenten aikana kasvanut Lahden talousalueella toimivien yritysten ja yhteisöjen johtavilla paikoilla olevien henkilöiden merkittävä vaikuttaja- ja yhteistoimintaelin. Lahden Seurahuone Oy:n omistajana Lahden Teollisuusseura on myös merkittävä taustavoima hotelli- ja ravintolakulttuurin kehittäjänä niin kotikaupungissa kuin laajemmaltikin koko maassa ja sen ulkopuolella kautta maailman.

Juhlatoimikunta totesi samalla, ettei seuran vaiheista ole julkaistu koko toimintaa kattavaa teosta. Edelleen toimikunta totesi, että seuran kahdeksankymmenluvulla tekemät lukuisat aloitteet ja kannanotot Lahden talouselämälle tärkeisiin uudistuksiin ovat tuleville sukupolville muistamisen arvoisia.

Kun otetaan huomioon, että Lahden Teollisuusseura on elänyt voimakkaalla tavalla kiinteänä osana suomalaista yhteiskuntaa ja keskellä sen ongelmia, on juhlakirjankin sisällön peilattava mahdollisimman laajasti siihen liittyvää ja ympärillä olevaa kehitystä.

Kirjan kirjoittajaksi kutsuttiin arvostettu lehtimies, asessori Tauno Lahtinen. Hän on ollut pitkäaikainen seuran jäsen ja voinut päätoimittajan näköalapaikalta vuosikymmeniä seurata mm. Lahden talouselämän kehitystä. Kun kirjan ulkoisen asun suunnittelijaksi vielä lupautui jo seuran ansiomitalin ja merkin muotoiluun vahvasti vaikuttanut taiteilija Nils Fredriksson, voidaan tekijöiden katsoa edustavan korkeatasoista ammattitaitoa.

Esitämme parhaat kiitokset edellä mainituille sekä lisäksi kaikille niille henkilöille, jotka ovat tavalla tai toisella vaikuttaneet teoksen syntymiseen. Teidän ponnistuksillanne on kädessä oleva juhlakirja saatu aikaan! Toivomme tuloksen olevan niin iloksi kuin hyödyksikin lukijalleen, yhtä hyvin omalle jäsenellemme kuin vierallekin, jolle tämä on lahjaksi luovutettu.

Lahden Teollisuusseura ry:n tervehdyksin
Juhlatoimikunta

SISÄLLYS

JULKAISIJAN SAATESANAT	7
ALUKSI	10
ENSIMMÄINEN JAKSO 1943—1952	13
VAKAIN MIELIN RISTIRETKELLE . . .	14
Pitkittyvää odotusta	15
Marraskuun 7. päivä	16
EMOKLUBIN AIKAA	17
HANKE TOTEUTUU	18
Seuran perustajat	18
Muistoja tapahtuneesta	20
TOIMINNAN ALKUVAIHEET	21
Seurahuoneen omistajaksi	21
Jäsenistön kehitys	22
Juhlia, retkiä, jäseniltoja	23
SEURAHUONEEN LAAJENNUS	25
Tyytymättömyyttä	26
Naapurin rakentaminen	27
AVAINHENKILÖITÄ	28
A-jäsenet	29
LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT	36
TILAISUUKSIA	41
TOINEN JAKSO 1953—1962	
KAKSI MAAILMAA VASTAKKAIN	45
Näin Suomessa	46
Paisuva kaupunki	47
TILAISUUDESTA TOISEEN	49
Menneitä ja tulleita	50
Tungosta klubeille	51
Johtohenkilöitä	52
KEHITTYVÄ SEURAHUONE	54
Lisää viihtyisyyttä	56
LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT	71
TILAISUUKSIA	76
KOLMAS JAKSO 1963—1972	79
RAUHATTOMAN RAUHAN VUOSIKYMMEN	80
Vallan huipulla	81
Edelleen kasvua	82
TAMMIVUOREN AIKAA	84

Valta vaihtuu	85
TOINEN LAAJENNUS	86
Kauppaklubin lähtö	87
MENETYSTEN VUOSIKYMMEN	89
LUOTTAMUSMIEHET JA VIRKAILIJAT	98
TILAISUUKSIA	104
NELJÄS JAKSO 1973—1982	106
RAUHAN JA VAPAUDEN TUULIA	107
Voitosta vaihtoon	108
Monumenttien kausi	109
AJAN VIRRASSA ETEENPÄIN	111
Kestiytävyyttä ja muuta	112
Jäsenongelma ja sen ratkaisu	113
JÄLLEEN LAAJENNUS	115
Kaksi kärkeästä	115
LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT	125
TILAISUUKSIA	131
VIIDES JAKSO 1983—1992	134
SUURTEN MULLISTUSTEN VUOSIKYMMEN	135
Kulutusjuhlasta kohmeloon	136
Laman varjossa	138
BERNT STARCKJOHANNIN ENNÄTYSKAUSI	140
ALOITTEITA JA LAHJOITUKSIA	142
Taistelu moottoritien puolesta	142
Mekatroniikan koulutukseen	143
Tutkimusprofessori	143
Kulttuurirahastolle	143
Talouselämän historia	144
Sortunut suurhanke	144
Stipendejä ym.	144
MUSTA KISSA JA TEIVAANMÄKI	145
ANSIOMITALI JA MERKKI	146
PUOLI VUOSISATAA TAKANA	148
SEURAN JÄSENET 1992	150
LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT	167
TILAISUUKSIA	173
LIITTEET	189
LAHDEN SEURAHUONE 100-VUOTIAS	202
LÄHTEET	206

ALUKSI

Vuoden 1991 keväällä antoi Lahden Teollisuusseuran juhlatoimikunta tehtäväkseni kirjan kirjoittamisen seuran vaiheista 50 vuoden ajalta. Tavoitteena ei ollut historiikki tavanomaisessa mielessä vaan juhlakirja, jonka käsittelyalue ulottuu laajemmalle, mutta joka samalla on suhteellisen helppolukuinen, runsaasti kuvitettu ja ulkopuolisillekin lahjaksi sopiva. Tämän mieluisan ja samalla haastavan työn olen suorittanut vuoden kuluessa niin, että käsikirjoitus valmistui kurkiaurojen palatessa seuraavan kerran etelän mailta.

Olen pyrkinyt täyttämään toimeksiantajan toiveet liittämällä kirjaan seuran sisäisten vaiheiden lisäksi havaintoja ja ilmiöitä ympäröivästä yhteiskunnasta, omasta kaupungista ja maasta kansainvälisiin tapahtumiin saakka. Niitähän on seurattu myös jäsenkunnan yhteisissä tilaisuuksissa vuosikymmenten varrella. Jaksojen loppuun liitetyt luettelot helpottavat kirjan mahdollista käyttöä mm. hakuteoksena.

Tiedot pohjautuvat asiakirjalähteisiin. Vapaita muisteluita on tässä yhteydessä tietoisesti kartettu — eräitä perustamisajan poikkeuksia lukuun ottamatta — sen takia,

että vanhojen asioiden mieleen palautuminen on tunnetusti epätarkkaa. Samalla jää mahdollisuus rikkaan muistelma-aineiston kokoamiseen muussa yhteydessä. Historiateoksiin yleisesti kuuluva nimirekisteri ja yksityiskohtainen lähdeluettelo on yhteistuumin toimeksiantajan kanssa jätetty pois.

Yhteistoiminta työtä valvoneen juhlatoimikunnan kanssa on ollut hyödyllistä ja joustavaa. Seuran sihteeri-taloudenhoitaja Heikki Simola lähdeaineiston ja kuvien hankkijana sekä monien muiden käytännön asioiden hoitajana, pitkäaikainen puheenjohtaja Bernt Starckjohann vanhojen kuvien tunnistajana sekä sihteeri Hannele Riitala tekstin puhtaaksi kirjoittajana ovat antaneet arvokkaan tukensa työn jouduttamiseksi. Kiitän myös tyttärentäni fil.maist. Leena-Sisko Naskalia kieli-asun tarkastamisesta.

Toivotan monella tavalla ansioituneelle ja ihailtavan vireälle Lahden Teollisuusseuralle menestyksellistä juhlavuotta ja reipasta toimintamieltä myös tulevina aikoina.

Kiitoksin luottamuksesta, vanhalle paikalleen palautetun helatorstain aattona 27.5.1992

T. L.

Välähdyksiä ja
toteamuksia
aikaväliltä

1943–1992

1943–1952

Ensimmäinen jakso

VAKAIN MIELIN RISTIRETKELLE . . .

Sota ei päättynyt niin kuin luultiin. Kun Saksan joukot olivat varhain sunnuntaiamuna juhannuksen alla vuonna 1941 ylittäneet äkikirysäyksellä Neuvostoliiton rajan ja aloittaneet näin Operaatio Barbarossan toteuttamisen, oli nopea loppukin käden ulottuvilla. Adolf Hitlerin lähimiehiin kuuluva yleisesikunnan päällikkö kenraalileversti Franz Halder kirjoitti heinäkuun alussa päiväkirjaansa, että sotaretki Venäjälle viedään voitokkaaseen päätökseen kahdessa viikossa.

Tämä kahden viikon teoria levisi myös suomalaisiin mieliin. Kun miehet olivat läheneet valloittamaan takaisin talvisodan pakorauhassa menetettyä Karjalaa, käytiin kotirintamalla väittelyä siitä, ehtiikö joukko takaisin parhaaseen heinänteko aikaan vai lykkääntykö paluu peräti elonleikkuuseen saakka. Pahimmassakin tapauksessa perunan nostossa olisi jo miesväki mukana.

Ja korvissa soivat ylevinä vanhan marsalkan sanat. Näin oli ylipäällikkö päiväkäskysään sanonut:

”Kutsun Teitä kanssani pyhään sotaan kansakuntamme vihollista vastaan. Sankarivainajat nousevat kesäisten kumpujen alta jälleen rinnallemme tänään, jolloin lähdemme Suomelle turvatun tulevaisuuden luodaksemme Saksan mahtavien sotavoimien rinnalla ja asetovereina vakain mielin ristiretkelle vihollistamme vastaan.”

Joukkojen rynnistäessä tykit jymisten ja konepistoolit rätisten heinäkuun helteessä ja vaaleiden öiden savussa kohti vanhaa rajaa

antoi C. G. Mannerheim, sotamarsalkka, joka seuraavana kesänä nimitettiin Suomen Marsalkaksi, uuden päiväkäskyn, jossa tavoitteita lisättiin:

”Vapaussodassa vuonna 1918 lausuin Suomen ja Vienan karjalaisille, etten tulisi panemaan miekkaani tuppeen ennen kuin Suomi ja Itä-Karjala olisivat vapaat. Kaksikymmentäkolme vuotta ovat Viena ja Aunus odottaneet tämän lupauksen täyttymistä, puolitoista vuotta on Suomen Karjala kunniaakaan talvisodan jälkeen autiona odottanut aamun sarastusta. Vapaussodan taistelijat, talvisodan maineikkaat miehet, urhoolliset sotilaani! Uusi päivä on koittanut. Karjala nousee, riveissänne marssivat sen omat pataljoonat. Karjalan vapaus ja suuri Suomi väikkyy edessämme maailmanhistoriallisten tapahtumien valtavassa vyöryssä. Suokoon kansojen kohtaloita ohjaava katselmus Suomen armeijan täyttää Karjalan heimoille antamani lupauksen.”

Kesän ja syksyn mitta, kun Laatokka oli saavutettu ja Viipuri vallattu, jatkui eteneminen ylipäällikön lupauksen mukaan Itä-Karjalaan, minne linjat jähmettyivät. Miehiä palaili kotiin, mutta yksitellen, kuka vuorotai toipumislomalle, kuka lopullisesti kotiutettuna valtion koruttomassa puuarkussa, jonka kanteen saattoi olla kiinnitettynä lappu: Ei saa avata. Alle nelimiljoonaisesta kansasta oli kutsuttu 630 000 henkilöä eli 16 prosenttia maanpuolustustehtäviin, mitä pidetään maailmanennätyksenä alallaan. Suomi me-

netti talvi- ja jatkosodassa yhteensä noin 90 000 ihmishenkeä. Lisäksi jäi yli 57 000 elinikäistä invalidia.

Saksalaiset olivat aloittaneet ratkaiseviksi tarkoitettut rynnistyksensä kohti Moskovaa ja Leningradia, mutta ne tyrehtyivät syksyllä liejuun ja varhain tulleen talven myötä lumeen ja pakkaseen. Etelä-Suomeenkin tuli pysyvä lumi vuoden 1941 syksyllä jo lokakuun puolivälissä. Edessä oli pitkä ja raskas sota. Joulukuun 7. päivänä tekivät japanilaiset ilmahyökkäyksen amerikkalaiseen Pearl Harborin laivastotukikohtaan Havaijilla, ja tästä oli seurauksena taistelujen laajeneminen myös Tyynen meren alueelle. Toiseen maailmansotaan liittyi tavalla tai toisella kaikkiaan kuutisenkymmentä valtiota. Ihmisuhreja se vaati yli 50 miljoonaa.

Pitkittyvää odotusta

Tuli joulou ja uusi vuosi 1942. Vanhojen rajojen ylitys oli johtanut siihen, että Englanti, joka puolitoista vuotta aikaisemmin oli vähällä tulla suomalaisten avuksi Neuvostoliittoa vastaan, julisti sodan Suomelle. Kenttäposti kuljetti kirjeitä, kortteja ja paketteja niin tutuille kuin tuntemattomillekin sotilaille. Naiset tekivät miesten töitä kotirintamalla ja suuri osa palveli lottatehtävissä sairaaloissa, kanttiineissa, toimistoissa ja muualla. Ikäluokka 1923, nyt 19-vuotiaat, oli kutsuttu palvelukseen.

Ihminen tottuu, kun on pakko, monenlaisiin olosuhteisiin. Niin myös sotaan. Hyökkäysvaiheen jälkeen asemasota huolella rakennetuissa hirsikorsuissa oli siedettävää, joskin pitkäväteistä. Vartiovuoroja, korttipeiliä, jonotusta soppakanuunan edessä, ikuista puhumista eritoten naisista, herrojen haukkumista kun eivät tee rauhaa ja päivästä päivään laskemista kuinka monta vuorokautta on seu-

raavaan vuorolomaan. Välillä partiointia puolin ja toisin, äkillinen tykistökeskitys ja räjähtävien luotien napsahteluja Itä-Karjalan ikimäntyihin. Ympärillä tavallisesti suota ja kapulasiltaa.

Mutta niin oli kotirintamallakin. Päivittäisten töiden tekoa, kukin paikallaan, läheisten ajattelemista ja viestin odottamista sieltä jostain, pimennysverhojen asettamista paikoilleen ennen valojen sytyttämistä ja korvan höristämistä mahdollisen ilmahälytyksen varalta. Vesivehmaan kentälle sijoitettu Lento-laivue 24 everstiluutnantti G. E. Magnussonin johdolla turvasi kuitenkin kaupunkia ja sen radioasemaa niin tehokkaasti, että pommituksia oli vain sodan alussa ja loppuvaiheessa.

Sodasta huolimatta elinkeinoelämän piti pyöriä. Väestö, niin siviilit kuin sotilaatkin, tarvitsivat ruokaa ja vaatteita ja armeija aseita ja ammuksia. Kaikkia oli tuotettava, vaikka se vaikeaa olikin.

Kun ylipäällikkö kaukonäköisyydessään oli päättänyt, ettei lähes saarattuun Leningradiin hyökätä eikä Muurmannin rataa katkaista vaan tyydytään puolustamaan sitä aluetta joka jo oli vallattu, riitti miehiä lomautettavaksi kotirintamalle niin maatalouden kuin teollisuuteenkin. Samalla oli huolehdittava siitä, että tuotantoelämän johdossa oli henkilöitä, jotka pystyivät pitämään toiminnan käynnissä. Osa näistä kuului niihin ikäluokkiin, jotka oli puettu armeijan harmaisiin.

Saksan johto oli päätöksissään yllättävä. Kun sen panssariarmeijat pysähtyivät ensimmäisenä sotasyksynä Moskovan ja Leningradin edustalle, ne eivät seuraavana keväänä, kuten odottaa sopi, saaneetkaan uutta hyökkäyskäskyä, vaan johtaja oli päättänyt jättää pääkaupungin toistaiseksi rauhaan ja näännyttää Leningradin asukkaat nälkään. Sen si-

jaan armeijat etenivät Donille ja Donetsin laakioille sekä Stalingradiin, mistä oli tuleva kohtalon loukku saksalaisille ja samalla Euroopan sodan käännekohta.

Marraskuun 7. päivä

Sinä lauantaina, marraskuun seitsemäntenä 1942, oli tullut kuluneeksi 25 vuotta bolshevikien valtaannoususta Venäjällä, eli siitä tapahtumasta, joka kantaa vanhan kalenterin mukaan lokakuun vallankumouksen nimeä. Merkkipäivän johdosta kirjoitti nimimerkki ”Esa”, Etelä-Suomen Sanomien toimituspäällikkö ja ansioitunut historiikkien tekijä Jalmar Niemi räväkkään tapaansa mm. näin:

”25 vuotta ovat he maailmanhistorian tuntemalla kaameimmalla terrorilla Venäjää hallinneet ja kuvitelleet koko Euroopan ja koko maailmankin boshevisoimista. Mutta seinä on noussut vastaan. Ja siihen seinään he tulevat myöskin päänsä lyömään.”

Samana päivänä tuli kuluneeksi myös tasan neljännesvuosisata Mommilan taistelusta. Sitä on yleisesti pidetty Suomen vapaus sodan alkutapahtumana. Kahakka alkoi siitä, että joukko villiintyneitä venäläisiä matruuseja hyökkäsi yllättäen Mommilan kartanoon, missä tilan omistaja maanviljelysneuvos ja monimiljonääri Alfred Kordelin vietti parhaillaan ystäväpiirinsä kanssa syntymäpäiväänsä. Oppaana Helsingistä tulleilla matruuseilla oli kartanon isännälle kaunaa kantava Johan Skott -niminen suutari. Venäläisiä vastaan lähti Lahdesta pari kuukautta aikaisemmin perustetun paikallisen suojeluskunnan osasto johtajanaan pankinjohtaja Johan Kemp. Yhteenoton aikana matruusit ampuivat Kordelinin ja hänen seurassaan olleen Jokioisten kartanon isännöitsijän.

Tasavallan presidentti Risto Ryti, joka kesällä 1944 suoritti sankariteon panemalla

nimensä saksalaisen avun turvaavaan Ribbentrop-sopimukseen, oli hiuskarvan varassa menettää henkensä jo samaisessa Mommilan välikohtauksessa. Nimimerkki ”Esa” pakinoi siitä näin:

”Hän oli myöskin maanviljelysneuvos Kordelinin vieraana. Hän joutui rouvineen mukaan matruusien vangiksi. Kun sitten kahakka alkoi, astui hän rouvansa kanssa pois rattailta ja koska laukauksia vinkui ympäriinsä, painautuivat kumpikin ojaan. — Siinä he sitten olivat. Siihen ilmestyi myös muuan kookas matruusi, joka suuntasi kiväärinsä piipun Rytiiä ja hänen rouvaansa kohti. Mutta kivääri ei lauennut, ja matruusi lähti pois. Ryti kertoi meille viisi vuotta sitten Mommilassa, että synnä siihen, miksi kivääri ei lauennut oli se, että matruusi ei suuressa hermostuneisuudessaan osannut vetää paukua piippuun.”

Lehden etusivulta voitiin myös lukea, että edellisenä iltana oli jälleen jaettu Kordelinin Säätiön apurahat. Kunniapalkinnon sai tällä kertaa kirjallisuuden tutkija Viljo Tarkiainen. Sotaakin sivuttiin sen verran, että saksalaisten ilmoitettiin etenevän Terekin yläjuoksulla Kaukasuksen rinteillä. Sen sijaan panssari-kenraali Erwin Rommel oli joutunut vaikeuksiin Pohjois-Afrikassa, kun polttoaine oli vähissä ja brittikenraali Bernard L. Montgomery aloittanut murskaavan vyöryntänsä El Alameinin autiomaassa. Suomen rintamalla oli hiljaista. Aika kului etupäässä koulutuksen ja varusteiden kunnostamiseen. Vapaa-aikana harrastettiin puhdetöitä.

Keskustelun aiheita ei siis puuttunut, kun tuttavat tapasivat toisensa syyspimeänä lauantai-iltana. Katuvaloja ei sota-aikana sytytetty ilmavaaran takia ja autotkin ajoivat himmennetyin valoin.

Se oli ensimmäinen merkittävä ilta Lahden Teollisuusseuran vaiheissa.

EMOKLUBIN AIKAA

Liike-elämän yhdistys- ja klubitoimintaa on Lahdessa harjoitettu kauppalakaudelta lähtien. Se on ollut joko virallista tai epävirallista, julkista tai vähemmän julkista yhdessäoloa, yhteisten asioiden pohtimista tai rattoisaa seurustelua.

Vuonna 1919 perustettiin kaupunkiin klubi nimeltä Lahden Kauppaklubi. Sen tarkoituksena oli, historiikin mukaan, valmistaa jäsenilleen tilaisuus kokoontua keskustelemaan paikkakunnallisista ja yleisistä asioista sekä lisäksi suoda mahdollisuus hyödylliseen ja myös huvittavaan seurusteluun. Klubi, johon jo perustavassa kokouksessa ilmoittautui 73 jäsentä, kokoontui aluksi ravintola Karjalassa Rautatienkadulla Simolan talossa, mutta siirtyi jo seuraavana vuonna Harjukadulla sijaitsevaan Lahden Telefooniyhdistyksen vasta rakentamaan kerrostaloon. Alku ei ollut mitenkään vaatimaton, sillä tästä ”kivimuurista” se vuokrasi seitsemän huonetta ja kaksi keittiötä käsittävän huoneiston. Vuonna 1933 klubi muutti Lahden Seurahuone Oy:n taloon Aleksanterinkadulle, mistä oli vuokrattu neljän huoneen huoneisto. Siinä se toimi sota-aikana eli sinä ajankohtana, jota tarkasteleminen. Vuodesta 1969 lähtien se on pitänyt majaa omistamassaan huoneistossa Lahden Keskustalossa.

Nimestä huolimatta klubi ei rajoittunut vain kauppiaisiin tai yleensä liike-elämän henkilöihin, vaan jäsenistön ammatillinen koostumus oli alun pitäen huomattavasti laajempaa. Jo perustavassa kokouksessa toimi

puheenjohtajana pankinjohtaja (Antti Hiltunen) ja pöytäkirjan pitäjänä asianajaja (Ernst G. Mesterton). Ensimmäisen hallituksen jäsenille merkittiin titteleiksi johtaja, liikemies, varatuomari, pankinjohtaja ja kauppias. Varajäsenet, joita oli kaksi, olivat molemmat filosofian maistereita.

Tästä päätellen yhdessäolo saattoi olla näköaloja avartavaa ja hyödyllistä. Kuitenkin on syytä muistaa myös tarkoituksena mainittu ”huvittavan seurustelun” puoli. Samana vuonna kun klubi perustettiin oli astunut voimaan myös eduskunnan jo keisarivallan aikana säätämä kieltolaki, joka esti alkoholijuomien myynnin ja tarjoilun laillisin keinoin. Maan kaikkien aikojen yleisin kansalaistottelemattomuus alkoi. Kovan teen ja sitä vastaavien aineiden salanauttiminen yleistyi, ja se oli helpompaa ja vaarattomampaa suljetuissa tiloissa kuin kaikille avoimina olevissa ravintoloissa. Vaikka kyllä sitä niissäkin perin julkisesti harrastettiin. Kieltolain kumoutuminen vuonna 1932 olikin tyrehdyttää koko klubitoiminnan, kunnes se paikan vaihdoksen myötä kääntyi uuteen nousuun.

Lahden Kauppaklubia voidaan pitää Lahden Teollisuusseuran ”emona”, vaikka perintötekijöitä tuli runsaasti myös Lahden Liikemiesyhdistykseltä, Lahden Käsiyö- ja Tehdasyhdistykseltä sekä Lahden Yksityisyrittäjiltä, joka on nykyiseltä nimeltään Päijät-Hämeen Yrittäjät ry. Klubin puheenjohtajana vuosina 1942—44 toimi dipl.ins. Arne Mustakallio.

HANKE TOTEUTUU

Lahden Teollisuusseuraa perustamassa olleista henkilöistä on tätä kirjoitettaessa jäljellä vain yksi ainoa, seuran ensimmäinen sihteeri, insinööri Mauno Rekola. Jäljempänä mainittu kauppaneuvos Väinö Levelä kuoli kymmenisen vuotta sitten. Päätoimittaja Olli Järvisen vuonna 1974 julkaistussa kirjassa ”Kestiystävyyttä Lahdessa” on seuraava maininta:

”Joukko lahtelaisia liikemiehiä oli marraskuun 7. päivänä 1942 kokoontunut Kaupaklubille, missä jälleen palattiin oman klubihuoneiston hankkimisajatukseen. Toimitusjohtaja Väinö Levelän kertoman mukaan oli Kutomo ja Neulomo Oy:n toimitusjohtaja Abel Häyrinen tällöin luvannut luovuttaa hallussaan olevan tontin Aleksanterinkatu 31 teollisuusseuralle, mikäli sellainen saadaan perustetuksi, 1 miljoonan markan hinnasta.”

Oliko kysymyksessä enemmän lahjoitus vai kauppa, selviää silloisen miljoonan muuttamisella nykyrahaksi ja paikan arvon määrittelymisellä muutamia vuosia myöhemmin tapahtuneen edelleen myynnin yhteydessä. Tontti, jolla sijaitsi vaatimaton puurakennus, maksoi perustettavalle seuralle 768 000 nykymarkkaa (vuoden 1991 elinkustannusindeksin mukaan). Vuonna 1950, jolloin seura myi tontin Asunto-osakeyhtiö Naapuri Oy:lle, oli hinta lähes 6 miljoonaa markkaa (5 667 500 mk) eli noin 954 000 nykymarkkaa. Inflaatio oli jo niinä vuosina harpponut pitkin askelin.

Illanvietolla oli ajatuksia herättävä loppu-

huipentuma. Seuraavassa ote edellä mainitusta kirjasta:

”Koolla olevat herrat siirtyivät sitten aamuyöllä viereisessä ns. Kulmalan talossa sijainneeseen Rekolan Rakennustoimistoon, jossa palaveria jatkettiin ja lopulta tehtiin myös kauppakirja. Sen allekirjoittivat Kutomo ja Neulomo Oy:n puolesta Abel Häyrinen ja perustettavan Lahden Teollisuusseura ry:n lukuun Mauno Rekola ja Aarne Mustakallio.”

Näyttää siis siltä, että illanistujilla oli sekä intoa että vauhtia. Nimiä tuikattiin paperiin osakeyhtiön puolesta ilman yhtiön sisäisiä päätöksiä ja toisaalta rekisteröidyn yhdistyksen puolesta, jota ei ollut olemassakaan. Tämä sopimus kuitenkin mitätöityi, koska siitä oli unohtunut pois 700 000 markan suuruinen velkarasitus. Periaatteellinen päätös kuitenkin pysyi voimassa ja lopullinen kauppakirja allekirjoitettiin 27.5.1943 ja kauppahinta kuitattiin maksetuksi seuraavan elokuun 26. päivänä. Mutta sitä ennen eli helmikuun 23. päivänä oli pidetty tontin luovutuksen ehtona olleen teollisuusseuran perustava kokous. Kokouksen puheenjohtajana toimi dipl.ins. Aarne Mustakallio ja sihteerinä varatuomari Allan Larvia.

Seuran perustajat

Hetkellä, jolloin seura päätettiin perustaa, ei varoja tarkoitusta varten ollut yhtään penniä. Tontista vaadittua miljoonaa markkaa varten

tehtiin vekseli, johon nimensä panivat Aarne Mustakallio, Väinö Levelä ja Mauno Rekola. Samalla ryhdyttiin hankkimaan jäseniä, mikä olikin helppoa. Kun monet huomattavat teollisuusyritykset ilmoittautuivat 50 000 markan jäsenmaksulla mukaan, voitiin nimensä vekseliin panneet yksityishenkilöt pian vapauttaa vastuusta. Kahdenkymmenen jäsenen myötä oli tarvittava miljoona koossa.

Helmikuun 23. päivänä 1943 pidetyssä perustavassa kokouksessa olivat läsnä seuraavat yhtiöt ja edustajat:

Lahden Rautateollisuus Oy / Pauli ja Aarne Mustakallio, Fennia Faneriosakeyhtiö / Torsten Lindroos, Oululainen Oy / Leo Valtari, Rakennustoimisto Vilho Rekola / Mauno Rekola, Lahti Oy / U. U. Järvinen, Kutoimo ja Neulomo Oy / Abel Häyrinen, V. Brunila Oy / Viljo Brunila, Mono Oy / J. Mononen, Askon Tehtaat Oy / A. Asko-Avonius, Esan Kirjapaino Oy / K. O. Kivekäs, sekä yksityishenkilöt: Väinö Kaskinen ja Allan Larvia. (Liite 1.)

Perustavassa kokouksessa hyväksyttiin seuralle säännöt, jonka toisessa pykälässä määritellään tarkoitus näin

”Yhdistyksen tarkoituksena on olla teollisuuden ja liike-elämän alalla toimivien yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden keskeisenä yhdysiteenä paikkakunnalla, jotta näillä aloilla toimivat voisivat perehtyä toistensa toimialoihin ja jotta vaalittaisiin terveitä liikeperiaatteita paikkakunnalla. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä hankkii huoneiston käytettäväksi jäsentensä edustustehtäviin ja keskinäistä kanssakäymistä varten.”

Sääntöjen mukaan seuralle voitiin valita kahdenlaisia jäseniä:

A-jäseneksi henkilö tai yhteisö, joka palvelee teollisuus- tai liike-elämää Lahdessa tai sen ympäristössä ja joka suorittaa yhdistyk-

sen hallitukselle sen määräämän vähintään 20,00 markan perusmaksun, ja

B-jäseneksi henkilö, joka on tällä alueella teollisuuden tai liike-elämän palveluksessa tai joka muuten on lähellä näitä.

Seuraan voitiin siis valita muitakin kuin varsinaisia teollisuusyrityksiä ja näiden edustajia. Päätäntävalta kokouksissa rajattiin pelkästään A-jäsenille, joilla oli yksi ääni kutakin suorittamaansa perusmaksua kohti, kuitenkin enintään 10 ääntä. B-jäsenillä oli puheoikeus, mutta ei äänioikeutta. (Liite 2.)

Perustamisasiakirjan allekirjoittivat Aarne Mustakallio, Mauno Rekola ja Allan Larvia. Sääntöjä on sittemmin muutettu ja tarkistettu ajan vaatimusten mukaan. Oikeusministeriö hyväksyi säännöt 9.4.1943.

Ensimmäiseen hallitukseen valittiin insinöörit Aarne Mustakallio, Torsten Lindroos ja Mauno Rekola, tehtailija A. Asko-Avonius, metsänhoitaja U. U. Järvinen sekä johtajat Leo Valtari, Jussi Mononen, Väinö Levelä ja Abel Häyrinen, varalle johtajat Erland Luoma ja Ilmari Lankinen sekä isännöitsijä K. O. Kivekäs.

Ensimmäisiksi tilintarkastajiksi valittiin johtajat Väinö Kaskinen ja Viljo Brunila, varalle johtaja Into Bläfeld ja maisteri Viljo Oinonen.

Samana päivänä vasta valittu hallitus valitsi ensimmäiseksi puheenjohtajakseen Aarne Mustakallion, varapuheenjohtajaksi ja taloudenhoitajaksi Leo Valtarin ja sihteeriksi Mauno Rekolan. Sääntöjen mukaan hallitukseen kuului yhdeksän varsinaista ja kolme varajäsentä, joista kolme varsinaista ja yksi varajäsen oli joka vuosi erovuorossa. Jotta kierto olisi kyllin nopeaa, oli säännöissä myös kohta, joka esti erovuorossa olevan hallituksen jäsenen välittömästi uudelleen valitsemisen.

MUISTOJA TAPAHTUNEESTA

Insinööri Mauno Rekola hoiti sodan aikana jo taistelujen alkuvaiheessa kaatuneen veljensä Vilho Rekolan perustamaa rakennusliikettä sekä toisen veljensä Kalevi Rekolan perustamaa Joutjärven tehdasta, jossa sijaitsi armeijan tykkikorjaamo. Tästä johtui myös hänen siviilitehtäviin pääsynsä.

Rekola kertoi tapahtumien kulusta näin:

”Hanke sai alkunsa siitä, kun kerran matkustimme Aapeli Häyrisen kanssa junalla Helsingistä Lahteen. Siinä tuli puheeksi Aleksanterinkadun tontti. Kaupungin teollisuusmiehet olivat jo kauan harmitelleet sitä, ettei ollut rauhallista paikkaa, minne olisi vienyt vieraansa, kun niitä sattui tulemaan. Kauppaklubi oli liian rauhaton ja ravintolalikaan ei ollut tarkoitukseen sopiva. Aapeli sanoi tuumineensa, että jos hän vaikka antaa tontin, johon tarvittavat tilat rakennetaan.”

Asia jäi sillä kertaa siihen. Vähän myöhemmin, väliä oli hänen muistamansa mukaan pari viikkoa, Rekola kutsui Häyrisen lisäksi ystävänsä Väinö Levelän ja Aarne Mustakallion Kauppaklubille, missä hanke otettiin uudelleen esille. Kysymyksessä ei siis ollut mikään satunnainen kohtaaminen iltapirskeissä.

Rekola jatkoi:

”Aapeli, joka oli nyt vakavammin miettinyt asiaa, esitti omat ehtonsa. Hän luovuttaisi tontin ja perisi siitä alhaisen hinnan eli miljoona markkaa ja esittäisi ehdon, jonka mukaan teollisuutta varten olisi perustettava erillinen seura ja tontille rakennettava talo, johon tulisi tarkoituksenmukaiset tilat tälle seuralle. Mei-

dän toimistossa sitten tulin kirjoittaneeksi jonkinlaisen konseptin kauppakirjaksi. Mutta sitova se ei ollut millään tavalla.”

Aapeli Häyriselle (virallinen etunimi oli Abel, mutta hän itse käytti suomalaista muotoa) jäi edelleen katumisen ja peruuttamisen mahdollisuus. Hän ei kuitenkaan perunut lupaustaan ja niin kauppa voitiin myöhemmin virallistaa.

Aapeli Häyrisen vävy, teollisuusneuvos Viljo Väinölä, muisteli tapahtumaa näin:

”Taisi olla niin, että hyvät ystävät, jotka tiesivät tontin niin hyvällä paikalla, suostuivat appiukkoa tai ainakin antoivat ymmärtää, että hän vakavaraisena miehenä voisi luopua tontista näin oivallisen tarkoituksen takia. Siinä oli puurakennus, tallit, kärryvaajat ja sen sellaista. Mikään ”jymäytettävä” tai ylipuhuttava hän ei kuitenkaan missään nimessä ollut. Tekemäänsä ratkaisua hän ei myöskään katunut tai harmitellut. Sitä paitsi, hän oli itse ostanut tontin niin edullisesti, että tappiota ei siinä mielessä tullut.”

Vielä sotatoimissa perustamisaikana ollut varatuomari Ossi Kivekäs oli Lahden Teollisuusseuran alkuajan tilintarkastaja. Hän muisti elämänsä viimeisinä aikoina näin:

”Kauppaklubilla istuttiin, mutta porukka siellä oli aika kirjavaa. Mukana oli paljon muitakin kuin liike-elämän ihmisiä, joten teollisuusmiehet alkoivat kaivata neuvottelufoorumia suppeammalle porukalle. Pitkään, vuosikausia siitä puhuttiin. Haettiin sopivia mahdollisuuksia. Sitten kun tilaisuus tuli, olttiin kypsiä ja pantiin toimeksi.”

TOIMINNAN ALKUVAIHEET

Sota jatkui ja uuden seuran toiminta alkoi sen varjossa. Ensimmäinen toimintavuosi, josta ei ole kirjallisia dokumentteja löytynyt, kului muistitietojen mukaan hiljaisessa suunnittelussa. Jäsenet tapailivat toisiaan Kauppaklubilla, kuten ennenkin, mutta mitään tulevaisuuteen tähtääviä konkreettisia päätöksiä ei tehty. Odotettiin rauhaa.

Se tuli kovien loppukoetelmusten jälkeen syksyllä 1944, seuran toisen toimintavuoden aikana. Liittoutuneiden valvontakomissio oli asettunut maahan seuraamaan välirauhansopimuksen nuhteetonta täyttämistä, järjestöjä lopetettiin, pitkään sodassa ollut väki totutteli uudelleen siviilielämään, suuret ikäluokat odottivat tuloaan ja puutetta oli kaikesta. Tasavallan presidentiksi oli lupautunut Risto Rydin eron jälkeen Suomen marsalkka Mannerheim ja marraskuussa astui pääministerin paikalle lahtelaisen kangaskauppiaan jo ikääntynyt poika Juho Kusti Paasikivi. Samaa aikaan kun jälleenrakentaminen ja sotakorvaustavaroiden tuottaminen alkoi etelässä perääntyvät saksalaiset hävittivät Lapin.

Niin epävarmoissa oloissa marraskuun 17. päivänä 1944 kokoontui Lahden Teollisuusseura ry:n johtokunta ylimääräiseen kokoukseen pohtimaan oman huoneiston saantia. Yhtenä syynä tähän kiireeseen oli vuosikertomuksen mukaan se, että yhteistyösuunnitelma asevelikerhon kanssa oli olosuhteiden muututtua rauennut. Näin kertomus:

”Asiasta keskusteltiin vilkkaasti ja lopuksi kokous yksimielisesti päätti, että alettaisiin

puuhata rakennuslupaa mahdollisesti rakennettavalle omalle talolle. Katsottiin aikaa kuluvan näihin esivalmisteluihin siksi kauan, että mahdollisesti raaka-ainetilannekin olisi silloin jo helpottunut.”

Rakennus oli tarkoitus rakentaa omalle tontille Aleksanterinkatu 31 ja piirustukset päätettiin tilata kaupunginarkkitehti Kaarlo Könöseltä. Vaikka rakennuslupakin saatiin jo seuraavan tammikuun puolivälissä, ei hanke tässä muodossa koskaan toteutunut. Sattuma pani sormensa peliin.

Seurahuoneen omistajaksi

Viipurin menetys oli tuonut Lahteen sen ensimmäisen varsinaisen kauppahuoneen, rautalaan erikoistuneen Oy Starckjohann Ab:n, joka oli perustettu jo 76 vuotta aikaisemmin. Yhtiön toiminnan uudessa sijaintipaikassa pani alkuun johtaja Allan Ljungberg. Kun toiminimi oli välittömästi liittynyt jäseneksi teollisuusseuraan, hän tuli sen edustajaksi ja jo toisessa vuosikokouksessa johtokunnan varajäseneksi. Samalla hänet valittiin myös seuran rakennushanketta eteenpäin vievään toimikuntaan.

Tammikuun 17. päivänä 1945, eli kaksi päivää sen jälkeen kun kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö oli myöntänyt rakennusluvan Asunto Oy Aleksanterinkatu 31:lle, poikkesi Ljungberg iltakävelyllä seuran tontilla. Matkalla hänen seuraansa liittyi toinen silloinen lahtelainen, Haapa Oy:n

edustaja, metsänhoitaja Ernst Loveson, joka sen lisäksi osti haapoja tulitikkuteollisuudelle, hoiti erilaisia kiinteistökauppoja. Kuultuaan, että talo oli rakennettava, jotta samalla saataisiin kunnollinen klubihuoneisto, keskustelukumppani heitti esiin toisenkin mahdollisuuden. Hän huomautti, että sellaiseen vaivaan on turha ryhtyä, koska tarkoitukseen soveltuva talo on jo valmiina ja myytävänä, eli juuri se rakennus, jonka suojissa joukko on tottunut istumaan. Lahden Seurahuone Oy oli kaupan, ja hän itse sattui olemaan myyjäpuolen asiamies.

Allan Ljungberg oli tottunut nopeisiin ratkaisuihin. Hän ei siis jäänyt itsekseen hautomaan kuulemaansa uutista vaan kutsui heti rakennustoimikunnan koolle. Jotta tapahtumien kulku tulisi säntillisesti esitetyksi, vuosikertomus jatkakoon:

”Tämä (rakennustoimikunta) asian kiireellisyydestä johtuen teki seuraavana päivänä kirjallisen tarjouksen omistajille sekä kutsui lisätyn johtokunnan kokouksen 21. päiväksi tammikuuta 1945. Lauantaina 20. päivänä tammikuuta rakennustoimikunta vielä neuvotteli myyjien asiamiehen, metsänhoitaja Lovesonin kanssa, jolloin lopulliseksi kauppahinnaksi sovittiin kiinteistöstä 11 milj. ja irtaimistosta 2 950 000 markkaa. Seuraavana päivänä sitten lisätty johtokunnan kokous kyseisen kaupan hyväksyi.”

Näin yllättäen ja vauhdikkaasti tapahtui teollisuusseuran historian suurin kauppa. Samalla seurasta tuli hotellin ja ravintolan omistaja sekä siihen kuuluvien huoltien ja rasitusten kantaja. Vuoden 1991 rahassa lasketuna Seurahuone tuli maksamaan seuralle noin 7,2 miljoonaa markkaa.

Mutta mistä rahat? Jo samassa kokouksessa lupautui 13 liikelaitosta omakohtaiseen vastuuseen tarvittavasta pääomasta. Nämä olivat: Askon Tehtaat Oy, Fennia Faneri Oy,

Lahti Oy, Mono Oy, Oululainen Oy, Oy Starckjohann & Co Ab, Esan Kirjapaino Oy, Lahden Rautateollisuus Oy, Mallasjuoma Oy, Joutjärvi Oy, Lahden Polttimo Oy, Naisten Pukutehdas Oy ja Kutomo ja Neulomo Oy. Runsaan kuukauden kuluttua, kun lääninhallitus oli vahvistanut kaupan, rahat lyötiin pöytään. Nämä taloudellisen vastuun kantajat henkilöedustajineen muodostivat Lahden Teollisuusseuran alkuajien selkärangan.

Lahden Seurahuone Oy:n väliaikaiseen johtokuntaan nimettiin puheenjohtajaksi Aarne Mustakallio ja jäseniksi Gunnar Åhfeldt-Arjamo ja Allan Ljungberg sekä varalle Jussi Mononen ja Mauno Rekola, joka samalla nimettiin kiinteistön isännöitsijäksi.

Vaikka kiinteistön hankinnan päätarkoituksena oli ollut oman huoneiston saaminen, se ei tässä vaiheessa onnistunut. Seuran oli toistaiseksi tyydyttävä vaatimattomasti kahteen kabinettiin Seurahuoneen tiloissa. Toive toteutui vasta vuonna 1950, jolloin rakennuksen laajennushanke toteutui.

Jäsenistön kehitys

Toiminnan päästyä vauhtiin oli Teollisuusseuralla kolmenlaisia jäseniä:

A- eli kantajäsenet. Tämän ryhmän muodostivat ne teollisuus- ja liikelaitokset, jotka olivat seuran perustaneet sekä lisäksi ne, jotka olivat pian perustamisen jälkeen liittyneet jäseniksi.

A-jäsenten nimeämät edustajat. Nämä olivat yleensä laitosten ylimpiä johtohenkilöitä, kuten toimitusjohtajia, konttoripäälliköitä jne.

B-jäsenet. Säännöt sallivat myös sellaisen henkilöiden, jotka tavalla tai toisella olivat lähellä teollisuus- ja liike-elämää, liittyä jäseniksi. Ehdotuksia tekivät A-jäsenet ja hy-

väksynnän tai hylkäyksen suoritti seuran hallituksen nimeämä valitsijalautakunta. (Liite 4.) Se kokoontuikin useita kertoja vuodessa.

Mukana oleminen seurassa näytti alun pitäen olevan haluttua. Kokoontumistilojen pienuus aiheutti rajoituksia tulokkaiden ottamiselle. Tämä ei koskenut ainoastaan henkilöjäsenien vaan myös A-jäsenten hyväksyntää. Uusia firmoja otettiin joukkoon varsin kitsaasti.

Kun toiminta vuonna 1943 oli alkanut parinkymmenen kantajajsenen voimin, oli ensimmäisen rauhan ajan toimintavuoden 1945 lopussa kantajajäseniä 34, näiden edustajia 74 ja ulkopuolelta hyväksytyjä 13. Viidennen toimintavuoden eli 1947 lopussa olivat vastaavat jäsenluvut 37, 92 ja 18. Ensimmäisen kymmenvuotiskauden päättyessä 1952 oli A-jäseniä edelleen sama 37, mutta näiden edustajien määrä oli jo 119, mikä osoittaa, että laitokset olivat lisänneet osuuksiaan seurassa. B-jäsenten lukumäärä oli kuitenkin nousut eniten — se oli jo 61.

B-jäseniksi liittyi ensisijaisesti kaupungin johtavia virkamiehiä ja lääkäreitä. Muitakin toki oli joukossa. Ensimmäisen vuosikymmenen aikana valittiin nuoren seuran jäseniksi mm. kaupunginjohtaja Olavi Kajala, teknillinen apulaiskaupunginjohtaja Reino Vornanen, kaupungininsinööri Viljo Kaila, kaupunginarkkitehti Kaarlo Könönen, sähkölaitoksen johtaja Harri Puolanne ja tuomari Aulis Arjama. Ensimmäisten joukossa olivat myös kansanedustaja ja pitkäaikainen oikeusministeri Oskari Lehtonen, sysmälinen majuri ja kansanedustaja Yrjö Schildt sekä tunnettu musiikkimies Felix Krohn.

Ehdotukset ”ulkojäseniksi” olivat yleensä lyhyitä ja lähemmin perustelemattomia, koska valitsijamiehet yleensä tunsivat ehdokkaan. Myös ratkaisut pöytäkirjoissa ovat pelkästään toteavia. Poikkeuksiakin sentään on. Kun Lahden Nelo Oy vuonna 1948 ehdotti

tehtaansa lääkäriä Haakon Kurtzea seuran jäseneksi, halusivat suosittelijoina olla myös Fennia Faneriosakeyhtiö, Lahden Polttimo Oy, Oy Starckjohann Ab, Lahden Rautateollisuus Oy, Oy Mallasjuoma ja Lahden Lasi-tehdas. Kokous toteaa:

”Koska toht. Kurtze on tunnetusti erikois-asiatuntija teollisuuslääkintätoimen alalla ja osoittanut siihen nähden suurta harrastusta sekä työskentelee teollisuuspiireissä ja kun seuran useat jäsenet olivat lausuneet toivomuksensa hänen valitsemisestaan seuran jäseneksi, katsottiin olevan tarpeeksi perusteluja valinnalle ja tuli hän yksimielisesti valituksi seuran B-jäseneksi.”

Tämän jälkeen lääkäreitä valittiinkin tiheään tahtiin melkoinen joukko. Nimet liittymisjärjestyksessä: Aarne Valle, Antero Puolanne, Yrjö Talvitie, Eemil Tiitinen, Kaarlo Lounavaara, Heikki Nyyssölä, Robert von Bonsdorff, Jaakko Taskinen ja M. J. Hämäläinen. Välissä olivat myös hammaslääkäri Veikko Talvitie ja eläinlääkäri Lauri Hirvelä.

Jäseniksi valittiin myös tilanomistajat Fritz ja Harry Buttenhoff, mutta valinta kumoutui, kun henkilöt eivät suostuneet maksamaan vaaditun suuruista jäsenmaksua. Yhtään naista ei seuran johtotehtävissä vिलाhtanut.

Juhlia, retkiä, jäseniltoja

Seuran toiminta jakaantui alun pitäen kahden päähaaraan, kerhotoimintaan ja talousasioiden hoitoon. Ensiksi mainittuun ryhmään voidaan katsoa kuuluviksi erilaiset illanistujaiset, varsinaiset juhlat, esitelmätilaisuudet, tutustumismatkat ja kesäisin järjestetyt kesäleskilounaat. Jälkimmäiseen taas kuuluivat Seurahuone ja Aleksanterinkatu 31, kunnes se vuonna 1949 myytiin pääosaltaan seuran jäsenten perustamalle Asuntoosakeyhtiö Naapurille.

Jo vuonna 1946, jolloin vaaran varjo leijui vielä tummana kansakunnan yllä, Lahden Teollisuusseurassa harrastettiin rauhan toimia. Niitä kuvaa vuosikertomus näin:

”Kulunut vuosi osoittaa yhä vilkastunutta toimintaa, joka käy ilmi paitsi sisäisessä, jäsenten keskeisessä, myöskin ulospäin näkyvässä toiminnassa. Osanotto kerhon jäseniltoihin, joita on vuoden kuluessa pidetty yhteensä 5, on säännöllisesti lisääntynyt. Niiden tarkoituksena on ollut paitsi mielenkiintoisista aiheista pidetyt esitelmät ja niitä seuranneet keskustelut, samalla seuran jäsenten tutustuttaminen toisiinsa. Retkeilyjä tehtiin toukokuun 9—11 p:nä Poriin ja Harjavallan tehtaisiin yhdessä Lahden Rotary-klubin kanssa ja lokakuun 24—25 p:nä Tampereelle ja Nokialle yhdessä Lahden Kauppakamarin kanssa. Osanottajia oli kummassakin yli 70 henkeä.”

Mainittakoon, että yhteistyökumppani Lahden Rotaryklubi oli perustettu edellisenä vuonna ja moni Teollisuusseuran jäsen oli jo liittynyt myös siihen. Kun matkat ulkomaille jälleen yleistyivät, alettiin niistäkin kuulla mielenkiintoisia esitelmiä. Esim. vuonna 1947 kaupunginjohtaja Olavi Kajala esitelmöi kerhoillansa matkastaan Englantiin ja Aarne Mustakallio havainnoistaan Saksan itävyöhykkeeltä. Käyntejä oman paikkakunnan teollisuuslaitoksissa oli seuraavina vuosina niin runsaasti, että niitä oli ennen pitkää harvennettava sen takia, että kohteet loppuivat.

Huvituksiakaan ei unohdettu. Välähdys vuodelta 1947:

”Jäsenten ja heidän perheittensä viihdytykseksi järjestettiin totuttuun tapaan vuoden kuluessa kolme juhlaillanviettoa tanssilupineen; kevätjuhla maaliskuun 29 p:nä, syysjuhla marraskuun 1 p:nä ja uudenvuoden vastaanottajaisjuhla joulukuun 31 p:nä. Näissä tilaisuuksissa on ollut runsaasti viihdytysohjelmaa ja ovat ne saaneet jäsenten ta-

holta ansaittua suosiota.”

Syysjuhlaa vietettiin nyt ensimmäisen kerran kahden muun lisäksi. Pitkät ja yksitoikkoiset sotavuodet, joiden aikana iloisia tilaisuuksia ei julkisesti vietetty, korvattiin nyt, vaikka monet tarvikkeet olivat vielä kortilla ja Valpon asiamiehet hiiviskelivät myös seuran jäsenten kintereillä. Kuka ehkä oli osallistunut asekatkentaan tai johonkin muuhun kiellettyyn isänmaalliseen tekoon!

Lounaista kertomus sanoo:

”Kesäkuukausiksi järjestettiin aikaisemmin myönteisen kokemuksen perusteella kerhoon yksinkertainen ja huokea ns. kesäleski-aamiainen jäseniä ja heidän perheitään varten ja saavuttivat nämä kotiaamiaiset suuren suosion.”

Seuran omat tilat käsittivät edelleen vain kaksi kabinettia. Pieniä kokouksia ja neuvotteluja niissä voitiin pitää, mutta suuremmat oli edelleen järjestettävä Seurahuoneen salissa. Anniskeluoikeuksiakaan ei seuralla itsellään ollut, vaan tarjoilu tapahtui ravintolan nimissä. Samassa rakennuksessa oli vuokralaisena edelleen myös Lahden Kauppaklubi, jonka puolelle saattoi mennä, jos oma tila oli varattuna. Suuri ellei suurin osa joukosta oli molempien seurojen jäseniä.

Ensimmäiset kerhohuoneiston käyttöä koskevat säännöt hyväksyttiin Seurahuoneen laajennuksen jälkeen 1950. Niissä on sarja ohjeita ja varoituksia. Ensimmäinen pykälä kuuluu:

”Huoneistoon pääsevät ainoastaan seuran jäsenet ja ne toisella paikkakunnalla asuvat henkilöt, jotka jäsen tuo kerhoon vierailnaan. Jäsenellä on oikeus tuoda kerhohuoneiston isoon saliin perheensä jäseniä. Kerhoiltoina on perheenjäsenten poistuttava klo 17. Paikkakunnalla asuvan henkilön tuominen vieraana on kielletty, elleivät siihen poikkeustapauksissa anna lupaa: puheenjohtajat tai klubimestarit.” (Liite 5.)

SEURAHUONEEN LAAJENNUS

Kun Lahden Seurahuoneen synnystä ja kehityksestä on kirjoitettu ansiokas teos — jo aikaisemmin mainittu ”Kestiystävyyttä Lahdessa” — ei asioita tässä kerrata. Kuitenkin kajotaan tapahtumiin lyhyesti, kun ne liittyvät Lahden Teollisuusseuran toimintaan.

Siirtyessään seuran omistukseen oli nelikerroksinen ravintola- ja hotellirakennus kolmentoista vuoden ikäinen. Se oli valmistunut pula-aikana 1932, mutta kovassa käytössä jo jossain määrin ränsistynyt. Ajatuksissa oli rakennuksen perusteellinen korjaaminen ja korottaminen kahdella kerroksella, mutta kiristyneiden suhdanteiden ja kunnollisten rakennusaineiden puutteen takia töihin ei voitu ryhtyä. Välttämätön remontti kuitenkin suoritettiin. Vuosikertomus jatkaa:

”Samalla uudistettiin tai korjattiin hotellin irtaimisto ostamalla runsaasti uutta kalustoa, hotellihopeaa, astiastoa ja kaikkea muutakin hotellin tarpeistoa, joka pitkäaikaisessa käytössä oli huomattavasti heikontunut ja vähentynyt kykenemättä enää joka kohdasta vastaamaan nykyhetken vaatimuksia.”

Vuoteen 1948 mennessä oli rakentamistilanne valjennut jo siinä määrin, että seura päätti tilata arkkitehti Kaarlo Könöseltä piirustusluonnoksen laajentamista varten ja samalla hankittiin tarkoitusta varten asemakaavamuutos. Seuraavana vuonna, mikä oli seuran ensimmäisen kymmenvuotiskauden merkittävin, tehtiin rohkeita ratkaisuja. Hallituksessa punnittiin kahta vaihtoehtoa, joko korottaa ensin matkustajahuonepulan poistami-

seksi Seurahuoneen taloa kahdella kerroksella ja jättää suunnitelmissa olevan siipirakennuksen rakentaminen tuonemmaksi, tai toteuttaa yhdellä rysäyksellä koko hanke. Päätökseksi tuli jälkimmäinen.

Uskaliasta ratkaisua perusteltiin näin:

”Ottaen huomioon ne resurssit, jotka seurallamme olivat muodostuneet v. 1945 tehdyn edullisen kiinteistökaupan ja v. 1943 tehdyn Aleksanterinkatu 31:n osakekaupan pohjalta, ei seuran velkaantumista uudisrakennuksen toteuttamissuunnitelman takia tule pelätä. Kun seuramme toiminta tähtää kauas tulevaisuuteen, on myös tuleva sukupolvi velvollinen huolehtimaan osaltaan luottojemme lyhennyksistä.”

Rakennustyöt päästiin aloittamaan syyskesällä. Kun pian sen jälkeen alkoi kuukauden mittainen lakko ja kun selkkaukset jatkuivat myöhemminkin, ei rakentamisen aikataulukaan pitänyt paikkaansa. Urakkasopimuksen mukaan piti hotellin korotuksen olla valmis vuoden loppuun mennessä ja siipirakennuksen seuraavan kesäkuun loppuun mennessä, mutta hotellihuoneet saatiin käyttöön vasta helmi-maaliskuun vaihteessa Salpausselän kisojen alla ja lopputarkastus pääurakoitsijan osalta suoritettiin 1950 elokuun loppupäivinä. Tällöin olivat vielä eräät viimeistelytyöt osittain kesken.

Seurahuoneen tilavuus oli ennen laajennusta 10 500 kuutiometriä ja tämän jälkeen 19 300 kuutiometriä. Kun indeksikorotukset ja muut seikat nostivat tuntuvasti ennako-

laskelmia, kohosivat laajennuksen kokonaiskustannukset yli 70 miljoonan markan, eli nykyrahassa n. 11 milj. markkaan.

Nyt oli myös Lahden Teollisuusseura saanut tarkoituksenmukaiset ja tarpeeksi suuret tilat. Asiakirjat muistuttavat, että toimitusjohtaja A. E. Frigren lahjoitti ”kerhon seinäpaneelaukseen käytettyjen punahonkaviihujen harvinaiset mäntyvisat”, jotka olivat kasvaneet Hartolan pitäjän Kirkkolan kylän Lehtolan tilalla. Levyt valmisti Fennia Faneri Oy.

Tyytymättömyyttä

Lahden Seurahuoneen tullessa seuran omistukseen oli sen vuokraajana Karin Nilsson-niminen ravintoloitsija. Vuokrasuhteen oli määrä päättyä vuoden lopussa, mutta neuvottelujen kautta päädyttiin siihen, että uusi omistaja otti hallintaansa yrityksen jo marraskuun alusta lukien. Yhtiölle oli valittu oma hallitus, jonka ensimmäisenä puheenjohtajana toimi K. O. Kivekäs. Hotelli-ravintolalle pestattiin palkattu johto, hovimestari-pari Väinö ja Martta Johansson, edellinen hovimestariksi ja jälkimmäinen vastuunalaiseksi hoitajaksi.

Sitten alkoivat vaikeudet.

Alkumerkkejä tyytymättömyydestä ilmeni jo vuonna 1947, koska vuosikertomukseen merkittiin:

”Seurahuoneen toiminta on antanut niin Seurahuone Oy:n kuin Teollisuusseurankin hallituksille pitkin vuotta runsaasti työtä. Epänormaalin ajan monet säännöstelymääräykset, hinnat ja henkilökunnan jatkuva vaihtuminen ovat tuottaneet laitokselle yllin kyllin päänvaivaa.”

Seuraavana vuonna sanotaan, että tietysti on aina valittamisen varaa, ja seuran jäsentenkin taholta saadaan jatkuvasti kuulla mielipiteitä, jotka eivät anna varauksetonta tun-

nustusta laitoksen kunnolle ja hoidolle.

Maaliskuussa 1949 kokoontuivat Teollisuusseuran ja Seurahuoneen hallintoelimet yhteiseen kokoukseen. Siinä päätettiin lähettää seuran A-jäsenten edustajille kiertokirje, jossa pyydetään perustelevaan Seurahuoneen toimintaan kohdistuvia moitteita. Tu-loksena oli, että kaksi jäsentä esitti valituksen kirjallisesti, yksi puhelimitse ja yksi suullisesti. Paitsi liian korkeisiin hintoihin näyttää arvostelu kohdistuneen erityisesti rouva Johanssonin käytökseen. Hän ei aina — varsinkaan myöhäistunneilla — kohdellut asiakkaita sillä arvonnalla, jota etenkin laitoksen omistajat, teollisuusseuralaiset, katsoivat voivansa vaatia.

Arvostelujen mielipiteiden lisääntyessä päätettiin muuttaa johtajajärjestystä niin, että laajennustyön valmistuttua tuli Väinö Johanssonista vastaava johtaja vaimonsa Marttan sijasta. Muutos ei näytä onnistuneen, koska molemmat jättivät Seurahuoneen, irtisanoutuina, ja laitoksen vastaavaksi johtajaksi tuli vuoden 1950 lokakuun puolivälissä rouva Ellen Kari. Erimielisyyksien vakavuutta osoittaa se, että Seurahuoneen hallituksen puheenjohtajakin erosi kesken toimintavuoden.

Sen jälkeen tilanne rauhoittui. Helsingin olympiavuoden 1952 kertomus vakuuttaa jo, että seura voi olla ”erittäin tyytyväinen” vuokralaiseensa Seurahuoneeseen. Yhtiön hallitus oli seurannut kiinteästi laitoksen tilinpitoa ja hankintoja sekä lisäksi pyrkinyt siihen, että vuokran ohella pystyttäisiin tuotoilla kohentamaan hotelli-ravintolan viihtyisyyttä ja ajanmukaisuutta.

Johtajakin oli taas vaihtunut. Vuoden alusta oli yhtiön toimitusjohtajaksi valittu hovimestari Kalle Aaltonen. Hän oli jo ennättänyt osoittaa työssään ”hyvää taitoa ja yritteliäisyyttä”.

Naapurin rakentaminen

Seurahuoneen laajentamisen rinnalla tehtiin Lahden Teollisuusseurassa vuonna 1949 toinenkin merkittävä ja kauaskantoinen ratkaisu. Aleksanterinkatu 31:n tontti, jolle oli rakennuslupa saatu jo vuoden 1945 alussa, oli edelleen rakentamatta. Nyt se tuli vuoroon. Vuosikertomus selvittää asioiden kulkua näin:

”Kun kaupunkimme huutavan asuntopulan takia seuramme piirissä oli syntynyt ajatus asuintalon rakentamisesta tyydyttämään ensi sijassa seuramme A-jäsenten virkämieskunnan asuntopulaa, päätti Teollisuusseuran hallitus myydä yleisen kokouksen antamin valtuuksin As.Oy.Aleks.k.31:n osakkeet perustettavalle As.Oy.Naapurille, joka näin saamallaan tontille ryhtyi keväällä rakentamaan asuin- ja liikerakennusta. Kauppahinnaksi oli alunperin sovittu 8 mmk. Arava-viranomaiset kieltäytyivät kuitenkin myöntämästä Arava-lainaa näin kalliisti hankitulle tontille rakennettavalle kiinteistölle, määräten maksimihinnaksi 6 mmk. Koollekutsuttu seuramme yleinen kokous päätti näinollen myydä osakkeet viimeainittuun hintaan.”

Seuran jäsenet olivat merkinneet uudesta yhtiöstä osakkeita niin paljon, että heillä oli enemmistö. Osa niistä seuran jäsenistä, jotka eivät tulleet yritykseen mukaan, pitivät myyntihintaa liian alhaisena ja vaativat käyvän hinnan eli kahdeksan miljoonan markan

perimistä, mutta tyytyivät sitten virkamiesten päätökseen.

Rakennuksen suunnitteli kaupunginarkkitehti Könösen apulaisena ja Askon palveluksessa aikaisemmin ollut Unto Ojonen. Hän oli jo tätä ennen piirtänyt Naapurin itäpuolella sijaitsevan sotainvalidien talon sekä toiselle puolelle samaan aikaan nousevan ja kaupunginjohtajan mukaan ristityn Olavinlinnan, mikä oli osoitettu kaupungin ylempien virkamiesten asuintaloksi. Arkkitehti Ojosen kertoman mukaan uusi asunto-osakeyhtiö sai nimensä siitä, että se on molempien edellä mainittujen talojen naapuri, niiden välissä. Kaikki kolme rahoitettiin vasta voimaan tulleen valtion tukijärjestelmän eli aravalainoituksen avulla.

Teollisuusseuran jäseniä ja teollisuuden toimihenkilöitä muutti uuteen kerrostaloon useita. Esimerkkinä mainittakoon, että mm. seuran aikaisempi puheenjohtaja K. O. Kivekäs luopui vanhasta asunnostaan Hämeenkadun kirjapainotalossa ja muutti hankkimaansa osakkeeseen Asunto-osakeyhtiö Naapurin kuusikerroksiseen taloon. Myös seura oli varannut Seurahuoneen henkilökuntaa varten uudesta rakennuksesta yhden kaksion ja kuusi yksiötä.

Näin Teollisuusseuran pesämuna, aatteen innoittamana ”asevelihinnalla” saatu, siirtyi arvossa korotettuna omille teilleen.

AVAINHENKILÖITÄ

Seuran perustamisessa ja käyntiin saattamisessa kaikki mukana olevat henkilöt ovat tärkeitä. Vaikka Lahden Teollisuusseura sai alkunsa kantajajäsenenä toimineiden laitosten nimissä, taustalla olivat ihmiset, näiden teollisuus- ja liikelaitosten vastuussa olevat omistajat ja johtajat.

Ensimmäisen vuosikymmenen ajalta on syytä mainita erikseen muutamia, joiden panos oli poikkeuksellisen merkittävä.

Kolmena ensimmäisenä vuotena sekä sen jälkeen kolmea seuraavaa välivuotta lukuun ottamatta oli seuran puheenjohtajana vuoteen 1945 saakka Aarne Mustakallio, dipl.insinööri, syntynyt 1908, Lahden Rautateollisuus Oy:n isännöitsijänä ja toimitusjohtajana isänsä Henrik Schwartzbergin jälkeen vuodesta 1938. Sota-aikana toimi hänen johtamassaan laitoksessa ammussorvaamo ja rauhan tultua oli sotakorvaustuotteiden osuus parhaimmillaan jopa 80 prosenttia tuotannosta. Aarne Mustakallio oli vanhemman veljensä Paulin tavoin monitoimimies niin liikelämän kuin järjestötoiminnankin piirissä. Hän osallistui pitkään myös kunnallishallinnollisiin tehtäviin.

Sääntöjen kohta, joka esti erovuoroisen hallituksen jäsenen välittömästi uudelleen valitsemisen, ei koskenut puheenjohtajia. Tämä teki mahdolliseksi pitkänkin yhtämittaisen kauden. Vuosiksi 1946—48 valittiin puheenjohtajaksi Kaarlo Oskari Kivekäs, Esan Kirjapainon pitkäaikainen isännöitsijä ja toimitusjohtaja. Hän olikin tuntuvasti van-

hemman ikäpolven mies, syntynyt 1880. Hän oli kasvanut vaatimattomissa oloissa Sysmän Nuoramoisissa, muuttanut vuosisadan vaihteessa parikymppisenä Lahden kauppalaan, missä silloin oli tuhatkunta asukasta. Hän pääsi aluksi töihin Valtionrautateille, mutta erotettiin, kun ei suostunut osallistumaan Bobrikovin ajan laittomiin asevelvolliskutsuntoihin. Onneksi yksityinen Loviisan—Vesijärven rautatie oli juuri valmistunut ja hän pääsi jarrumieheksi sinne. Eteenpäin pyrkivänä miehenä hän löysi ensin tien vaakuusalalla ja vuonna 1914, kolme kuukautta ennen ensimmäisen maailmansodan syttymistä hän nousi ”sopivaksi katsottuna” konkurssipesän raunioille perustetun Etelä-Suomen Sanomien Kirjapaino Oy:n johtoon. Häinkin ansioitui monella tavalla myös muissa järjestöellisissä ja kunnallisissa tehtävissä.

Ensimmäisenä sihteerinä toimi seuran innokas alkuunpanija ja puuhamies Mauno Rekola, insinööri, tunnetun lahtelaisen veljesarjan nuorin. Hän viettää eläkepäiviään Helsingissä. Vanhin Rekolan veljeksistä, sodassa kaatunut rakennustoimiston omistaja Vilho, oli avioliitossa tehtailija Vihtori Luhtasen tyttären kanssa.

Seuran pesämunan, Aleksanterinkatu 31:n tontin sopuhinnalla myynyt Aapeli Häyrinen ei saanut pitkään seurata tärkeänä pitämänsä yhdistyksen menestystä. Tarmokas liikemies, Kutomo ja Neulomo Oy:n perustaja ja kehittäjä, kuoli jo vuonna 1949.

Ensimmäisen tarkastelujaksomme aikana,

vuonna 1951, poistui rivistä myös Oy Starck-johann Ab:n johtaja Allan Ljungberg. Hänes-tä kirjoitti silloinen sihteeri Jalo Kumela vuosikertomukseen näin:

”Toimintavuoden marraskuun 29. pnä kärsi seuramme suuren menetyksen Allan Ljungbergin siirtyessä manan majoille. Hän oli seuran riennoissa mukana ehkä innokkaimmin, alusta kuolemaansa saakka. Hän oli ensimmäisenä v. 1945 toteuttamassa Seurahuoneen kauppaa ja laajennusyrityksessä utterasti mukana. Seuramme tulee muistamaan kiitollisena ja kaivaten esimerkillistä jäsentään.”

A-jäsenet

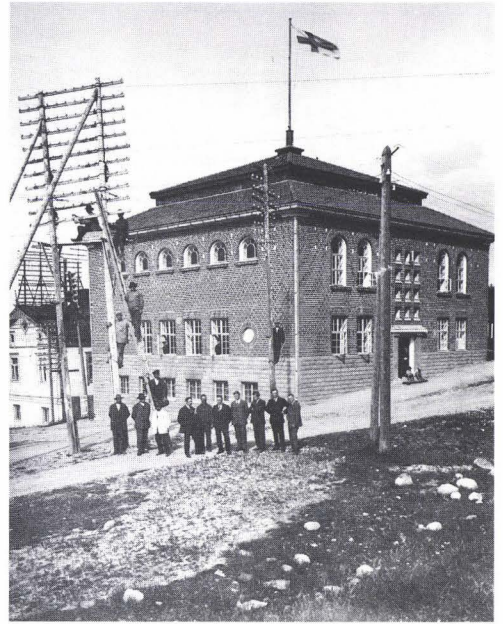
(Ennen fuusiota ja muita muutoksia)

Askon Tehtaat Oy
Brunila Oy
Enso Gutzeit Oy
Esan Kirjapaino Oy
Fennia-Faneri Oy
Oy Haapa Ab
Joutjärvi Oy
Kivipuu Oy
Kutomo ja Neulomo Oy

Lahden Auto Oy
Lahden Lasitehdas Oy
Lahden Nelo Oy
Lahden Polttimo Oy
Lahden Puunjalostus Oy
Lahden Puutyö Oy
Lahden Rautateollisuus Oy
Oy Lahden Vientikerma Ab
Lahti Osakeyhtiö
V. Luhtanen Oy
Oy Mallasjuoma
Man-Ko Oy
Mono Oy
U. A. Mäkelä
Naisten Pukutehdas Oy
Niemen Saha Oy
Oululainen Oy
Orimattilan Kutomo Oy
Paasio & Kumpp. Oy
S.W. Paasivaaran Margariinitehdas Oy
Pallas Oy
Puukiska Oy
Pyörä- ja Pienteollisuus Oy
Rakennustoimisto Vilho Rekola
P. Siltasen Autokorjaamo
Oy Starckjohann & Co Ab
Teräs Oy
Tuomisen Puku Oy

Lahden Telefoonyhdistyksen vasta valmistunut "kivimuuri" Harjukadulla. Teollisuusseuran edeltäjä Lahden Kauppaklubi toimi tässä rakennuksessa ennen Seurahuoneen taloon siirtymistä.

Sodan liekkejä Karjalankadulla. Kuva talvisodan ajalta. Jatkosodan aikana Lahden ilmapuolustus oli niin tehokasta, että pommikoneet pääsivät kaupungin päälle vain sodan alussa ja lopussa.

Seurahuoneen talo ennen korottamista.

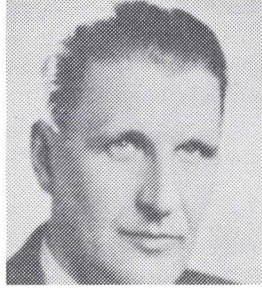
Uusi korotettu Seurahuone.

SEURAN ENSIMMÄINEN HALLITUS

Arne Mustakallio,
puheenjohtaja

Leo Valtari

Torsten Lindroos

A. Asko-Avonius

J. Mononen

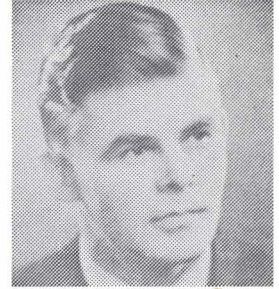
Väinö Levelä

A. Häyrinen

U. U. Järvinen

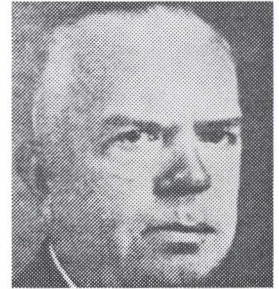
Mauno Rekola

K. O. Kivekäs,
puheenjohtaja 1946–48

Erland Luoma

Ilmari Lankila

Arkkitehti Kaarlo Könösen piirros uudistetun Seurahuoneen julkisivusta.

Unto Ojosen käsialaa. Etualalla Teollisuusseuran toimesta rakennettu Asunto-Oy. Naapuri.

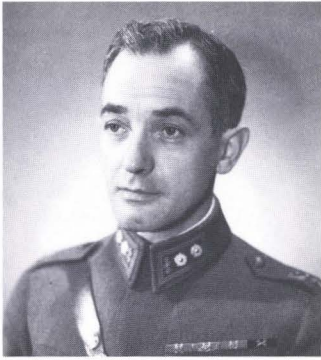
Iloisia retkeläisiä viisikymmenluvun alussa. Etualalla Olavi Kajala (vas.), K.O. Kivekäs ja J. Mononen.

Juhlan tunnelmaa toiminnan alkuajoilta.

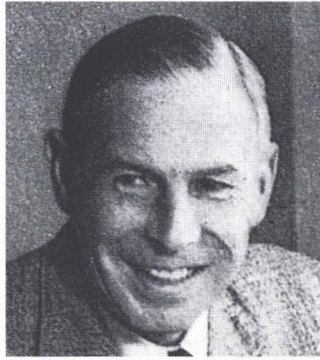

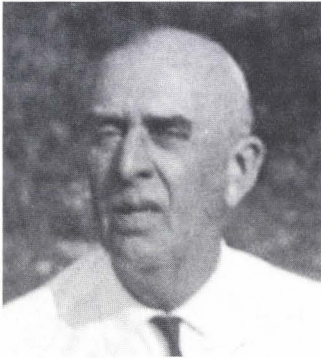
Ossi Kivekäs komppanianpäällikkönä Syvärillä 1942. Hän tuli mukaan seuran toimintaan heti sodan jälkeen ja pysyi vaikuttajana vuonna 1992 tapahtuneeseen kuolemaansa saakka.

Haakon Kurtze

Kaarlo Könönen

Ernst Loveson

Unto Ojonen

LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT

Lahden Teollisuusseuran hallitus

1943	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	Leo Valtari Torsten Lindroos Mauno Rekola A. Asko-Avonius J. Mononen Väinö Levelä A. Häyrinen U. U. Järvinen
	varajäsenet	K. O. Kivekäs Erland Luoma Ilmari Lankila
1944	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	K. O. Kivekäs L. Kauppi U. U. Järvinen A. Asko-Avonius A. E. Frigren J. Mononen Väinö Levelä A. Häyrinen
	varajäsenet	Erland Luoma Ilmari Lankila A. Ljungberg
1945	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	Väinö Levelä A. Asko-Avonius L. Kauppi K. O. Kivekäs A. E. Frigren A. Ljungberg Leo Valtari Mauno Rekola
	varajäsenet	Erland Luoma V. Immonen V. Kaskinen
1946	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs

	jäsenet	L. Kauppi A. E. Frigren A. Ljungberg Leo Valtari Mauno Rekola J. Mononen V. Kaskinen Georg Enbom
	varajäsenet	V. Immonen Åke Wahlroos Torsten Lindroos
1947	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	A. Ljungberg Leo Valtari Mauno Rekola J. Mononen V. Kaskinen Georg Enbom Aarne Mustakallio V. Immonen
	varajäsenet	Åke Wahlroos Torsten M. Lindroos K.-V. Grün
1948	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	A. E. Frigren J. Mononen V. Kaskinen Georg Enbom Aarne Mustakallio V. Immonen Torsten M. Lindroos K.-V. Grün
	varajäsenet	Atte (Artturi) Arjala Viljo Snell Olavi Kokko
1949	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	A. E. Frigren Georg Enbom Arvi Tammivuori

	varajäsenet	Väinö Immonen Torsten M. Lindroos K.-V. Grün A. Ljungberg Hj. Tuominen Viljo Snell Olavi Kokko E. Kangas	varajäsenet	Eino Hyvärinen Antero Simola Leo Valtari Erland Luoma Ernst Loveson
				Ensimmäisenä mainittu jäsen toimi hallituksen valitsemana varapuheenjohtajana.
1950	puheenjohtaja jäsenet	Aarne Mustakallio V. Immonen Torsten M. Lindroos K.-V. Grün A. Ljungberg Hj. Tuominen Eino Kauanne Mauri Kotilainen		Sihteeri-taloudenhoitajat: Mauno Rekola 1943—45 A. A. Lintulahti 1946—48 Jalo Kumela 1949—53
	varajäsenet	O. Penttilä Olavi Kokko Raf. H. Rickman Leo Valtari		
1951	puheenjohtaja jäsenet	Aarne Mustakallio A. Ljungberg Hj. Tuominen Eino Kauanne Mauri Kotilainen		
	varajäsenet	O. Penttilä U. U. Järvinen Arne Lindroos K. O. Kivekäs Raf. H. Rickman Leo Valtari Erland Luoma		
1952	puheenjohtaja jäsenet	Aarne Mustakallio Eino Kauanne Mauri Kotilainen O. Penttilä U. U. Järvinen Arne Lindroos K. O. Kivekäs A. Ståhlberg		
				Hallituksen työvaliokunta
1944	puheenjohtaja jäsenet	Aarne Mustakallio K. O. Kivekäs L. Kauppi V. Levelä		
1949	puheenjohtaja jäsenet	K. O. Kivekäs A. Ljungberg V. Immonen		
1950	puheenjohtaja jäsenet	K. O. Kivekäs A. E. Frigren A. Ljungberg V. Immonen Arne Lindroos		
1951	puheenjohtaja jäsenet	A. Ljungberg Arne Lindroos A. E. Frigren K.-V. Grün V. Immonen		
1952	puheenjohtaja jäsenet	Aarne Mustakallio K. O. Kivekäs Arne Lindroos Eino Kauanne		

Asiakirjojen puutteellisuuden takia jää valiokunnan kokoonpano vuosilta 1945—48 epäselväksi. Todennäköisesti siihen ovat kuitenkin kuuluneet silloiset hallituksen jäsenet Aarne Mustakallio, K. O. Kivekäs, A. Ljungberg, A. E. Frigren, Mauno Rekola, L. Kauppi ja V. Levelä.

Lahden Seurahuone Oy:n hallitus

1945	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	A. Ljungberg G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	J. Mononen Mauno Rekola
1946	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	A. Ljungberg G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	J. Mononen Mauno Rekola
1947	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	A. Ljungberg G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	J. Mononen Mauno Rekola
1948	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	A. Ljungberg G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	J. Mononen Aarne Mustakallio
1949	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	J. Mononen G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	V. Kaskinen Åke Wahlroos
1950	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs (erosi 26.9.)
	puheenjohtaja	J. Mononen

		(26.9. lukien) G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	Åke Wahlroos
	(26.9. lähtien varapuheenjohtaja)	V. Kaskinen
1951	puheenjohtaja	J. Mononen
	jäsenet	Åke Wahlroos G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	A. E. Frigren V. Immonen
1952	puheenjohtaja	J. Mononen
	jäsenet	Åke Wahlroos G. Åhfelt-Arjamo
	varajäsenet	A. E. Frigren V. Immonen

Ensiksi mainittu jäsen on pääsääntöisesti toiminut hallituksen varapuheenjohtajana.

Seurahuoneen johtajat:
Martta Johansson 1945—50
Ellen Kari 1950—51
Kalle Aaltonen 1952—60

Asunto Oy Aleksanterinkatu 31:n hallitus

1943	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	Mauno Rekola Allan Larvia
	isännöitsijä	Mauno Rekola
1944	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	Leo Valtari Mauno Rekola
1945	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	Mauno Rekola Leo Valtari
	varajäsenet	A. Ljungberg A. Häyrinen
1946	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs

	jäsenet	Mauno Rekola Leo Valtari
	varajäsenet	A. Ljungberg A. Häyrinen
1947	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	Mauno Rekola Leo Valtari
	varajäsenet	A. Ljungberg A. Häyrinen
1948	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	Mauno Rekola Leo Valtari
	varajäsenet	A. Ljungberg A. Häyrinen
1949	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	V. Immonen Leo Valtari
	varajäsenet	A. Ljungberg Aarne Mustakallio

Valtsijalautakunta

Ohjesääntö vahvistettu hallituksen kokouksessa 4.5.1945 (liite 4.) Alkuvuosilta ei merkintöjä asiakirjoissa ole. Jäsenistä ensimmäiseksi mainittu oli valittu varapuheenjohtajaksi.

1948	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	Pauli Mustakallio Olavi Kokko A. Ljungberg A. E. Frigren Jarl Lindroos V. Kaskinen
1949	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	Pauli Mustakallio A. E. Frigren A. Ljungberg Jarl Lindroos V. Kaskinen

1950	puheenjohtaja	K. O. Kivekäs
	jäsenet	Aarne Mustakallio Pauli Mustakallio A. E. Frigren A. Ljungberg V. Kaskinen Jarl Lindroos

1951	puheenjohtaja	K.-V. Grün
	jäsenet	K. O. Kivekäs Pauli Mustakallio A. E. Frigren Allan Ljungberg Jarl Lindroos Väinö Immonen Onni Penttilä

1952	puheenjohtaja	K.-V. Grün
	jäsenet	K. O. Kivekäs Jarl Lindroos Aarne Mustakallio A. E. Frigren Onni Penttilä Mauri Kotilainen Pauli Mustakallio

Tilintarkastajat

1944	varsinaiset	V. Koskinen V. Brunila
	varatilintarkastajat	I. Blofield Viljo Oinonen
1945	varsinaiset	Viljo Oinonen Ossi Kivekäs
	varatilintarkastajat	N. Jokinen J. Meriluoto
1946	varsinaiset	Viljo Oinonen Ossi Kivekäs
	varatilintarkastajat	N. Jokinen J. Meriluoto
	valvontatarkastaja	Usvan Tilitoimisto
1947	varsinaiset	Viljo Oinonen

		S. A. Nummelin
	varatilintarkastajat	G. Relander Jarl Lindroos
	valvontatarkastaja	Usvan Tilitoimisto
1948	varsinaiset	Viljo Oinonen S. A. Nummelin
	varatilintarkastajat	G. Relander Jarl Lindroos
1949	varsinaiset	Viljo Oinonen S. A. Nummelin
	varatilintarkastajat	G. Relander Jarl Lindroos
	valvontatarkastaja	Usvan Tilitoimisto
1950	varsinaiset	Viljo Oinonen Lauri Lindqvist
	varatilintarkastajat	G. Relander Reino Kyläkallio
	valvontatarkastaja	Usvan Tilitoimisto
1951	varsinaiset	Lauri Lindqvist Lauri Vaarama
	varatilintarkastajat	G. Relander

		Reino Kyläkallio
	valvontatarkastaja	Usvan Tilitoimisto
1952	varsinaiset	Lauri Vaarama Urho Roine
	varatilintarkastajat	G. Relander Reino Kyläkallio
	valvontatarkastaja	Usvan Tilitoimisto

Samat tilintarkastajat tarkastivat myös Lahden Seurahuone Oy:n ja Asunto-osakeyhtiö Aleksanterinkatu 31:n tilit.

Klubimestarit

1950	Mauri Kotilainen H. Raf. Rickman
1951	H. Raf. Rickman
1952	H. Raf. Rickman

Järjestelmä otettiin käytäntöön kerhohuoneiston valmistuttua vuonna 1950.

TILAISUUKSIA

1945

- 3.11. tupaantuliaiset Seurahuoneella
31.12. uuden vuoden vastaanottajaiset

1946

- 9.– tehdasretkeily Poriin ja Harja-
11.5. valtaan
24.– tehdasretkeily Tampereelle ja
25.10. Nokialle
kerhoiltoja 5
16.3. kevätjuhla
31.12. uuden vuoden vastaanotto

1947 Kerhoillat ja esitelmät:

- 7.1. veroylitarkastaja Kauko Vauh-
tonen: Uusi kirjanpitolaki ja vero-
tus
4.2. dipl.ins. Väinö Immonen: Ulko-
maanmatka
4.3. kaupunginjohtaja Olavi Kajala:
Matka Englantiin
1.4. lääkäri Haakon Kurtze: Teollisuus-
laitosten sosiaaliset olot
7.10. dipl.ins. Harri Puolanne: Ajankoh-
taiset sähkökysymykset
4.11. dipl.ins. Aarne Mustakallio: Ha-
vaintoja Saksan itävyöhykkeeltä
2.12. maisteri Mikko Rossi: Sosialisoin-
tikysymykset
Tehdasretkeilyt:
3.–4.6. Kymenlaakson ja Kotkan tehtaisiin
paikallisia vierailuja 4

Juhlat:

- 29.3. kevätjuhla
1.11. syysjuhla
31.12. uuden vuoden vastaanotto

1948 Kerhoillat ja esitelmät:

- 3.2. dipl.ins. Pauli Mustakallio: Vaiku-

- telmia Amerikan matkalta
2.3. apulaisjohtaja Carl v. Knorring:
Uudistettu eläkevakuutus
4.5. professori Felix Siimes ja dipl.ins.
Väinö Immonen: Teollisuuden jä-
tepuukysymys
5.10. dipl.ins. Arvi Tena: Teollisuuden
laatu ja tuotanto
4.11. Veli Nupponen: Lahden vesitilanne
7.12. dipl.ins. Kai Sansund: Mankalan
voimalaitos (myös tutustuminen)
maisteri Martti Lintulahti: Havain-
toja Euroopan matkalta
Tehdasretkeilyt:
3.–4.6. Jämsänkosken, Säynätsalon, Raut-
pohjan ja Vaajakosken tehtaisiin
paikallisia vierailuja 4
Juhlat:
3.4. kevätjuhla
30.9. syysjuhla
31.12. uuden vuoden vastaanotto

1949 Kerhoillat ja esitelmät:

- 1.2. verotusjohtaja Vilho Meritie: Vero-
tuskysymyksiä
tohtori Pentti Kalaja: Maailmanko-
konaisuuden rakenne tähtitieteen
valossa
16.2. dipl.ins. P. Kajavo: Radiokuumen-
timet ja niiden käyttömahdollisuu-
det puuseppäteollisuudessa
6.9. dipl.ins. Väinö Immonen: Lakkoti-
lanne
pankinjohtaja A. A. Lintulahti: As.
Oy Naapurin rakennustyöt
arkkitehti Kaarlo Könönen: Seura-
huoneen laajennustyöt
4.10. tohtori K. O. Alho: Devalvaatio ja
muut päivänpoliittiset kysymykset
varatuomari Knut J. Vuorimies:
Lahden taidemuseohanke

- 2.11. kaupunginjohtaja Olavi Kajala: Kaupungin taloudenhoito
- 7.12. tiedotuspäällikkö Yrjö Kankaanpää: Tiedotustoiminta ja tiedotusmiehet
ekonomi Erkki Reittilä: Kaupunkipropaganda
arkkitehti Ilmari Tapiovaara: Huonekalujen vienti — teollisuutemme luvattu maa
- Tehdasristeilyt:
- 24.5. Hämeenlinnan tehtaisiin, Vanajan linnaan ja Sirola-opistoon paikallisia vierailuja 3
- Juhlat:
- 2.4. kevätkuuhla (120 henkeä)
- 29.10. syyskuuhla
- 31.12. uuden vuoden vastaanotto (myös paikallisia vieraita)
- 1950** Kerhoillat ja esitelmät:
- 2.2. tekn. toht. Aarne Huuemonen: Paa-sivaaran margariinitehtaan ja Lahden vientikermatehtaan toiminta
dipl.ins. Aarne Mustakallio: Moskovan matkasta
- 14.3. dipl.ins. U. E. Savola: Euroopan ja Amerikan matka
- 4.4. dipl.ins. Torsten M. Lindroos: Havaintoja itäisen Välimeren maista
- 19.4. professori Erkki Laurila: Atomitutkimus ja atomipommi (mukana myös vieraita)
teekkari Koponen: Mikä on teekkarikylä
- 6.10. yli-insinööri E. Kalaja: Ajankoh-taista rakennusosalta
- 7.11. dipl.ins. Mauri Kotilainen: Torna-torin toimintaa
- 19.12. varatuomari Kalle O. Pesonen: Uusi liikevaihtoverolaki (yhdessä muiden kanssa)
- Tehdasretkeilyt:
- 16.5. Riihimäen teollisuuteen ja keskus-vankilaan
paikallisia vierailuja 2
- Juhlat:
- 11.8. illallistanssiaiset Suomalaisten Teknikkojen kesäkokoukselle
- 19.9. kansalaispäivälliset 70 vuotta täyt-täneen kauppaneuvos K. O. Kivek-kään kunniaksi (yhdessä Kauppa-kamarin kanssa)
- 28.10. syyskuuhla
- 18.11. ohjelmailta ”Pamaus”-seuran kans-sa
- 31.12. uuden vuoden vastaanottajaiset
- 1951** Kerhoillat ja esitelmät:
- 7.3. kaupungininsinööri Viljo Kaila: Kaupungin viemärikysymykset
- 10.5. dipl.ins. L. I. Suurla: Käytännöllinen rationalisointitoiminta
- 9.10. rehtori A. Rautavaara: Tuotanto-elämän demokratisoitumisen vai-kutukset johtamismenettelyyn
- 6.11. dipl.ins. Heikki Lehtonen: Maam-me sähkövoimaolot
professori F. E. Siimes: Puutavaran kuumakuivaus
- 4.12. lääkäri Aarne Valle: Uusista lää-kkeistä ja niiden merkityksestä
- Tehdasretkeilyt:
- 17.– Kuopion seudun teollisuuteen,
- 18.5. laivamatka ja tutustuminen Suo-men sodan taistelupaikkoihin
- Juhlat:
- 7.4. kevätkuuhla, jossa paljastettiin taitei-lijä Anna Snellmanin maalaama K. O. Kivekkään muotokuva
- 27.10. syyskuuhla
- 31.12. uuden vuoden vastaanottajaiset

1952 Kerhoillat ja esitelmät:

- 5.2. fil. toht. Tuure Junnila: Vakauttamisen välitilinpäätös
- 4.3. lakit. lis. Osmo Oittinen: Verouudistus talouselämän näkökulmasta
- 7.10. insinööri A. Kangas: Mittauslaitteet teollisuuden palveluksessa
dipl.ins. I. Kareskoski: Äänentoistolaitteet teollisuudessa
insinööri G. Siberg: Suurjaksokuumentimet ja teollisuuslaitosten valaisu
- 4.11. johtaja Viljo Snell: Heinolan faneritehdas, saha ja kuitulevytehdas
ev.luutn. V. Korttila: Puolustusvoimain ja teollisuuden yhteistyöstä
- 3.12. dipl.ins. Arne Lindroos: Etelä-Eurooppaa eri kulkuneuvoin

fil. maist. Niilo Honkala: Missä määrin sosialisointi on nykyisten lakien pohjalla mahdollista.

Tehtasretkeilyt:

- 20.5. Forssaan Finlayson-Forssan tehtaille
paikallisia vierailuja 1 (Heinolaan)

Juhlat:

- 8.3. kisatanssiaiset kerholla
- 5.4. kevätjuhla (osingontarjoiluineen)
- 25.10. syysjuhla
- 31.12. uuden vuoden vastaanottajaiset

Seuran alkuvuosilta ei mahdollisia kerhoiltoja ja esitelmiä ole asiakirjoissa mainittu.

1953–1962

Toinen jakso

KAKSI MAAILMAA VASTAKKAIN

Lahden Teollisuusseuran toinen kymmenvuotisjakso oli toisen maailmansodan jälkeen suurten muutosten aikaa. Tuskin oli ruudin savu hälvennyt vallatun Berliinin yltä, kun jo hajaannuksen merkit näyttäytyivät liittoutuneiden riveissä. Rautaesirippu — sanaa käytti ensimmäisen kerran Englannin sodanaikainen pääministeri Winston Churchill — laskeutui lännen ja Neuvostoliiton väliin. Maailma siirtyi uuteen tilanteeseen, jolle annettiin nimeksi kylmä sota.

Se syventyi viisikymmenluvun puolella. Moskovan valtiias Josef Stalin, jonka päivät päättyivät maaliskuussa 1953, oli kaapannut vaikutusvaltaansa lähes koko itäisen Euroopan. Vain Jugoslavian partisaanilegenda Josip Broz Tito kykeni säilyttämään maansa riippumattomuuden Kremlistä. Yhdysvalloilla ei enää ollut ydinasemonopolia, kuten Hiroshiman ja Nagasakin tapahtumien jälkeen, vaan salaisuudet olivat kulkeutuneet myös toiselle osapuolelle. Maailma siirtyi voimatasapainon lisäksi kauhun tasapainoon.

Lännen vastapainoksi itään oli syntynyt myös toinen kommunistinen voimatekijä, Kiinan kansantasavalta, silloin yhteistyökumppani Neuvostoliiton kanssa. Sen kynnet paljastuivat ensimmäisen kerran viisikymmenluvun alkuvuosina käydyssä Korean sodassa, jossa se tuki aseellisesti naapurivaltion puolelle hyökännyttä kommunistista Pohjois-Koreaa. Yli kaksi miljoonaa uhria vaatinut selkkkaus oli vähällä johtaa ydinhyökkäykseen, kun Yhdistyneiden Kansakuntien lipun

alla taistelleiden USA:n joukkojen ylipäällikkö ja Tyynen meren taistelujen sankari Douglas MacArthur vaati turvautumista atomipommiin. Tähän ei USA:n presidentti kuitenkaan suostunut vaan erotti kenraalin.

Koko toisen maailmansodan jälkeisen ajan idän ja lännen välillä kytenyt epäluulo huipentui kahteen päätapahtumaan. Ensimmäinen niistä oli elokuussa 1962 Berliinin muurin rakentaminen ja toinen runsaan vuoden kuluttua Kuuban kriisi. Silloin, venäläisten ohjusalusten edetessä kohti Kuubaa, koko ihmiskunta lienee ollut lähempänä tuhoaan kuin koskaan aikaisemmin tai sen jälkeen. Kaksi maailman vaikutusvaltaisinta poliittista johtajaa, John F. Kennedy ja Nikita Hrushtshev, olivat panneet arvovaltansa peliin. Hermotaistelun voitti Kennedy, mutta motiiveiltaan epäselväksi jäänyt surmanluoti tavoitti hänet jo seuraavan vuoden marraskuussa. Ja vain vajaan vuoden kuluttua tästä tapahtumasta lähipiiri syöksi Hrushtshevin vallasta.

Ajanjakso oli muutenkin murrosten aikaa. Se oli myös jälleenrakennuskautta. Saksan Liittotasavalta, Bonnista johdettuna, nousi tuhkasta ”Euroopan ihmeeksi”, ja saman teki kaukaisessa idässä amerikkalaisten valvonnassa ollut Japani. Sen sijaan voittajavalttioiden, Ison-Britannian ja Ranskan, imperiumit murenivat lopullisesti. Ennen pitkää hävinneet kansat ohittivat voittajien elintason.

Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kilpailivat paitsi maailman herruudesta myös avaruuden

valloittamisesta. Edellä oli lännen harmiksi aluksi Neuvostoliitto, joka marraskuun alussa 1957 lähetti maan ilmakehän ulkopuolelle ensimmäisen lentävän esineen, Sputnik I:n. Se kiersi maapallon 95 minuutissa 24 500 kilometrin tuntinopeudella ja oli syystaivaalla myös suomalaisin silmin havaittavissa. Loistava tähti nähtiin kiitävän yli taivaan kannen. Kaukana edessä oli vielä hetki, jolloin ensimmäiset ihmiset, amerikkalaiset, laskeutuivat avaruusaluksestaan kuun pinnalle.

Näin Suomessa

Suomen osalta jatkosota päättyi Pariisissa allekirjoitettuun sanelurauhaan vuoden 1947 alussa. Sen jälkeen kun Neuvostoliitto oli syksyllä ratifoinut sopimuksen, liittoutuneiden valvontakomissio poistui maasta ja kansa sai siirtyä itsenäisyytensä säilyttäneenä ainakin osittain normaaleihin oloihin.

Edellisen vuoden maaliskuussa oli Suomen marsalkka Mannerheim jättänyt eroanomuksensa tasavallan presidentin toimesta ja hänen seuraajakseen kauden loppuajaksi oli eduskunta valinnut pääministeri Paasikiven. Ensi kertaa sotien jälkeen äänestettiin valitsijamiehet tammikuussa 1950, ja he valitsivat Paasikiven uudelleen presidentiksi koko kuusivuotiseksi toimikaudeksi. Maalaisliiton ehdokkaana näissä vaaleissa oli silloin 50-vuotias Urho Kekkonen.

Koko viisikymmenluku olikin jo merkittävästi Kekkonen aikaa. Vuosikymmenen alusta siihen saakka, kun hänet 1956 valittiin tasavallan presidentiksi, hän muodosti viisi hallitusta. Se on vieläkin ennätys alallaan. Hän oli myös mukana siinä valtuuskunnassa, joka vuonna 1948 neuvotteli ja allekirjoitti Suomen ja Neuvostoliiton välisen ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen.

Tällä vuosikymmenellä, 1952 elokuussa,

Helsinki sai kunnian isännöidä kesäolympialaisissa, joista pieni palloiluosa ulottui Lahteenkin. Viimeinen sotakorvausjuna ylitti rajan saman kuun lopussa ja maiden välillä siirryttiin sopimus pohjaiseen vaihtokauppaan. Jo aiemmin kesällä oli suurta julkisuutta saanut se, että 17-vuotias suomalaisneitonen Armi Kuusela oli valittu Miss Universumiksi ja yhtä suurta huomiota herätti myös se, että hän pian tämän jälkeen avioitui filippiiniläisen Gil Hilarion kanssa.

Talouselämä elpyi vähin erin. Monia vuosia kukoistaneen ”mustan pörssin” parhaat ajat alkoivat olla ohi, kun ruokatavaraa ja vaatteita sai jo kohtuullisesti ja muuta ylellisyyttä saattoi käydä ostamassa Ruotsista. Pian olivat muotitavarana miesten silittämättömät nailonpaidat, joita niitäkin aluksi sai vain ulkomailta. Viimeiset ostokortit poistuvat lähes viisitoista vuotta kestäneestä käytöstä maaliskuun alussa 1954, jolloin kahvi vapautui säännöstelystä. Ensimmäiset televisio-ohjelmat tehtiin vuonna 1955 ja laitteet levisivät nopeasti yleiseen käyttöön vuosikymmenen loppupuolella.

Tätä vuosikymmentä ja erityisesti sen loppupuolta varjostivat niin sisä- kuin ulkopolitiittiset huolet. Kommunistien ja Valpon vaikutuskausi päättyi 1948, jolloin presidentti Paasikivi nimitti K. A. Fagerholmin johtaman sosiaalidemokraattien vähemmistöhallituksen. Siitä jätettiin kommunistit vastoin omaa tahtoaan pois. Seurauksena oli levottomuuksia työpaikoilla. Ne huipentuivat seuraavana vuonna Kemin mellakoihin, jossa kaksi työntekijää kuoli. Inflaatio laukkasi pitkkin askelin, markka devalvoitiin. Maassa oli eräänä vuonna 65 000 työtöntä, jota määrää pidettiin huolestuttavan suurena. Pitkään jatkuneet erimielisyydet huipentuivat vihdoin siihen, että maaliskuun 1. päivänä 1956 — samana jolloin Kekkonen astui presidentiksi

— maassa puhkesi yleislakko. Se kesti 19 päivää, ja inflaatio söi nopeasti ne edut, jotka ammattiyhdistysliike taistelullaan voitti. Lammavuonna 1958 tarvittiin 39 prosentin devalvaatio. Palkansaajien reaalitylo laski toistakymmentä prosenttia alle lakkoa edeltäneen tason, mikä saavutettiin vasta kuusikymmenluvun alussa. Näinä aikoina Suomi yhtyi liittännäisjäseneksi Euroopan vapaakauppaliittoon Eftaan.

Vähän tätä ennen oli Neuvostoliitto tehnyt maallemme huomattavan myönnytyksen — Porkkala oli luovutettu takaisin. Suojasää ei kuitenkaan kestänyt pitkään. Vuoden 1958 kesällä, pian sen jälkeen kun Suomi oli saanut historiansa toisen vasemmistoenemmistöisen eduskunnan, maalle nimitettiin Fagerholmin johtama viiden puolueen hallitus. Siinä oli mukana ainakin kaksi sellaista ministriä, joita neuvostohallitus ei suvainnut. Nämä olivat lapuanliikkeen entisen johtajan poika Niilo Kosola kokoomuksesta ja kahtia revähittäneen sosiaalidemokraattisen puolueen voimahahmo, asevelisocialisti Väinö Leskinen. Seurauksena olivat ns. yöpakkaset, joiden aikana suhteet naapuriin jäähmettyivät. Suurlähtetiläskin poistui maasta hyvästiä jättämättä. Tilanne laukesi vasta, kun hallitus hajosi ja Kekkonen teki sovitteluvan neuvottelumatkan Leningradiin.

Vielä uhkaavammalta näytti noottikriisi syksyllä 1961. Urho Kekkosen ensimmäisen toimikauden lähestyessä loppuaan olivat laajat poliittiset piirit asettuneet vastustamaan hänen uudelleen valintaansa. Syntyi ns. Honka-liitto. Presidentin ollessa parhaillaan vierailulla USA:ssa saapui Neuvostoliitolta nootti, jossa se ehdotti Saksasta kohdistuvan vaaran takia konsultaatioita YYA-sopimuksen sotilaallisten artiklojen pohjalta. Tämäkin syvää järkytystä synnyttänyt uhka poistui, kun Kekkonen kotiin palattuaan teki

näyttävän käynnin pääministeri Hrushtshevin luokse Novosibirskiin Siperiaan. Honka-liitto oli jo tätä ennen hajonnut ja Kekkonen tuli uudelleen valituksi.

Paisuva kaupunki

Viisikymmenluku oli Lahdessa vilkasta rakentamisen aikaa. Nopeasti kasvanut väestö tarvitsi ennätysvauhtia asuntoja, kouluja ja muita julkisia tiloja. Siirtoväki oli jo suurelta osalta sijoittunut lopullisille asuinpaikoilleen, suuret ikäluokat ehtivät kouluikään ja pako maalta kaupunkiin oli alkanut.

Vuosien 1940—55 välisenä aikana eli 15 vuoden kuluessa kaupungin väkiluku kaksinkertaistui; se kasvoi 25 000:sta 50 000:een. Lisäksi tuli vuoden 1956 alusta alueliitos, joka kaksinkertaisti kaupungin pinta-alan ja nosti jälleen väestömäärää noin 9 000:lla. Katkerina menettäjinä olivat ympäristökunnat Hollola, Nastola ja Orimattila. Samalla ne teollisuus- ja muut liikelaitokset, jotka olivat aiemmin sijainneet kaupungin rajojen ulkopuolella, tulivat nyt virallisesti lahtelaisiksi.

Jo kauppala-ajoista lähtien oli Lahdelle tunnusomaista se, että valtaosa teollisuudesta toimi emäkunnan eli Hollolan puolella. Liitosten, joita on tapahtunut vuosina 1905, 1916, 1924, 1933 ja 1956, tarkoituksena oli paitsi lisäämään saaminen ja verotulojen kasvattaminen myös yhtenäisen taajaman hallinnon keskittäminen.

Houkutus kaupungin ulkopuolelle rakentamiseen kuitenkin jatkui. Halvempi maapohja ja edullisempi verotus houkuttelivat teollisuutta edelleen, ja niin viimeisen liitoksen jälkeen alkoi muutto Salpakankaalle ja Nastolaan. Ne kokivat seuraavina vuosikymmeninä ennen näkemättömän nousun.

Karjalaisen siirtoväen asettuminen Lahteen toi paikkakunnalle uutta vilkkautta.

Kaikkiaan siirtoväkeä lasketaan tulleen pysyviksi asukkaiksi kymmenisen tuhatta. Tarkkaa lukua ei ole käytettävissä. Liike-elämää siirtyi muun väestön ohella runsaasti, mutta varsinaisia teollisuuslaitoksia vain muutamia.

Viisikymmenluvun puolivälissä oli Lahdessa kaupungin historian mukaan 175 teollisuuslaitosta (teollista työpaikkaa). Työntekijöiden määrä oli edellisenä vuonna kiivennyt ensimmäisen kerran yli kymmenen tuhannen. Vuosikymmenen alkaessa oli kymmenen suurimman teollisuuslaitoksen luettelo työntekijämäärällä mitattuna seuraava (vieressä henkilöluku):

Tornator Oy, Enso Gutzeit Oy	613
Lahden Saha Osakeyhtiö	602
Askon Tehtaat Oy	573

Fennia Faneriosakeyhtiö	546
Upo Oy	510
Joutjärvi Oy	338
Lahden Rautateollisuus Oy	315
V. Luhtanen Oy	260
Naisten Pukutehdas	225
Lahden Lasitehdas	207

Seuraavina olivat järjestyksessä Kutomo ja Neulomo Oy, Oy Mallasjuoma, Mono Oy, Kesko Oy:n Paitatehdas, Esan Kirjapaino Oy, Hj. Tuomisen Pukutehdas, Huonekalutehdas Häkli Oy, Lahden Paita Oy, Ab Pallas ja Esko Järvinen Oy.

Eri alojen tukkukauppoja oli Lahdessa tämän kymmenvuotisjakson alkaessa alun toista sataa ja vähittäiskauppoja lähes 600 sekä työntekijöitä niissä yhteensä noin 2 500.

TILAISUUDESTA TOISEEN

Helmikuun alkupuolella 1953 lähetti seuran puheenjohtaja hallituksen jäsenille kutsun saapua kokoukseen, joka pidettäisiin kerholla maanantaina 23.2. klo 18.30. Varsinaisten kokousasioiden lisäksi kutsussa oli kohta, joka kuului näin:

”Kun seuran perustamisesta tulee kulu-neeksi 10 vuotta, on työvaliokunta päättänyt kutsua kokouksen jälkeen alkaville illallisille hallituksen lisäksi Seurahuone Oy:n johtokunnan, seuran valitsijalautakunnan sekä seuran toimihenkilöt ja entiset sihteerit. Kun seuran monivuotinen sihteeri ja taloudenhoitaja Jalo Kumela muuttaa Poriin, pidetään tilaisuus samalla hänen läksiäisinään. Puku smokki.”

Vuosijuhla päätettiin pitää kevätkuulan yhteydessä. Tilaisuudessa paljastettiin aiemmin kuolleen johtaja Allan Ljungbergin muotokuva. Illallinen jäsenille naisineen tarjoiltiin vapaasti, kuten pöytäkirja kertoo, ”päättyen vapaa tarjoilu jälkiruokaan ja madeiraan”.

Pankinjohtaja Jalo Kumela ei viipynyt Porissa pitkään vaan palasi takaisin Lahteen, tällä kertaa lyhyen pankkivaiheen jälkeen Oy Starckjohann & Co. Ab:n toimitusjohtajaksi, ja osallistui jälleen innokkaasti seuran toimintaan.

Pian uuden vuosikymmenen alettua ta-
pahtui seurassa puheenjohtajan vaihdos. Dipl.ins. Aarne Mustakallio, joka oli toiminut perustamisesta lähtien kahteen otteeseen yhteensä kahdeksan vuotta puheenjohtajana,

kieltäytyi vuoden 1954 vuosikokouksessa jatkamasta. Hänen tilalleen valittiin tehtailija A. E. Frigren.

Kerhoiltojen pitäminen ja retkeilyt olivat vakiintuneet jo seuran alkuvuosien aikana. Esimerkkinä siitä, millaista tämä toiminta oli, otettakoon esimerkiksi vuosi 1953:

3.2. pidetyssä kerhoillassa esitelmöi Yksityisyrittäjäin Liiton toimitusjohtaja U. E. Moisala aiheesta ”Vapaa talouselämäkö veitsen terällä”.

3.3. pidetyn vuosikokouksen jälkeen esitelmöi Yhdyspankin johtaja O. Toikka aiheesta ”Suhdannekäännö ja sen seuraamuksia”.

28.5. tekivät seuran jäsenet retken Hyvinkäälle, missä tutustuttiin Kone Oy:n ja Hyvinkään Verkatehdas Oy:n tehtaisiin sekä VR:n keskuskonepajaan.

9.10. järjestettiin tutustumisretki Rauma-Repola Oy:n tehtaisiin Lahdessa. Samana iltana pidetyssä kerhoillassa selosti dipl.ins. Väinö Immonen yhtiön tehtaitten syntyä ja kehitystä ja vastaili metsänhoitaja U. U. Järvisen kanssa jäsenten tekemiin kysymyksiin.

10.11. esitelmöi Nokian kauppalan geodeetti dipl.ins. N. Perimaa aiheesta ”Alue- eli seutusuunnittelu”.

Väliin ja jälkeen mahtuivat vielä yhdessä-oloa ja tanssia Salpausselän kisalauantaina, perinteellinen kevätkuula, perinteellinen syysjuhla lokakuussa, pikkujoulu, jossa nähtiin ”balettitanssijattarien esityksiä ja taikurin ihmeellisiä temppuja sekä kuultiin huumoria

ja musiikkia”. Lopuksi sanotaan, että joulukuun 31. päivänä kokoonnuttiin uudenvuoden tinoja valamaan ja tanssimaan kerhon viihtyisiin suojiin.

Taakse jääneet ankeat vuodet olivat ilmeisesti kasvattaneet osallistumishaluja. Yleisesti ottaen samat henkilöt, jotka olivat mukana Teollisuusseuran riennoissa, harrasivat saman tapaista toimintaa myös esim. Lahden Liikemiesyhdistyksessä, samassa talossa majaa pitävässä Lahden Kauppaklubissa, Käsityö- ja Tehdasyhdistyksessä, Yksityisyrittäjien yhdistyksessä, rotary- ja lionsklubeissa ja jopa mieskuoron riveissä. Vapaa-ajan ongelmia ei ollut.

Menneitä ja tulleita

Seuran jäsenmäärä pysyi vakaana. Kauden lopussa, vuonna 1962, oli jäseniä eli liikelaitoksia 36 ja näiden edustajia 147. Laitokset olivat vähin erin lunastaneet lisää jäsenosuuksiaan, joiden ylin määrä oli 10. Myös liikelaitosten ulkopuolisia henkilöitä eli B-jäseniä hyväksyttiin mukaan tasaisena virtana. Henkilöjäseniä oli jakson päättyessä yhteensä 222. Valitsijalautakunta, jonka seuran hallitus vuosittain nimitti, suhtautui silloin tällöin kielteisestikin A-jäsenten tekemiin ehdotuksiin.

Myös eroamisia tapahtui. Syynä oli tavallisesti työpaikan vaihdos, paikkakunnalta pois siirtyminen, haluttomuus jäsenmaksun maksamiseen ja jopa kuolema. Seura koki järkytyksen syksyllä 1956, kun kaksi sen jäsentä — pankinjohtaja H. Hellqvist ja toimitusjohtaja M. Meritähti — menehtyi samassa liikenneonnettomuudessa. Seuraavana syksynä, samoihin aikoihin, kun venäläiset ampui-
vat ensimmäisen maata kiertävän satelliitin avaruuteen, lähti myös viimeiseen asti työssä ja seuran toiminnassa innokkaasti mukana ol-

lut 77-vuotias, kauppaneuvoksen arvon saanut Kaarlo Oskari Kivekäs. Ja vuonna 1962 kuoli seuran riveissä alusta lähtien ollut kauppaneuvos Jussi Mononen 74 vuoden ikäisenä. Jo edellisen tarkastelukauden lopussa 1952 oli lähtenyt seuran poikkeuksellisen arvostettu ikämiesjäsen, vuorineuvos ja kaupungin ensimmäinen kunniaporvari Johan Th. Lindroos, jonka pojat jatkoivat pitkään isänsä perinteitä niin liike-elämässä kuin Teollisuusseurassakin. Hän oli 85-vuotias.

Valintakriteereistä B-jäseniksi käytiin keskustelua. Ilmeisesti joukko alkoi paisua joidenkin mielestä liian suureksi ja kirjavaksi. Niinpä valitsijalautakunta pyysi lähempiä ohjeita hallitukselta ja vastauksen saatuaan kirjasi pöytäkirjaan seuraavan pykälän:

”Viitaten lautakunnan kokouksen pöytäkirjapykälään koskien osuustoiminnan tai yksityiskauppioiden piiriin kuuluvien henkilöiden valitsemista seuran B-jäseniksi, luettiin hallituksen työvaliokunnan asiasta antama lausunto, jonka mukaan valitsijalautakunta itse saa ratkaista asian tapaus tapaukselta. Suullisena evästyksenä työvaliokunta kuitenkin esitti, että suoranaisia kauppiaita, ilman teollista toimintaa tai hyvin merkityksellistä yhteyttä teollisuuden kanssa, ei pitäisi valita seuran jäseniksi.”

Halukkaita näytti olevan tämänkin kymmenvuotiskauden aikana runsaasti. B-jäseniksi tulivat valituiksi mm. eversti ja pankinjohtaja G. E. Magnusson (erosi pian siirryttyään Helsinkiin), poliisimestari Lauri Savonen, päätoimittaja Frans Keränen, apteekkari Antti Ravani, arkkitehti Valter Karisalo, tilintarkastaja Ahti Seppälä, toimitusjohtajat Olavi Tammilehto ja K. O. Knuuttila. Joukossa oli useita pankinjohtajia ja lääkärit olivat edelleen toivottuja — mukaan tulivat mm. Sakari Vainio, Aarne Varjonen, Arnold

Uotila, Sakari Lankinen, Kaarlo Suo, Veijo Taivainen, Jorma Airaksinen ja Sulo Elomaa.

Kirjeet, jotka koskivat jäseniä tai ehdokkaita, eivät aina olleet luonteeltaan suositteluvia. Esimerkiksi sopii vaikkapa ote tukku-kauppias U. A. Mäkelän kirjeestä vuodelta 1954. Siinä hän sanoo:

”Mitä tulee kauppaedustaja (nimi jääköön pois) jäseneksi ottamiseen uudelleen niin en voi häntä suositella, sillä tunnen miehen liian hyvin, joten ei hänen moraalisasi sovi seuraamme.”

Kuusikymmenluvun alussa näyttää tulleen kitkaa seuran ja alkuvaiheessa tarmokkaasti mukana olleen arkkitehti Kaarlo Könösen välille. Seura yritti periä jäsenmaksuakin postiennakolla, mutta ilman tulosta. Sen jälkeen on pöytäkirjassa maininta, että hänen jäsenyytensä Lahden Teollisuusseurassa on päättynyt. Sama pöytäkirja, sattumalta, ilmaisee myös sen, että eversti K.-V. Grünin aikoo muuttaa Helsinkiin ja pyytää ottamaan tämän seikan huomioon lautakuntia nimettäessä.

Tungosta klubeille

Lahden Kauppaklubi oli Seurahuoneen hyödyllinen vuokralainen. Vuoteen 1954 mennessä oli käynyt selväksi, että sen rakennuksen neljännessä kerroksessa sijaitseva huoneisto oli käynyt ahtaaksi. Klubitoiminta oli siinä määrin vuosien mittaan paisunut. Suullisen keskustelun jälkeen jätti Teollisuusseuran hallitus Kauppaklubille tarjouksen, jossa se ilmoitti haluavansa vuokrata klubille huoneiston rakennuksen kolmannesta kerroksesta.

Tämä ei kuitenkaan klubia miellyttänyt, vaan se piti tarjottua alaa liian pienenä. Samalla se vihjaisi, että ellei tyydyttävään ratkaisuun päästä, klubi hankkii tilansa muualta.

Tällainen ratkaisu ei miellyttänyt vuokranantajaa ensinkään, mikä seikka käy ilmi hallituksen pöytäkirjan seuraavasta pykälästä:

”Vilkaan keskustelun jälkeen hallitus yksimielisesti päätti, koska Kauppaklubi välittömästi ja välillisesti on melkoinen asiakas ravintolallemme (n. 7—10 milj. mk) ja kun tulevaisuudessa Lahteen rakennettavien uusien ravintoloiden takia kilpailu asiakkaista tulee kiristymään, että klubilta tiedustellaan, millä ehtoilla se jäisi taloon.”

Kauppaklubi näyttää siis olleen ”niskan päällä”. Sen puheenjohtaja L. Honkavaara kutsuttiin neuvotteluun. Lopullisessa seuran työvaliokunnan ja klubin edustajien välisessä kokouksessa, missä osapuolet vuorotellen poistuivat yksityisiin neuvonpitoihinsa, solmittiin sopimus. Siinä Teollisuusseura vuokrasi Kauppaklubille huoneiston 10 vuodeksi ilman vuokraa. Jos klubi kuitenkin lähtisi huoneistosta ennen kuin sopimuskausi on umpeen kulunut, se joutuisi maksamaan hyvityssakkoa 100 000 markkaa kutakin jokaiselta jäljellä olevaa sopimusvuotta kohti. Muutostyöt suoritti ja kustansi Teollisuusseura. Tämän asian käsittely päättyi Teollisuusseuran hallituksen ja Seurahuoneen johtokunnan yhteisessä kokouksessa, josta on seuraava pykälä:

”Syntyneen keskustelun jälkeen todettiin, että muut edustajat pitivät tehtävää sopimusta oikeaan osuneena, paitsi kauppaneuvos Mononen, joka katsoi, että sopimus on hyvin epäedullinen Seurahuoneelle ja että se oli tehty hätiköiden.”

Valtuudet vuokrasopimuksen tekemiseen annettiin.

Myös Teollisuusseuralla ja Seurahuoneella oli keskinäisiä tilaongelmia. Puutetta oli ajoittain molemmin puolin. Sen takia päätettiin, että Seurahuone saa käyttää seuran kerhuhuoneistoa tilauksiaan varten sopimalla

siitä etukäteen puheenjohtajan kanssa ja ilmoittamalla näistä kerhon ilmoitustaululla. Toinen puoli huoneistoa ja kirjastohuone oli kuitenkin aina pidettävä jäsenten käytössä.

Kuusikymmenluvun alussa seura tarvitsi kerhohuoneistoaan varten uudistetut säännöt. Niiden mukaan:

a) Huoneistoon pääsevät ainoastaan seuran jäsenet ja ne, jotka jäsen tuo kerhoon vierainaan. Jäsen vastaa kaikin puolin vieraitaan ja heidän käyttäytymisestään. Isännän poistuessa kerholta on hänen tuomiensa vieraiden myös poistuttava.

b) Huoneistossa oleskeltaessa on noudatettava tahdikasta ja hyvää käytöstä. Alkoholin käytössä on noudatettava harkintaa ja huomioitava aina tilaisuuden ja vuorokauden asettamat vaatimukset.

c) Huoneistosta on poistuttava sulkemisaikana ilman eri käskyä, koska seura ravintolaliikkeen ja hotellin omistajana on itse vastuussa järjestyksestä. (Liite 6.)

Johtohenkilöitä

Toinen kymmenvuotisjakso oli pääasiassa kahden puheenjohtajan aikaa. Vaikka sen aloitti Aarne Mustakallio ja lopetti Arvi Tammivuori, olivat valtaosan ajasta puheenjohtajina tehtailija A. E. Frigren ja dipl.ins. Väinö Immonen.

Anders Enok Frigren oli toisen polven teollisuusmies. Hänen isänsä, heinolalais-syntynyt Ferdinand Frigren — myös leikkimielissä Lotikon Antiksi mainittu — tuli polttimomestariksi 1883 perustettuun Lahtis Bränneri -nimiseen osakeyhtiöön. Hän oli silloin vasta 22-vuotias. Laitoksen tuotteena oli väkiviina, kunnes ohjelmaan tuli hiivateollisuus ja laajamittainen maltaiden valmistus. Vanhempi Frigren oli osakkaana myös panimossa ja omisti mm. proomuun sijoitetun saha-

laitoksen.

Ferdinand Frigrenin kuoltua vuonna 1922 siirtyivät polttimo ja Koiskalan kartano hänen ainoan poikansa A. E. Frigrenin omistukseen. Vuonna 1894 syntynyt A. E. (Enok) oli perustamassa Lahden Teollisuusseuraa ja toimi sen eri tehtävissä elämänsä loppuun saakka.

Hänen jälkeensä puheenjohtajaksi valittu Väinö Immonen oli sahateollisuusmies, pitkäaikaisena toimipaikkanaan Lahden Saha, jonka omistajaksi sittemmin tuli Rauma-Rekola Oy. Sahan historiassa kerrotaan Immosta mm. näin:

”Marraskuussa 1944 eli heti sodan päätyttyä tuli Lahden sahalle teknilliseksi johtajaksi dipl.ins. Väinö Immonen. Hän oli toiminut aiemmin Raahe Oy:n Haukiputaan sahojen isännöitsijänä ja viimeksi Pitkäranta Oy:n sahaosaston johtajana, kunnes yhtiön laitokset jäivät rajan taa. Uusi kehitysvaihe Lahden tehtaiden piirissä alkoi hänen johdolla. Vanhoja suunnitelmia tarkistettiin ja uusia tehtiin.”

Immonen oli syntynyt 1899 ja eli Frigrenin tavalla pitkän elämänsä. Mainittakoon, että hän oli nuoruudessaan osallistuttuun vapaussotaan ja käynyt Markovillan sotakoulun Viipurissa.

Sihteerit vaihtuivat vuosikymmenen varrella poikkeuksellisen usein. Ensimmäisenä sihteerinä ja taloudenhoitajana oli ollut perustamisesta vuoteen 1945 saakka insinööri Mauno Rekola. Hänen jälkeensä tuli pankinjohtaja ja Lahteen siirtyneen Karjala-lehden päätoimittaja A. A. Lintulahti. Vuosina 1949—53 oli sihteerinä ekonomi ja pankinjohtaja Jalo Kumela sekä hänen jälkeensä yhden vuoden pankinjohtaja P. E. Laine. Vuosina 1955—59 toimi sihteeritaloudenhoitajana Oy Mallasjuoman konttoripäällikkö ekonomi S. A. Nummelin ja hänen jälkeensä vuoden

pankinjohtaja Eino Kirjaus sekä kaksi vuotta pankinjohtaja Esko Vainio.

Klubimestarikäytäntö oli vakiintunut jo seuran alkuvuosina. Pitkään näissä tehtävissä toimivat dipl.ins. H. Raf. Rickman, johtaja Bernt Starckjohann ja ekonomi Olavi Jäm-sen.

Vuosikymmenen aikana oli Lahdessa pari sellaista hanketta, joihin pyydettiin Teollisuusseuran rahallista apua. Ne olivat Suomen marsalkan ratsastajapatsas ja Konserttitalo. Molemmissa seura oli ”hengessä mukana”,

mutta tiukan rahatilanteen takia suositteli vain jäsenilleen yksityistä osallistumista. Lisäksi pyysi Lahden teknillinen koulu seuran lausuntoa kauppa- ja teollisuusministeriölle anomukseen koulun muuttamiseksi opistoas-teiseksi sekä Puuteollisuuden kannatusyhdis-tys suositusta, että valtio ottaisi haltuunsa vaikeuksiin joutuneen Puuseppäkoulun. Mo-lempiin suhtauduttiin myönteisesti, ja asiat ratkaistiin ammattiopetuksen yleisen kehi-tyksen yhteydessä.

KEHITTYVÄ SEURAHUONE

Hankittuaan haltuunsa Lahden Seurahuoneen oli seura teettänyt siihen suuren laajennuksen. Toiminta oli kahlannut lävitse pahimman säännöstelykauden ja mieluinen johtajakin oli vihdoinkin saatu. Vuoden 1953 vuosikertomus esittää tilanteen näin tyydyttävänä:

”Lahden Seurahuone Oy:n toimintaan kuluneen vuoden aikana voidaan olla erittäin tyytyväisiä. Yhtiön johdon pyrkimyksenä on ollut jatkuvasti hotelli-ravintolan viihtyisyyden ja ajanmukaisuuden kehittäminen. Toimitusjohtaja K. Aaltonen on puolestaan tunnetulla taidollaan kiitettävästi hoitanut yhtiön liiketoimintaa.”

Hyvää aikaa ei kuitenkaan kestänyt kauan. Vuonna 1957 mainitaan hallituksen pöytäkirjassa, että seuran maksuvalmius on käynyt heikoksi, kun Seurahuone ei parina edellisenä vuotena ollut kyennyt maksamaan kunnollista vuokraa. Kannattavuuden parantamiseksi oli syntynyt ajatus baarin perustamisesta ravintolan yhteyteen. Baari perustettiinkin ensin tilapäisesti kabinettitiloihin ja sitten rakennuksessa olleisiin parturi-kampaamon vapautuneisiin tiloihin. Vuonna 1959 hallitus toteaa, että uudistus oli oikeaan osunut. Samalla huomautettiin, että kunhan baarin aukioloaikaa saadaan lykätyksi kahteen yöllä, kannattavuus nousee tuntuvasti. Saman vuoden vuosikertomuksessa asia saa vahvistuksen:

”Kulunut vuosi oli taloudellisessa mielessä melkoisen onnistunut moneen edeltäneeseen vuoteen verrattuna. Pohjimmaisena syy-

nä tähän on ollut talouselämän vilkastuminen, joka on nostanut melkoisesti hotellimme liikevaihtoa ja parantanut sen kannattavuutta.”

Uudistus- ja muutostöitä tehtiin hotellissa ja ravintolatiloiissa jatkuvasti. Niistä kertoo mm. vuoden 1960 vuosikertomus:

”Päähuomio on aivan ratkaisevassa määrin ollut kiinnitettyä Seurahuoneen muutos- ja korjaustöiden suunnitteluun, suorittamiseen ja loppuunsaattamiseen. Vanhan rakennuksen ollessa kysymyksessä ovat nämä työt paisuneet ajateltua suuremmiksi ja kalliimmiksi. Puolitiehen ei ole kuitenkaan katsottu voitavan jäädä, vaan tarkoituksena on ollut saattaa käytössä olevat tilat sellaiseen kuntoon, mitä ensiluokkaiselta valioluokan hotellilta vaaditaan ja mitä kilpailu toisten paikkakunnalla olevien laitosten taholta edellyttää.”

Seuraavana vuonna todetaan, että Seurahuone on päässyt aikaisempia vuosia parempaan tulokseen ja pystynyt lyhentämään velkaansa seuralle sekä maksamaan aikaisempaa korkeampaa vuokraa.

Uudistusten yhteydessä jouduttiin sanomaan irti rakennuksen vuokralaisia. Asiat sujuivat yleensä molemminpuolisessa yhteisymmärryksessä, mutta poikkeuksiakin oli. Vuonna 1956 kirjoitti eräs irtisanotuista seuran hallitukselle kirjeen, joka liikuttavuudessaan ansaitsee tulla osittain jälkipolville säilytettäväksi:

”Lähettämämme kirjelmän johdosta, jossa

minut on irtisanottu liikkeestäni 1 p:stä syyskuuta Rohkenen Teille esiintuoda harras ja vakava pyyntöni: Älkää häätäkö minua pois toisen edun vuoksi. Sillä olenhan talon vanhimpia liikkeen harjoittajia. Olen tehnyt työtä 21 vuotta sen eteen. Koko tällä pitkällä ajalla ei ole mitään erimielisyyttä ilmaantunut kummaltakaan puolelta.”

Tunteisiin vetoava kirje ei suunnitelmia muuttanut. Mutta muitakin erimielisyyksiä tuli, ja varsin pienestä asiasta. Kun hallitus oli päättänyt poistaa hotellin aulasta vaatesäi-

liön edessä olevan seinälevyn, esitti johtaja Aaltonen siitä pahoittelunsa. Vähän myöhemmin hän esitti tyytymättömyytensä siitä, että joutui perheensä kanssa asumaan hotellin yhteydessä. Samalla hän toivoi asuntoa muualta kaupungilta ja tarjosi asuntoaan Teollisuusseuran kerhokäyttöön. Seuran hallitus olikin myötämielinen tähän ratkaisuun, mutta ennen kuin se ennätti toteutua, Kalle Aaltonen jätti Seurahuoneen ja muutti Turkuun. Pätevällä johtajalla oli kysyntää.

LISÄÄ VIIHTYISYYTTÄ

Kerhon viihtyvyyteen kiinnitettiin suurta huomiota. Seinät saivat koristeekseen maalauksia. Jo neljä- ja viisikymmenlukujen vaihteessa 70 vuotta täyttäneen kauppaneuvos K. O. Kivekkään muotokuva maalautettiin samoin kuin Allan Ljungbergin muotokuva. Vastalahjaksi Kivekäs puolisoineen lahjoitti seuralle Akseli Gallen-Kallelan Aino-taulun luonnoksen ja eversti K.-V. Grünin täydennyksen tähän maalaukseen.

Asiakirjat kertovat myös, että kerhohuoneiston takakabinetin seinät vuorattiin eristävillä levyillä ja hankittiin uutta kalustoa, mattoja ja musiikkilaitteita. Isänsä jälkeen seuran hallitukseen tulleen varatuomari Ossi Kivekkään ensimmäinen ehdotus ja toimenpide oli pianonuottien hankkiminen kerholle.

Erityistä huolta kiinnitettiin avotakan somistukseen. Vuonna 1954 sai silloinen puheenjohtaja A. E. Frigren tehtäväkseen sopivien esineiden hankkimisen. Kierrettyään helsinkiläiset antiikkiliikkeet puheenjohtaja jätti muistion, jossa hän selvittää asiaa seuraavasti:

”Huoneen ja avotakan verrattain suuret mitat huomioonottaen olisi mielestäni koristusesineiden koko valittava näitä mittoja silmälläpitäen. Koska kyllin edustavat koristusesineet joka tapauksessa ovat huomattavan kalliit, olisi valittava verrattain raskaat ja ei helposti särkyvät esineet. Näinollen en pitäisi kynttilänjalkoja, helposti kaatuvina, näissä olosuhteissa sopivina. Mielestäni pronssinen antiikkipendyyli takan päällä kes-

kellä ja metallinen, sopivaa kokoa oleva maljakko, edestä katsottuna oikealla, olisi sopiva ratkaisu.”

Esiteltään eri vaihtoehtoja hän päätyi suosittelemaan Kin-ja-nimisessä liikkeessä Bulevardilla näkemiään esineitä, empiretyylistä pendyyliä, jonka aiheena oli itämaalainen, ”ei rautaesiripun takainen” ratsastaja hevosineen sekä käsin tehty persialainen maljakko, painoltaan 1 870 grammaa. Pendyylin tingitty hinta oli 160 000 markkaa ja maljakon 115 000 markkaa, mutta Frigren arveli niiden alenevan alle 240,00 markan (vuoden 1991 rahassa n. 30 000 mk). Maaliskuussa 1954 hallitus hyväksyi puheenjohtajansa valinnat.

Tehtävä oli tehtailijalle mieluinen, koska hän mainitsee muistiossaan:

”Tiedustelut olen tehnyt mielelläni ja suuresta harrastuksesta antiikkiesineisiin. Se on tuottanut minulle iloa ja huvia ja en lainkaan ole pahoillani, vaikka seuran johtokunta panisi ehdotuksen paperikoriin.”

Eräässä hallituksen pöytäkirjassa mainitaan myös, että tuntematon lahjoittaja oli luovuttanut seuralle kaksi kappaletta humoristisia akvarelleja, jotka kiitollisuudella vastaanotettiin ja jotka toistaiseksi päätettiin pitää kirjaston seinällä.

Vuonna 1960 suoritettiin rakennuksessa laaja remontti, ja sen yhteydessä myös Teollisuusseuralle kunnostettiin uusi huoneisto, johtaja Aaltosen entinen asunto. Muistio seuran ylimääräiselle kokoukselle kertoo asian näin:

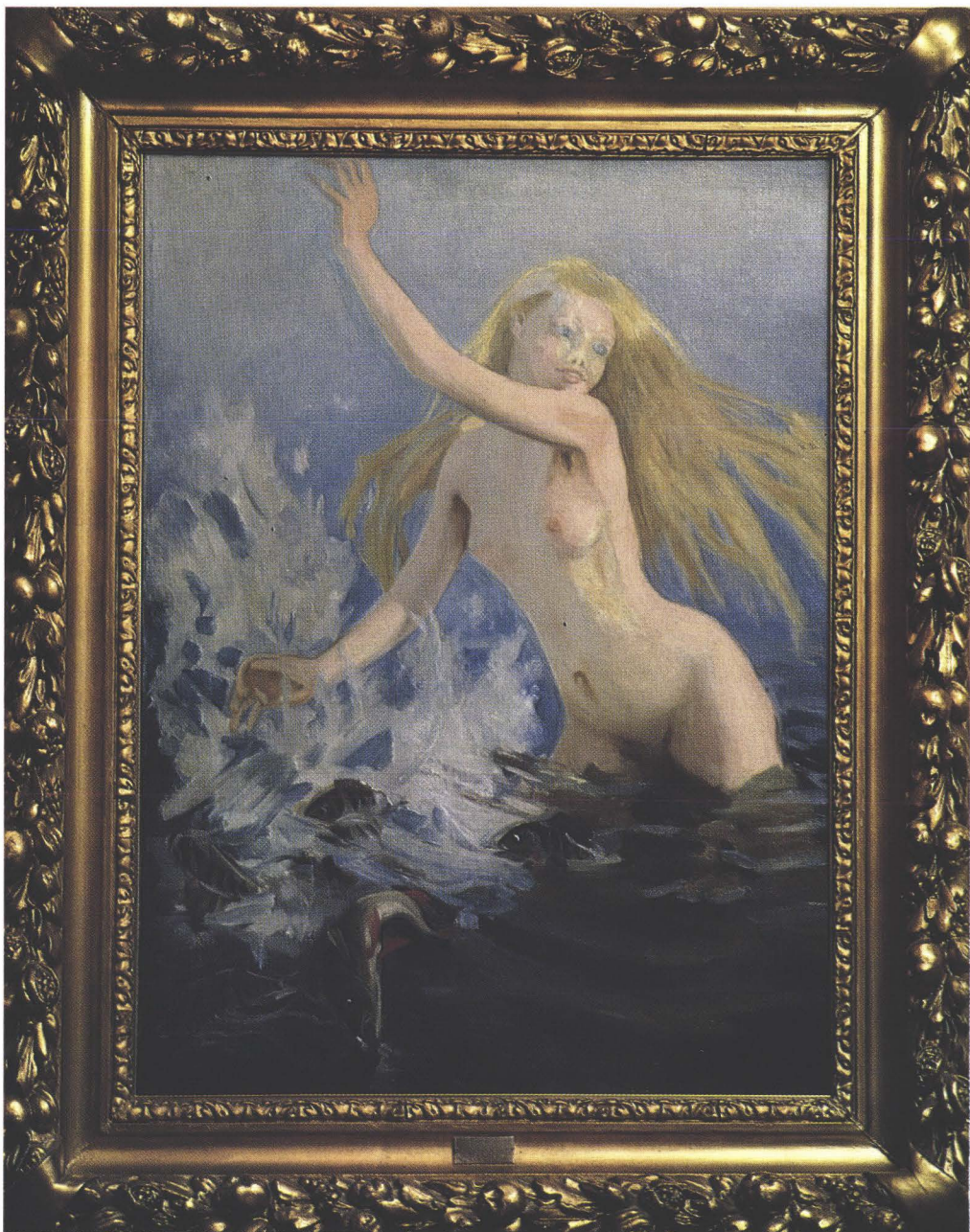
”Teollisuusseuran kerhohuoneiston eteisen katto alaslaskettu, viemäriputki bet.-palkilla suojattu, aula, eteinen ja WC:t maalattu. Tuleva kerhohuoneisto erotettu hotellikäytävästä seinällä ja ovella. Tähän kerhohuoneistoon tehdään pienempiä muutoksia, eteisen katto alaslasketaan viemäriputkien peittämiseksi, kylpyhuone poistetaan, sijalle WC + 2 pissoiria, tapetit uusitaan, ovet maalataan ja tehdään muut tarpeelliset järjestyöt.”

Vuoden 1951 keväthlassa paljastettiin taiteilija Anna Snellmanin maalaama K.O. Kivekkään muotokuva.

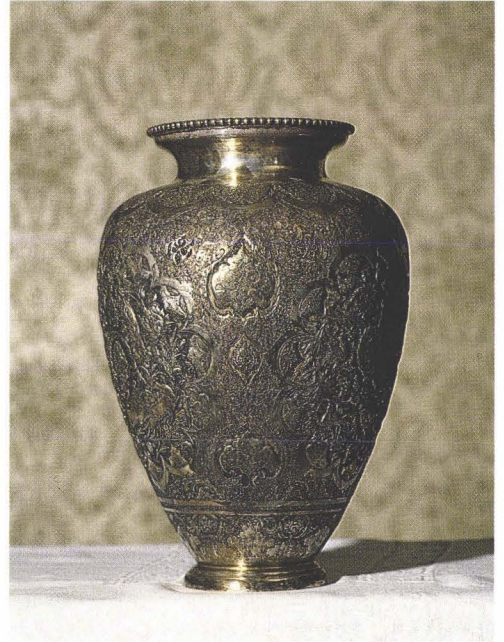

Seuran kymmenvuotisjuhlan yhteydessä paljastettiin Allan Ljungbergin muotokuva. Se on taiteilija Klaus Kaliman käsialaa.

Vastalahjaksi muotokuvansa maalauttamisesta K.O. Kivekäs puolisoineen lahjoitti seuralle luonnoksen Akseli Gallen-Kallelan Aino-työstä. Myöhemmin K.-V. Grönn luovutti tähän työhön liittyvän Väinämöistä esittävän maalauksen. (seur. sivu)

A. E. Frigrenin valitsemat koriste-esineet, joiden paikka oli seuran kerhuhuoneen avotakan päällä. Itämaisen pendyylin ja käsin tehdyn persialaisen maljakon yhteishinta oli vuonna 1954 240.000 markkaa eli 1991 rahaksi muutettuna n. 30.000 mk.

Iloinen tunnelma uuden baarin avajaisissa 1959. Baari toimi ensin tilapäisesti kabinettiloissa, mutta siirrettiin pian ensimmäiseen kerrokseen entisen parturi-kampaamon paikalle.

Retkellä Vuoksenlaaksossa viisikymmenluvulla. Edessä moottorijunan ovella Jarl Lindroos ja takana muutamia vuosia myöhemmin auto-onnettomuudessa menehtynyt Pauli Mustakallio.

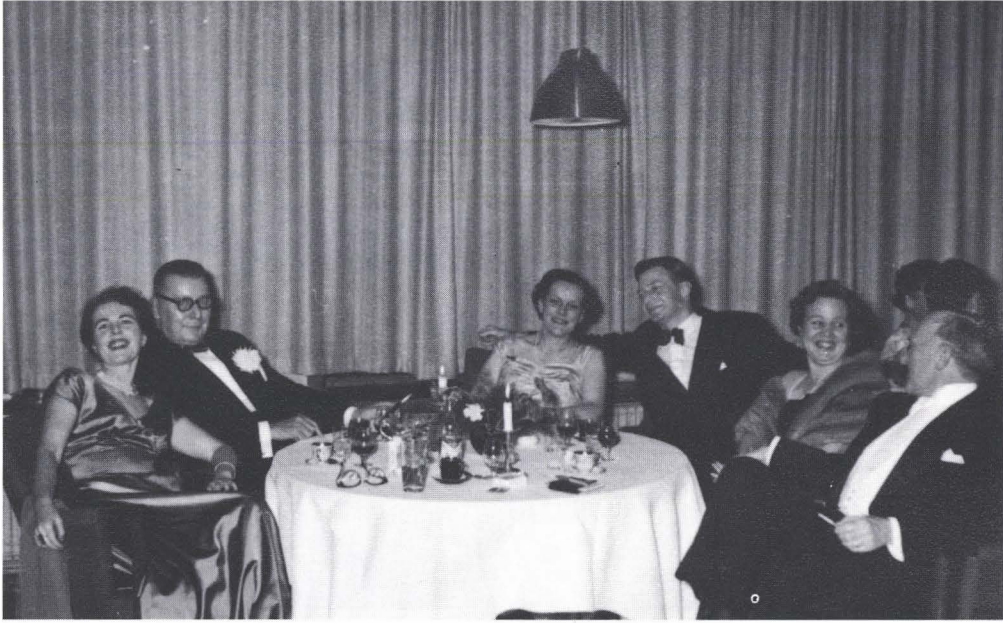
Israelin pääministeri David Ben-Gurion Lahden Seurahuoneella syksyllä 1962. Pöytänaapurina kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Ensio Partanen ja takana ravintolan legendaarinen hovimestari Reino Oinonen.

Viisikymmenluku oli juhlinnan aikaa ankarien sotavuosien jälkeen. Tunnelmaa A. E. Frigrenin (kuvasa) puheenjohtajakaudelta. ▼

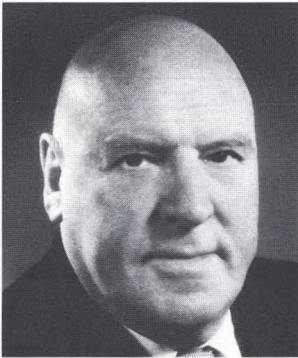
Seurahuoneen henkilökuntaa 1950-luvun alussa. Keskellä johtaja Ellen Kari ja äärimmäisenä oikealla hovimestari Kalle Aaltonen, josta vähän myöhemmin tuli yrityksen toimitusjohtaja.

VAIKUTTAJIA VUOSIKYMMENTEN TAKAA

Onni Penttilä

Gunnar Ahfelt-Arjamo

Jalo Kumela

Väinö Kaskinen

Åke Wahlroos

Viljo Väinölä

H. Raf. Rickman

▲
Kasvoja 10-vuotisjuhlassa 11.4.1953. ▼

Johtohenkilöt juhlimassa seuran ensimmäisen vuosikymmenen umpeutuessa.

Herrat ovat ehtineet kahviin ja muihin juomiin . . .

Tasavallan presidentti J. K. Paasikivi muistelemassa Lahden aikojaan Seurahuoneella keväällä 1954.

Neuvostoliiton korkeimmat johtajat Nikita Hrustshev ja Nikolai Bulganin Lahdessa kesällä 1957. Kaupunginjohtaja Kajala luovuttaa Lahden kaupungin muistolahjan. Tapahtumaa seuraavat kotimaiset kärkipoliitikomme V. J. Sukselainen ja K.A. Fagerholm. Vierailun keskuspaikkana oli Seurahuone.

PUHEENJOHTAJIA 1950—70-LUVUILTA

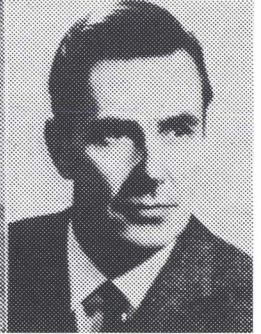
A. E. Frigen
1954–56

V. Immonen
1957–59

A. Tammivuori
1960–70

S. O. Ruotsi
1971–73

LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT

Lahden Teollisuusseuran hallitus

1953	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio			Leo Ristola
	jäsenet	K. O. Kivekäs U. U. Järvinen Arne Lindroos A. Ståhlberg Eino Hyvärinen Antero Simola (kuoli vuoden aikana) Arvi Tammivuori U. A. Mäkelä H. Raf. Rickman	1956	puheenjohtaja	A. E. Frigren
	varajäsenet	Erl. Luoma Ernst Loveson G. Nernst		jäsenet	Helge Lindroos Pauli Mustakallio Åke Jankola Atte Arjala Onni Penttilä Väinö Immonen Väinö Levelä Leo Valtari
1954	puheenjohtaja	A. E. Frigren		varajäsenet	Leo Ristola Veikko Toivola Bernt Starckjohann
	jäsenet	H. Raf. Rickman Aarne Ståhlberg Eino Hyvärinen Viljo Väinölä Arvi Tammivuori U. A. Mäkelä Leo Valtari Väinö Levelä Helge Lindroos	1957	puheenjohtaja	Väinö Immonen
	varajäsenet	Ernst Loveson Leo Ristola G. Nernst		jäsenet	K.-V. Grün Pauli Mustakallio Åke Jankola Atte Arjala Onni Penttilä Hj. Tuominen Esko Tiilikainen Ossi Kivekäs Arne Lindroos
1955	puheenjohtaja	A. E. Frigren		varajäsenet	Bernt Starckjohann Erkki Tulonen Veikko Toivola
	jäsenet	H. Raf. Rickman Arvi Tammivuori U. A. Mäkelä Väinö Levelä Leo Valtari Helge Lindroos Pauli Mustakallio Åke Jankola Atte Arjala	1958	puheenjohtaja	Väinö Immonen
	varajäsenet	Gustaf Nernst		jäsenet	K.-V. Grün Onni Penttilä Hj. Tuominen Esko Tiilikainen Ossi Kivekäs Arne Lindroos A. E. Frigren Aarne Ståhlberg H. Raf. Rickman
				varajäsenet	Bernt Starckjohann Erkki Tulonen

		Henrik Nordenswan	1962	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
1959	puheenjohtaja	Väinö Immonen		jäsenet	Åke Jankola
	jäsenet	K.-V. Grün			Väinö Immonen
		Ossi Kivekäs			Ossi Kivekäs
		Arne Lindroos			Helge Lindroos
		A. E. Frigren			Aarne Mustakallio
		Aarne Ståhlberg			S. A. Nummelin
		H. Raf. Rickman			Åke Wahlroos
		Arvi Tammivuori			Aulis Andersson
		Atte Arjala			A. E. Frigren
		Niilo Keskiaho		varajäsenet	Anders Gyllenbögel
	varajäsenet	Erkki Tulonen			H. J. Tuominen
		Henrik Nordenswan			Aarre Mattila
		Olavi Jämsen			
					Hallituksen työvaliokunta
1960	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori	1953	puheenjohtaja	Aarne Mustakallio
	jäsenet	A. E. Frigren		jäsenet	K. O. Kivekäs
		Atte Arjala			Arne Lindroos
		Niilo Keskiaho			H. Raf. Rickman
		Helge Lindroos	1954	puheenjohtaja	A. E. Frigren
		Aarne Mustakallio		jäsenet	Helge Lindroos
		S. A. Nummelin			U. A. Mäkelä
		Onni Penttilä			H. Raf. Rickman
		H. Raf. Rickman	1955	puheenjohtaja	A. E. Frigren
		Aarne Ståhlberg		jäsenet	H. Raf. Rickman
	varajäsenet	Olavi Jämsen			Helge Lindroos
		Henrik Nordenswan			U. A. Mäkelä
		Hj. Tuominen	1956	puheenjohtaja	A. E. Frigren
1961	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori		jäsenet	Helge Lindroos
	jäsenet	Åke Jankola			Pauli Mustakallio
		Atte Arjala			Väinö Immonen
		Väinö Immonen	1957	puheenjohtaja	Väinö Immonen
		Niilo Keskiaho		jäsenet	K.-V. Grün
		Ossi Kivekäs			Pauli Mustakallio
		Helge Lindroos			Atte Arjala
		Aarne Mustakallio	1958	puheenjohtaja	Väinö Immonen
		S. A. Nummelin		jäsenet	K.-V. Grün
		Onni Penttilä			
	varajäsenet	Anders Gyllenbögel			
		Olavi Jämsen			
		Hj. Tuominen			

		Onni Penttilä
		Arne Lindroos
1959	puheenjohtaja	Väinö Immonen
	jäsenet	K.-V. Grönn
		Arne Lindroos
		H. Raf. Rickman
1960	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	A. E. Frigren
		Helge Lindroos
		S. A. Nummelin
		H. Raf. Rickman
1961	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	Åke Jankola
		Helge Lindroos
		S. A. Nummelin
		Atte Arjala
1962	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	Åke Jankola
		A. E. Frigren
		Helge Lindroos
		S. A. Nummelin
		Ossi Kivekäs

Sihteeri-taloudenhoitajat:

1949—53	Jalo Kumela
1954	P. E. Laine
1055—59	S. A. Nummelin
1960	Eino Kirjaus
1961—62	Esko Vainio

Lahden Seurahuone Oy:n hallitus

1953	puheenjohtaja	J. Mononen
	jäsenet	Åke Wahlroos
		G. Åhfelt-Arjamo
		A. E. Frigren
		Väinö Immonen
1954	puheenjohtaja	J. Mononen
	jäsenet	Åke Wahlroos
		G. Åhfelt-Arjamo
		Väinö Immonen

		Aarne Mustakallio
1955	puheenjohtaja	Åke Wahlroos
	jäsenet	J. Mononen
		G. Åhfelt-Arjamo
		Aarne Mustakallio
		Mauri Kotilainen
1956	puheenjohtaja	Åke Wahlroos
	jäsenet	J. Mononen
		G. Åhfelt-Arjamo
		Aarne Mustakallio
		Mauri Kotilainen
1957	puheenjohtaja	Åke Wahlroos
	jäsenet	G. Åhfelt-Arjamo
		Aarne Mustakallio
		J. Mononen
		G. Nernst
1958	puheenjohtaja	Åke Wahlroos
	jäsenet	Aarne Mustakallio
		Jalo Kumela
		G. Åhfelt-Arjamo
		J. Mononen
		G. Nernst
1959	puheenjohtaja	Åke Wahlroos
	jäsenet	Jalo Kumela
		Eino Kauanne
		G. Åhfelt-Arjamo
		Aarne Mustakallio
1960	puheenjohtaja	Åke Wahlroos
	jäsenet	Jalo Kumela
		Eino Kauanne
		G. Åhfelt-Arjamo
		Aarne Mustakallio
1961	puheenjohtaja	Olavi Jämsen
	jäsenet	Jalo Kumela
		Eino Kauanne
		H. Nordenswan
		Aarne Ståhlberg
1962	puheenjohtaja	H. Nordenswan
	jäsenet	Eino Kauanne

		Olavi Jämsen Jalo Kumela Aarne Ståhlberg			Pauli Mustakallio Jarl Lindroos Onni Penttilä Väinö Immonen Mauri Kotilainen
Valitsijalautakunta					
1953	puheenjohtaja jäsenet	K.-V. Grün K. O. Kivekäs Pauli Mustakallio A. E. Frigren Jarl Lindroos Väinö Immonen Onni Penttilä Mauri Kotilainen	1958	puheenjohtaja jäsenet	Jarl Lindroos K.-V. Grün A. Arjala A. E. Frigren Pauli Mustakallio Onni Penttilä Jalo Kumela Väinö Immonen
1954	puheenjohtaja jäsenet	K.-V. Grün K. O. Kivekäs Pauli Mustakallio A. E. Frigren Jarl Lindroos Onni Penttilä Mauri Kotilainen Väinö Immonen	1959	puheenjohtaja jäsenet	Jarl Lindroos Väinö Immonen A. E. Frigren Pauli Mustakallio A. Arjala Onni Penttilä Jalo Kumela K.-V. Grün
1955	puheenjohtaja jäsenet	K.-V. Grün K. O. Kivekäs Pauli Mustakallio A. E. Frigren Jarl Lindroos Onni Penttilä Mauri Kotilainen Väinö Immonen	1960	puheenjohtaja jäsenet	Jarl Lindroos Väinö Immonen A. E. Frigren Pauli Mustakallio Atte Arjala Onni Penttilä Jalo Kumela K.-V. Grün
1956	puheenjohtaja jäsenet	K.-V. Grün K. O. Kivekäs A. E. Frigren Pauli Mustakallio Jarl Lindroos Onni Penttilä Mauri Kotilainen Väinö Immonen	1961	puheenjohtaja jäsenet	Jarl Lindroos K.-V. Grün Atte Arjala A. E. Frigren Pauli Mustakallio Onni Penttilä Jalo Kumela Väinö Immonen
1957	puheenjohtaja jäsenet	K.-V. Grün A. E. Frigren K. O. Kivekäs	1962	puheenjohtaja jäsenet	Jarl Lindroos Ossi Kivekäs Atte Arjala

A. E. Frigren
Pauli Mustakallio
Onni Penttilä
Jalo Kumela
Väinö Immonen

Tilintarkastajat

1953 varsinaiset Urho Roine
Tauno Taponen
varatilintarkastajat G. Relander
Reino Kyläkallio
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1954 varsinaiset Tauno Taponen
Urho Nuotio
varatilintarkastajat G. Relander
Reino Kyläkallio
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1955 varsinaiset Urho Nuotio
Carl Westerberg
varatilintarkastajat G. Relander
Reino Kyläkallio
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1956 varsinaiset Carl Westerberg
Aulis Sillanpää
varatilintarkastajat Reino Kyläkallio
G. Relander
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1957 varsinaiset G. Relander
Aulis Sillanpää
varatilintarkastajat Reino Kyläkallio
U. A. Mäkelä
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1958 varsinaiset G. Relander
Reino Kyläkallio
varatilintarkastajat U. A. Mäkelä
Eero Rikala
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1959 varsinaiset Reino Kyläkallio
U. A. Mäkelä
varatilintarkastajat Eero Rikala
Eero Lano

valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1960 varsinaiset U. A. Mäkelä
Eero Rikala
varatilintarkastajat Eero Lano
Erkki Tuominen
valvontatarkastaja Usvan Tilitoimisto

1961 varsinaiset Eero Rikala
Eero Lano
varatilintarkastajat Erkki Tuominen
Vilho Lehtonen
valvontatarkastaja Matti I. Kauppinen
(KHT)

1962 varsinaiset Eero Lano
Erkki Tuominen
varatilintarkastajat Vilho Lehtonen
Lasse (Lars) Harju
valvontatarkastaja Matti I. Kauppinen
(KHT)

Klubimestarit

1953 H. Raf. Rickman
Bernt Starckjohann

1954 H. Raf. Rickman
Bernt Starckjohann

1955 Bernt Starckjohann
Olavi Jämsen

1956 Bernt Starckjohann
Olavi Jämsen

1957 Bernt Starckjohann
Olavi Jämsen

1958 Bernt Starckjohann
Olavi Jämsen

1959 Bernt Starckjohann
Olavi Jämsen

1960 Bernt Starckjohann
Olavi Jämsen

1961 Bernt Starckjohann
Anders Gyllenbögél

1962 Bernt Starckjohann

TILAISUUKSIA

1953 Kerhoillat ja esitelmät:

- 3.2. toim.joht. U. E. Moisala: Vapaa talouselämä veitsenterällä
- 3.3. pankinjohtaja O. Toikka: Suhdanne-käännö ja sen seurauksia
- 9.10. dipl.ins. Väinö Immonen ja metsänhoitaja U. U. Järvinen: Rauma-Repola Oy:n synty (käynti tehtailla)
- 10.11. Nokian kauppalan geodeetti N. Perimaa: Alue- eli seutusuunnittelu
- Tehdasretkeilyt:
- 28.5. tutustuminen Hyvinkään teollisuuslaitoksiin
paikallisia virailuja
- Juhlat:
- 7.3. kisalauantain tanssiaiset
- 11.4. kevätkuuhla, jossa paljastettiin taiteilija Klaus Kaliman maalaama edesmenneen Allan Ljungbergin muotokuva
- 24.10. syyskuuhla
- 8.12. pikkujoulu
- 31.12. uuden vuoden vastaanotto

1954 Kerhoillat ja esitelmät:

- 3.2. lakit. lis. Osmo Oittinen: Teollisuuden ajankohtaisia kysymyksiä neljä muuta kerhoiltaa, joista ei ole asiakirjoissa tarkempaa selvitystä peli-iltoja kaksi kertaa kuukaudessa
- Tehdasretkeilyt:
- 9.11. Kotkan teollisuuslaitoksiin
- Juhlat:
- 10.4. kevätkuuhla
- 30.10. syyskuuhla

1955 Kerhoillat ja esitelmät:

- 3.2. johtaja U. Rytökoski: Havaintoja Amerikan matkalta

- 10.5. Metexin valmistama filmi: Suomen metalliteollisuus
- 4.10. kapteeni O. Mustonen: Tehokkaan koulutuksen merkitys teollisuudessa
- 8.11. pankinjohtaja A. A. Lintulahti: Suomen vesivoimalaitosten nykyvaihe
- 16.12. Suomen Taideteollisuusyhdistyksen ilta teollisuusmuotoilun merkeissä, esitelmöitsijät prof. J. Siren, rehtori E. Luotola, myyntipäällikkö H. Karring ja taiteilija Kai Franck
peli-iltoja kaksi kertaa kuukaudessa

Tehdasretkeilyt:

- 18.10. Valkeakosken teollisuuslaitoksiin englantilaisia iltoja (Suomalais-englantilainen kerho)

Juhlat:

- 16.4. kevätkuuhla
- 19.11. syyskuuhla

1956 Kerhoillat ja esitelmät:

- 10.1. maisteri Felix Krohn ja lainopin kand. Juhana Kurki-Suonio: Konserttitalon taloudellinen tila (musiikkiesityksiä)
- 7.2. toim.joht. Uolevi Raade: Nesteen öljynjalostamo
- 13.3. professori Erkki Laurila: Atomienergia
- 15.5. arkkitehti Paul Roth: Lahden asema-kaavasuunnitelmat
K.-V. Grüninin taulun luovutus
- 2.10. insinööri Olavi Airas: Muovi ja muoviteollisuus
- 4.12. varatuomari Mauno Rikkonen: Verotuksen näköaloja
British Councilin elokuvia (17.1. ja 20.3.)

Tehdasretkeilyt:

- 23.10. Tikkurilan teollisuuteen
15.— tutustumismatka Leningradiin ja
24.10. Moskovaan (yhdessä Lahden kaup-
pakamarin kanssa)
Juhlat:
7.4. kevätkuuhla
10.11. syyskuuhla
- 1957** Kerhoillat ja esitelmät:
12.2. professori Adolf Metzger: Malmit ja
malmin etsintä Suomessa
14.5. dipl.ins. E. Böök ja kapteeni H. Hol-
ma: Lahti—Loviisa-radan normaali-
raiteistaminen
8.10. kansanedustaja Olavi Lindblom:
Työmarkkinakysymyksiä
10.12. insinööri Pentti Järvinen: Lahden
ammattikoulun perussuunnitelma
Tehtasretkeilyt:
23.10. Voikkaan ja Kuusankosken tehtai-
siin
Juhlat:
6.4. kevätkuuhla
9.11. syyskuuhla
- 1958** Kerhoillat ja esitelmät:
4.2. dipl.ins. R. R. Roitto: Kupari ja sen
jalosteet (filmi Outokumpu Oy:n toi-
minnasta)
27.5. piiritarkastaja Georg Harno: Suomen
Taideteollisuusyhdistyksen toiminta
7.10. ylijohdaja Erkki Kinnunen: Maan
teollistamisen edistäminen
2.12. valtiot.maist. Alfred Westphalen:
Pohjoismaiset yhteismarkkinat (lo-
puksi pikkujoulu)
Tehtasretkeilyt:
21.10. Helsinkiin Wärtsilä-yhtiön tehtaisiin
Juhlat:
12.4. kevätkuuhla

- 15.11. syyskuuhla
- 1959** Kerhoillat ja esitelmät:
17.2. insinööri Ilmari Lehesaho: Imatran
rautatehdas ja sen valmisteet
5.5. maisteri Kimmo Kara: Pääoma ja ra-
hamarkkinat
10.10. eversti V. Torpo: Teollisuuden väes-
tönsuojelu
kapteeni S. Saari: Lahden väestön-
suojaelu
ev.luutn. Yrjö Tenhola: Puolustus-
laitos ja väestönsuojelu
Tehtasretkeilyt:
27.10. Upo Oy:n laitoksiin Lahdessa
Juhlat:
11.4. kevätkuuhla
13.11. syyskuuhla (kokeeksi perjantai-iltana)
8.12. pikkujoulu
- 1960** Kerhoillat ja esitelmät:
9.2. johtaja E. Stjernvall ja dipl.ins. O.
Damsten: Vientitavaroiden käsittely
merisatamissamme
13.12. kerhuhuoneiston avajaistilaisuus
Juhlat:
2.4. kevätkuuhla
19.11. syyskuuhla
Laajat korjaus- ja muutostyöt Seura-
huoneen rakennuksessa estivät
enemmän kerhotoiminnan.
- 1961** Kerhoillat ja esitelmät:
2.3. varatuomari O. Vallila: Efta ja sen
vaikutus maamme teollisuuteen
16.5. matkailuasiamies Tauno Lautamatti:
Lahti matkailukaupunkina
johtaja R. Hoikkanen esitti matkailu-
filmin
14.11. lentorahtipäällikkö L. Oksanen ja
maisteri K. Mäkinen: Lento- ja lai-

- varahdit
- 12.12. ekonomi Reijo Tarvainen: Työntekijäin eläkevakuutuskysymykset
- Tehdasretkeilyt:
- 10.10. Oy Mallasjuoman uusittuun laitokseen Lahdessa
- Juhlat:
- 7.4. kevätjuhla
- 1962** Kerhoillat ja esitelmät:
- 13.2. maisteri R. Backström: Viinitietoutta (Alkosta)
- 8.5. johtaja Reijo Hoikkanen: Matkatoimisto kaupan ja teollisuuden palvelijana (filmi)
- 10.11. toimittaja Knud Möller: ajankoh-taista ulkomailla
- Tehdasretkeilyt:
- 13.11. Oululainen Oy:n uuteen leipomoon Lahdessa
- Juhlat:
- 7.4. kevätjuhla
- 8.12. pikkujoulu

1963–1972

Kolmas jakso

RAUHATTOMAN RAUHAN VUOSIKYMMEN

Tämä tarkastelujakso alkoi kansainvälisellä näyttämöllä dramaattisesti, jopa järkyttävästi. Jo ensimmäisenä vuonna, marraskuussa 1963 iski ympäri maailmaa tieto, että Yhdysvaltain ihailtu presidentti John F. Kennedy oli ammuttu Dallasin kaupungissa Texasissa. Hän oli USA:n järjestyksessä 35. presidentti ja kuollessaan vasta 46-vuotias. Jo aikaisemmin oli kolme maan päämiestä saanut surmansa väkivaltaisella tavalla.

Seuraava presidentti, silloinen varapresidentti Lyndon B. Johnson vannoi virkavalansa puolentoista tunnin kuluttua lentokoneessa matkalla Washingtoniin. Vuoden kuluttua hänet valittiin varsinaiselle virkakaudelle siihen asti suurimmalla äänimäärällä. Kun Neuvostoliiton pääministeri ja puolueenjohtaja Nikita Hrushtshev erotettiin samoihin aikoihin virastaan, olivat molemmat supervallat siirtyneet uusien johtajien aikakauteen. Itäinen puoli palasi ”pysähtyneisyyden aikaan” kärkimiehenään Leonid Brezhnev.

Vuoden 1963 lopulla alkoivat kreikkalaisten ja turkkilaisten yhteenotot Kyproksella. Rauhoittajiksi tarvittiin YK:n rauhanturvajoukkoja, mm. suomalaisia. Välittäjäksi nimettiin Sakari Tuomioja, mutta hän menehtyi sairauskohtaukseen kesken yrityksen. Toinenkin tulipesäke oli leimahtamassa; vuoden 1965 kesällä amerikkalaiset joukot saivat hyökkäysluvan Vietnamin ja näin maa joutui sotatilaan kommunistisen Pohjois-Vietnamin kanssa. Vetäytyminen alkoi vasta 1969.

Jännityspesäkkeet puhkesivat toinen toi-

sensajälkeen. Kesäkuussa 1967 syttyi kolmas perättäinen sota nuoren Israelin valtion ja sitä ympäröivien arabimaiden välillä. Tässä arabien aloittamassa ns. kuuden päivän sodassa Israel valloitti laajoja maa-alueita arabeilta ja loi tilanteen, jonka selvittelyä on jatkettu näihin päiviin saakka, eikä ratkaisua ole näköpiirissä. Seuraavana vuonna Neuvostoliitto järkytti jälleen vapaata maailmaa miehittämällä yhdessä muiden Varsovan liiton maiden kanssa liberaalimpaan politiikkaan siirtyneen Tšekkoslovakian. Tämä oli jatkoa edellisellä vuosikymmenellä sattuneille Unkarin, Puolan ja Itä-Saksan tapahtumille. Moskova piti satelliittejaan rautaisessa otteessaan.

Kuuban kriisi ja NL:n siinä kärsimä nöyryytys olivat repäisseet auki huolellisesti peitetyn haavan Moskovan ja Pekingin välillä. Mao Tse-tung olisi halunnut aloittaa sodan USA:ta vastaan, mutta Hrushtshev varoi päästämästä asioita näin pitkälle, koska Maon nimittämällä ”paperitiikerillä” oli ”atomihampaat”. Pian Kiinan johtaja aloitti kaiken edistyksen pysäyttävän kulttuurivallankumouksen ja sananvaihto kärjistyi vuonna 1969 aseelliseksi yhteenotoksi maiden rajalla Ussuri-joella.

Vuosikymmenen saatosta voidaan poimia vielä erityisiä tapahtumia, jotka antoivat aiheita keskusteluun. Vuoden 1966 kesällä amerikkalainen kuuluotain laskeutui ensimmäisen kerran kuun pinnalle. Ensimmäiset ihmiset, Neil Armstrong ja Edwin Aldrin, astuivat kuun kamaralle heinäkuun 21. päivänä

vuonna 1969. USA oli voittanut tältä osin avaruuskilvan.

Läntisen supervallan presidenttikin oli jälleen vaihtunut. Johdossa oli nyt aikaisemmin pitkään varapresidenttinä toiminut ja Kennedylle niukasti vaaleissa hävinnyt Richard Nixon. Hän harjoitti menestyksellistä ulkopolitiikkaa luoden henkilökohtaisella vierailullaan suhteet mm. Kiinaan ja Neuvostoliittoon, mutta joutui toisella kaudellaan eroamaan.

Merkittävin lääketieteellinen saavutus oli näihin aikoihin sydämen siirto. Ensimmäisen sydänsiirtoleikkauksen teki joulukuussa 1967 eteläafrikkalainen Christian Barnard, ja vaikka potilas elikin vain 18 päivää, tapahtuma oli alkuna nopeasti yleistyvälle kirurgiselle toiminnalle. Muutamaa päivää myöhemmin Suomen tasavalta vietti 50-vuotisjuhlaansa.

Toisen maailmansodan sankarihahmot, ylimmät johtajat, olivat jo ehtineet siihen ikään, että luonnollinen lähtö oli käsillä. Tammikuussa 1965 kuoli Englannin legendaarinen pääministeri Winston Churchill, maaliskuussa 1969 USA:n Euroopan joukkojen ylipäällikkö ja sittemmin presidentti Dwight D. Eisenhower ja marraskuussa 1970 Ranskan aikanaan tunnetuin kenraali ja presidentti Charles de Gaulle. — Seuraavana vuonna jätti maallisen vaelluksensa Nikita Hruschtshev, mutta ei saanut ansioituneen valtiomiehen hautausta, kuten edellä mainitut, vaan kätettiin hiljaisuudessa maan lepoon. Pieni uutinen tapahtumasta julkaistiin Pravdassa useita päiviä myöhemmin. Niin katoavaista on kunnia ja maine.

Vallan huipulla

Jos viisikymmenluku oli maamme historiassa yhden miehen, Urho Kekkosen, nousun aikaa, niin kuusikymmenlukua voidaan luon-

nehtia hänen valtansa vakiintumisen kaudeksi. Sen jälkeen, kun hänet oli vuoden 1962 helmikuussa valittu tasavallan presidentiksi toiseksi kuusivuotiskaudeksi, ei hänellä enää ollut lähestulkoonkaan tasapäistä kilpailijaa. Hän oli ehdoton auktoriteetti niin ulko- kuin sisäpolitiikankin alalla. Hän alkoi entistä ahkerammin puuttua myös sellaisiin päivänkohtaisiin asioihin, jotka eivät varsinaisesti kuulu valtionpäämiehen toimenkuvaan. Niin rasittavat ulkomaanmatkat kuin pitkät hiihtoretket Lapissa todistivat, että hänessä oli niin fyysistä kuin psyykkistäkin vireyttä.

Hän antoi myös usein puheenaihetta itsestään sekä sanoilla että teoilla. Vuoden 1963 keväällä, puolitoista kuukautta sen pitkäperjantain jälkeen, jolloin rakenteilla oleva asuintalo sortui Lahdessa vesitornin vieressä, Kekkonen teki paljon huomiota herättäneen ehdotuksen ydinaseettomasta Pohjolasta. Vaikka Pohjoismaat käytännössä olivatkin ydinaseista vapaita, ei aloite saanut naapureiden kannatusta. Etenkin Natoon kuuluvat Norja ja Tanska korostivat, että mikäli kyseinen julistus annetaan, siihen tulisi liittää myös idästä ainakin Kuolan niemimaa, missä Neuvostoliitolla oli vahvasti ydinaseita.

Poliittisessa elämässä koettiin samalla vasemmiston nousun kausi. Vuoden 1966 vaaleissa eduskuntaan tuli jälleen vasemmistoenemmistö. Maahan muodostettiin sosiaalidemokraattien puheenjohtajan Rafael Paasion johtama kansanrintamahallitus, jossa kommunistitkin jälleen olivat mukana. Vähän aikaisemmin oli Arne Saarinen noussut kommunistipuolueen puheenjohtajaksi. Kuukauden kuluttua vaaleista sosiaalidemokraattien pitkäaikainen johtohahmo Väinö Tanner kuoli.

Politiikan muutos näkyi uudistuksissa. Vuonna 1967 alettiin maksaa puoluetukea, seuraavana vuonna säädettiin peruskoululaki

ja pian sen jälkeen vapautettiin keskiolut. Presidentti näytti suosivan nuoria vasemmistoradikaaleja siinä määrin, että kun nämä valtasivat vanhan ylioppilastalon, Kekkonen tyytyi toteamaan, ettei hän itsekään oikein tiedä mihin ikäluokkaan kuuluu. Nuorison tuntoja tulkitsi pitkälle Arvo Salon Lapualaisooppera. Samoihin aikoihin herätettiin henkiin myös Savonlinnan oopperajuhlat. Näissä oloissa nähtiin sellainenkin ihme, että Hannu Salaman romaanista Juhannustanssit nostettiin jumalanpilkkasyyte, mikä johti ehdolliseen vankeustuomioon ja sittemmin presidentin armahtamiseen. Ajan ilmiöihin kuuluivat mm. isänmaallisuuden vähätteleminen ja sotilaspassin polttaminen.

Kuusikymmenluvun puheenaiheita olivat vielä markan uudistus vuoden 1963 alussa. Kun kaksi nollaa oli poistettu seteleistä, puhuttiin vuosikausia tapahtuman jälkeen uudesta ja vanhasta markasta. Maalaisliitto muutti nimensä keskustapuolueeksi, kun Johannes Virolainen oli valittu sen puheenjohtajaksi. Ensimmäinen keskitetty tulosopimus tehtiin valtakunnansovittelija Keijo Liinamaan johdolla. Kommunistipuolue revähti saarislaisiin ja sinisalolaisiin. Sosiaalidemokraattien sisäisen riidan repimä SAK yhdistyi jälleen yhtenäiseksi keskusliitoksi.

Oman mausteensa keskusteluun antoi ns. Zavidovo-vuoto, eli presidentin Neuvostoliiton vierailun salaisten asiakirjatietojen vuotaminen julkisuuteen. Syytettyinä olivat monet näkyvät julkisuuden henkilöt ja erityisesti presidentin luotetut.

Eräiden uraan jupakka aiheutti kolhuja, mutta joidenkin osalta asia ”painettiin villaisella” ja unohdettiin, kun asianomaiset olivat katuneet ajattelemattomuuttaan tai viitanneet ymmärryksensä puutteeseen. Myllykirjeet, joita Kekkonen lähetti koko presidenttikautensa ajan, alkoivat tällä vuosikymmenellä

yleistyä ja aiheuttaa aikaisempaa enemmän huomiota.

Vuoden 1966 vaalien jälkeen muodostettuun hallitukseen nimitettiin valtiovarainministeriksi Suomen Työväen Säästöpankin pääjohtaja, sosiologian alalta tohtoriksi väitellyt Mauno Koivisto. Kun presidentti Kekkonen oli kaksi vuotta myöhemmin suuren vaaliliiton tuella valittu kolmanneksi kaudeksi, hän nimitti Koiviston kansanrintamahallituksen pääministeriksi. Jo sitä ennen oli Koivisto nimitetty Suomen Pankin pääjohtajaksi ja markka devalvoitu 31 prosentilla. Vähitellen tullit poistavan vapaakauppasopimuksen Euroopan talousyhteisön EEC:n kanssa Suomi parafoi vuoden 1972 kesällä, mutta se allekirjoitettiin pitkien poliittisten väittelyjen jälkeen vasta seuraavan vuoden syksyllä ja astui voimaan 1974 alussa.

Edelleen kasvua

Uusin Lahden historia (1980) kuvaa kaupungin alueen kehitystä osuvasti sanomalla, että vuosisadan vaihteessa olisi reipas nuorimies harponnut kävelyvauhtia kauppalan ympäri puolessa tunnissa. Pinta-ala oli silloin vaivaiset puoli neliökilometriä. Vesijärven ranta ja rautatieasema olivat kauppalan rajojen ulkopuolella. Kaupunkikauden alussa koko oli kasvanut 9 neliökilometriin, ja vuonna 1924, kun Kartanon alue pitkien neuvottelujen ja hovineuvos August Fellmanin kuoleman jälkeen liitettiin kaupunkiin, pinta-ala kasvoi yli 15 neliökilometriin.

Kuitenkin se oli edelleen haitallisen pieni. Vasta 1933, kun alue peräti viisinkertaistui ja sen lisäksi vielä 1956 kaksinkertaistui entisestään, oli Lahti kasvanut alueeltaan suomalaisissa oloissa suurkaupungiksi. Vesialueet mukaan laskettuna sen pinta-ala oli nyt 152 neliökilometriä, ja kotimaassa vain Helsin-

gillä oli sitä suurempi alue. Kaupungin ympärysmittakin oli pidentynyt niin, että se olisi riittänyt Salpausselän kisojen 50 kilometrin hiihtoon.

Tilaa niin teolliselle kuin muullekin rakentamiselle oli. Myös väestömäärä kasvoi edelleen nopeasti. Vuoden 1960 väestölasennan mukaan kaupungissa asui 66 800 asukasta, mutta kymmenen vuotta myöhemmin jo 88 400 asukasta. Tämä jyrkkä lisäys, niin tervetullutta kuin se teollisuudelle ja muulle liike-elämälle olikin, piti kaupungin yleiset laitokset, kuten koulut ja sairaalat kovan paineen alaisina. Tarkastelujakson aikana koettiin tunnettu sairaalakiista, jossa näkemykset kaupunginsairaalan laajentamisesta jakoivat mielipiteet jyrkästi kahtia. Myöhempi kokemus osoitti, että niin ajanmukainen kaupunginsairaala kuin keskussairaalakin olivat paikkakunnalla tarpeellisia.

Teollisuus paisui todella reipasta vauhtia. Kun teollisuudessa työskentelijöiden määrä ylitti vuonna 1954 kymmenen tuhannen rajan, se oli vuoteen 1970 mennessä kaksinkertaistunut. Sen sijaan teollisuuslaitosten lukumäärä ei sanottavasti kasvanut sitten 1950-luvun puolivälin vaan pysytteli 175:n paikkeilla, sen ala- tai yläpuolella suhdanteista riippuen. Yhtä yritystä kohti oli 1970 keskimäärin 110 työntekijää ja Lahden osuus koko maan teollisuuden työllistäjänä oli noussut yli 4 prosentin.

Lahden suurimmat teolliset työnantajat on vuonna 1967 esitelty seuraavassa luettelossa. Tässä, kuten edellisessä tarkasteluosassa vuodelta 1950, on suuruusjärjestys määri-

tely työntekijäluvun mukaan. Se antaa myös kuvan siitä, miten rajusti tilanne muuttui runsaan puolentoista vuosikymmenen kuluessa. Vieressä henkilöluku.

Upo Oy	1 976
Askon Tehtaat Oy	1 580
Iskun Tehtaat Oy	904
Enso-Gutzeit Oy Lahden tehtaat	858
V. Luhtanen Oy	826
Mallasjuoma Oy	699
Lahden Rautateollisuus Oy	693
Fennia Faneriosakeyhtiö	659
Rauma-Repola Oy	629
Kesko Oy Paitatehdas	504

Seuraavat suuruusjärjestyksessä olivat nyt Lahden Lasitehdas, Oululainen Oy, Esan Kirjapaino Oy, Sotka Oy, Joutjärvi Oy, Evald Virtanen Oy, Vakiopuu Oy, Tuomisen Puku Oy, Paitavalmiste Oy ja Esko Järvinen Oy.

Suurin työllistäjä kuusikymmenluvun puolivälissä oli metalliteollisuus, joka antoi työtä noin 4 500 hengelle, toisena oli puuseppien kaupungissa huonekaluteollisuus runsaalla 4 000 työntekijällä ja kolmantena tekstiili-, kenkä- ja vaateusteollisuus n. 3 500 työntekijällä. Elintarvike- ja juomateollisuudessa työskenteli parisen tuhatta henkilöä ja metsäteollisuudessa hieman vähemmän.

Eniten työnantajia oli kenkä-, vaate- ja ompeluteollisuudessa eli 34, huonekalu- ja puuseppäteollisuudessa 29, elintarviketeollisuudessa 21 sekä metalli- ja koneiteollisuudessa kumpaisessakin 12.

TAMMIVUOREN AIKAA

Askon tytäryhtiöksi vuonna 1938 perustetusta Upo-osakeyhtiöstä oli nopeaa vauhtia kehittynyt suurteollisuuslaitos, jonka työntekijämäärä nousi kuusikymmenluvulla emoyhtiötä korkeammaksi. Se oli kaupungin suurin työllistäjä. Yhtiön johdossa sen vähäisestä alusta lähtien oli toiminut aluksi teollisuusneuvoksen ja sittemmin ansioistaan vuorineuvoksen arvon saanut toimitusjohtaja Arvi Tammivuori. Hän oli monessa mielessä edeltäjänsä Aukusti Asko-Avoniuksen työn ja perinteiden jatkaja.

Myös Teollisuusseuran toimintaan hän osallistui alkuvaiheista lähtien ja valittiin puheenjohtajaksi vuonna 1960. Tätä puheenjohtajakautta kestitkin peräti 11 vuotta. Se päättyi vihdoinkin hänen vakavaan sairastumiseensa 1971 alussa. Voidaankin puhua, muiden ansioita mitenkään vähättelemättä, erityisesti Tammivuoren kaudesta. Niin hallitseva hänen panoksensa oli.

Sihteeri-taloudenhoitajat vaihtuivat hänen puheenjohtajakaudellaan kolmasti. Kahden pankinjohtajan — Eino Kirjauksen ja Esko Vainion — lyhyiksi jääneiden työrupeamien jälkeen valittiin helmikuun alusta 1963 tähän tärkeään tehtävään Rauma-Repola Oy:tä edustava metsänhoitaja Lasse Aaltonen. Hallitus antoi pöytäkirjamerkinnän mukaan hänelle seuraavat valtuudet:

— käyttämään Lahden Teollisuusseura ry:n shekkitiliä ja siinä ominaisuudessa allekirjoittamaan tarpeelliset shekit varoja tilitä nostettaessa

- nostamaan ja kuittaamaan Lahden Teollisuusseura ry:lle tulevat shekit, pankkivekselit ja maksumääräykset sekä muutenkin hoitamaan seuran juoksevia rahoasioita
- asettamaan ja siirtämään Lahden Teollisuusseura ry:n puolesta ja sitä sitovasti uudistusvekseleitä, joissa hyväksyjänä esiintyy Lahden Seurahuone Oy.

Näiden talousluontoisten asioiden lisäksi seuran sihteerille kuului — ja kuuluu edelleenkin — yleisen toiminnan suunnittelemisen ja ohjaaminen. Käytännössä hän on järjestön toiminnanjohtaja. Lasse Aaltonen pysyi uskollisesti paikallaan yli kaksikymmentä vuotta eli kuolemaansa saakka.

Jäsenkehitys

A-jäsenten määrä pysytteli koko kuusikymmenluvun vakiona, eli jäsenliikkeitä oli 36. Vuosikymmenen vaihteessa kuitenkin kiinnitettiin huomiota siihen, etteivät kaikki enää täyttäneet jäsenyydelle asetettuja edellytyksiä. Lisäksi sattui fuusioitumisia, mm. Fennia Faneriosakeyhtiö sulautui Askoon ja Oululainen Oy Karl Fazeriin. Niinpä vuoden 1973 lopussa, jolloin karsinta oli suoritettu, jäi seuraan A-jäseniä 28. Kun niillä oli edustajia 149 ja B-jäseniä 82, oli henkilöjäsenten määrä seurassa tässä vaiheessa kaikkiaan 231.

Edustajajäsenet vaihtuivat edelleen nopeaan tahtiin. Yleisimpinä syinä olivat työpäivän vaihdokset ja paikkakunnalta pois siirtyminen. Lukuisia kuolemantapauksiakin sattui.

Valta vaihtuu

Vuorineuvos Arvi Tammivuoren ennätyspitkä puheenjohtajakausi päättyi vuosikokouksessa 8.3.1971, jolloin hänen kieltäytymisensä jälkeen valittiin yksimielisesti — kuten pöytäkirja kertoo — uudeksi puheenjohtajaksi paikallisjohtaja ekonomi S. O. Ruotsi. Hän edusti Rauma-Repolaa ja oli toisen polven teollisuusseuralainen siinä mielessä, että hänen appensa metsänhoitaja U. U. Järvinen toimi seurassa jo sen perustamisvaiheessa. Ruotsin puheenjohtajakausi kesti kolme vuotta.

Pöytäkirja kertoo edelleen, että vuosikokouksen puheenjohtaja kauppaneuvos Jalo Kumela kiitti eroavaa seuran puheenjohtajaa hänen suorittamastaan arvokkaasta työstä yli vuosikymmenen kestäneenä puheenjohtaja-aikana, jolloin on suoritettu sitten seuran perustamisen laajimmat uudistukset kiinteistöissä ja joiden toteuttamisessa vuorineuvos

Tammivuoren henkilökohtainen panos on ollut ratkaiseva.

Helmikuussa 1972 hallitus teki päätöksen Arvi Tammivuoren muotokuvan maalauttamisesta seuran klubihuoneistoon. Kuvan maalasi seuraavan touko-kesäkuun aikana taiteilija Birger Selin ja noin kolmen kuukauden kuluttua tästä, lokakuun 2. päivänä, ankaran sairauden kärsinyt Teollisuusseuran merkkimies nukkui viimeiseen uneensa.

Muotokuva paljastettiin hallituksen kokouksen yhteydessä 28.12.1973 seuran huoneistossa. Merkintä pöytäkirjassa kertoo:

”Välittömästi ennen kokouksen alkua paljastettiin seuran maalauttama vuorineuvos Arvi Tammivuoren muotokuva. Tilaisuudessa oli hallituksen lisäksi muotokuvan tekijä taiteilija Birger Selin sekä Lahden Seurahuoneen johtokunta. Paljastuspuheen piti seuran puheenjohtaja S. O. Ruotsi.”

TOINEN LAAJENNUS

Siitä lähtien, kun Teollisuusseura vuonna 1945 sai haltuunsa Seurahuoneen kiinteistön, se halusi kehittää hotelli- ja ravintolaliikettä niin, että se pysyi alansa johtavana laitoksena kaupungissa. Sen lisäksi, että rakennuksessa suoritettiin 1950 suurimittainen laajennustyö, jonka yhteydessä tiloja korotettiin kahdella kerroksella, tehtiin uudistus-, korjaus- ja ehostustöitä lähes vuosittain. Seurahuone oli paitsi suuri taloudellinen vastuukohde, myös tunteenomaisessa mielessä seuran jäsenten sydäntä lähellä oleva vaalintakohde.

Ajan mittaan se oli jälleen käynyt liian pieneksi. Viisi- ja kuusikymmenlukujen vaihteessa nousi keskustelun aiheeksi Paasion perikunnan tontin tai kahden vierekkäisen tontin osto laajentamista varten, mutta hankkeesta luovuttiin kireän taloudellisen tilanteen takia.

Viitisen vuotta myöhemmin, 1965, Rakennustoimisto Valubetoni Oy oli ostanut Seurahuoneen vierestä Alstan ja Paasion tontit ja laadittanut alueelle koko korttelin käsittelevän rakennussuunnitelman. Lahden Seurahuone Oy:lle hankittiin nyt runsaan tuhanen neliömetrin laajuisten hotellitilojen hallintaan oikeuttava määrä perustetun Kiinteistö Oy Lahden Keskustalon osakkeita. Vuosikertomuksessa selostetaan asiaa mm. näin:

”Seuran oman tontin rakentamattomat osat päätettiin ottaa korttelisuunnitelmaan mukaan käyttöön siten, että pihatason alle rakennetaan sauna-, huolto- ja paikoitustiloja n. 600 m² ja tontilla olevan rakennusoikeu-

den mukaan päätettiin jatkaa talon ravintola- ja juhlasiipeä tontin rajaan saakka, mikä tuottaa n. 240 m²:n lisätilat. Näiden hankkeiden rahoittaminen tapahtuu pankkilainoilla. Rakennusten suunnittelu on annettu Arkki-tehtitoimisto Heikki Castren & Co:lle.”

Kaksi vuotta myöhemmin, suunnittelujen ja byrokratian kiemuroiden jälkeen, päästiin rakennustöihin käsiksi. Ne edistyivätkin ripeästi, kuten vuoden 1967 vuosikertomuksesta ilmenee:

”Uudet hotellitilat otettiin käyttöön elokuussa. Samaan aikaan yhdistettiin kiinteistöömme Lahden Kansallisseuran omistama, Lahden Keskustalon kolmannessa kerroksessa sijaitseva kerhohuoneisto, joka Lahden Seurahuoneen tekemän vuokrasopimuksen mukaan tuli sen käyttöön. Piha-alueen rakentaminen päästiin aloittamaan toukokuussa, jolloin tehtiin laskutyösopimus Rakennustoimisto Valubetoni Oy:n kanssa. Vuoden loppulla saatiin tämän kohteen työt pääosiltaan loppuunsaoritetuiksi ja saunaosaston hyväksyivät maistraatin rakennuskatselmusmiehet käyttöön otettavaksi 29.12.1967 pitämässään tarkastuksessa.”

Työt jatkuivat ja koko uudistus valmistui seuraavana vuonna. Se oli suurin korjaus- ja laajennushanke, mihin seura oli tähän mennessä ryhtynyt. Kertomus valottaa silloista tilannetta näin:

”Koko ensimmäinen vuosipuolisko oli vilkasta rakentamisen aikaa tiukan aikataulun puitteissa, ja siitä aiheutui huomattavaa

haittaa Lahden Seurahuoneen toiminnalle, johon tuli kuitenkin vain noin kolmen viikon keskeytys keittiön osalta hiljaisempaan kesikesän aikana. Pohjakerroksessa sijaitsevat Häränsilmä-ravintolan WC-tilat valmistuivat helmikuun lopussa, kolmannen kerroksen ns. kongressisali toukokuun puolessa välissä ja porrashuone sekä toisen kerroksen ravintolasali heinäkuun puolenvälin paikkeilla. Keittiön korjaus suoritettiin kesä-heinäkuun vaihteessa.”

Ohjelman toteuttaminen oli annettu Teollisuusseuran ja Seurahuoneen yhteisen rakennustoimikunnan tehtäväksi. Toimikunnan puheenjohtajana toimi yli-insinööri Tauno Järveläinen ja jäsenenä diplomi-insinöörit Åke Jankola ja Tauno Eskola sekä ”virkansa puolesta” Seurahuoneen johtaja Kurt Nyberg ja seuran sihteeri Lasse Aaltonen.

Hanke rahoitettiin — kuten jo suunnitelman edellytti — pankkilainoin A-jäsenten vastuutaakkaa lisäämättä. Tässä yhteydessä Seurahuone sai mm. Kartano-kabinetin, joka tuli pian suositukseksi arvotilaisuuksien pitopaikkana. — Rakennustoimisto Valubetoni Oy, jonka aikaansaannos Lahden Keskustalo on ja joka suoritti pääosan myös Seurahuoneen laajennustyöstä, teki konkurssin seuraavana vuonna.

Edelliseen verrattuna pieni lisäys tehtiin vielä vuonna 1971, kun toteutettiin seuraava ohjelma. Sen esitteli dipl.ins. Tauno Eskola. Ote hallituksen pöytäkirjasta:

”Keittiötä laajennetaan 77 m²:n suuruisella lisärakennuksella, jossa yhteydessä keittiön vanha osa myös uudistetaan, toisen kerroksen aulaan rakennetaan hovimestareille nykyistä tilavampi työhuone, ruletti siirretään nykyiseen johtajan toimistoon, josta johtuen toimistotilat on uudelleen järjestettävä. Torkkelin Paperin ja entisen Hoviparturin tiloihin rakennetaan ns. aulabaari

ja kolmannen kerroksen tarjoiluvälikkää laajennetaan.”

Hanke toteutettiin välittömästi.

Kauppaklubin lähtö

Lahden Kauppaklubi oli toiminut Seurahuoneen tiloissa ja Teollisuusseuran naapurina pitkään. Osa jäsenistä kuului kumpaiseenkin klubiin, joten vuorovaikutus oli vilkasta. Vuonna 1954 oli osapuolten välillä tehty vuokrasopimus, mistä aiemmin on kerrottu. Se meni kymmenen vuotta myöhemmin umpeen, mutta naapuruutta jatkettiin entiseen tapaan. Kuitenkin näyttää siltä, että Kauppaklubin elämä hiljeni samalla kuin Teollisuusseuran vilkastui, tai ainakin säilyi kohtalaisen vilkkaana. Samalla Kauppaklubin merkitys ravintolalle väheni.

Kun Seurahuoneella oli pulaa suurista kabineteista, päätti Teollisuusseura kutsua naapurin edustajat neuvotteluun. Se tapahtui kesäkuun puolivälissä 1969, eli hotelli-ravintolan laajennuksen jo toteuduttua. Muutamaa päivää myöhemmin kokoontui Teollisuusseuran hallitus, jonka ainoana asiana oli kyseinen vuokrasuhde. Pöytäkirjamerkinnän mukaan puheenjohtaja Tammivuori selvitti tilannetta mm. seuraavasti:

”Lahden Kauppaklubin klubitoiminta on vuosien mittaan jatkuvasti vähentynyt, jonka seurauksena huoneistossa tapahtunut ravintolamyynti on jyrkästi laskenut. Esim. viiden viime vuoden aikana vähennys on ollut n. 75 % rahanarvon aleneminen huomioiden. Lahden Seurahuone Oy:n johtokunta on edellä mainittuihin seikkoihin viitaten, ja kun toisaalta Seurahuone tarvitsi mainitut tilat omaan käyttöönsä, päättänyt esittää Lahden Teollisuusseuralle, että Lahden Kauppaklubin vuokrasuhde irtisanottaisiin ja huoneisto luovutettaisiin Lahden Seurahuone Oy:n käyttöön.”

Keskustelun jälkeen hallitus päätti yksimielisesti sanoa irti vuokrasuhteen elokuun puolivälistä lukien. Vuokralainen, jota aikotaan pidettiin niin tärkeänä, ettei siltä sopinut periä vuokraakaan, sai nyt etsiä uudet asuinsijat. Etäälle sen ei toki tarvinnut muuttaa, koska vasta valmistuneessa Lahden Keskus-

talossa oli sopiva tila tarjolla. Näin, kuvaanollisesti sanottuna, seinänaapuri muuttui rajanaapuriksi. Ja myöhemmin kun ravintola Musta Kissa vaihtoi omistajaa, Kauppaklubi lähentyi jälleen Seurahuonetta ja samalla Teollisuusseuraa.

MENETYSTEN VUOSIKYMMEN

Tämä tarkastelujakso oli Lahden Teollisuusseuralle raskaiden henkilömenetysten aikaa. Monet niistä teollisuudenharjoittajista, jotka olivat yli kaksi vuosikymmentä aikaisemmin olleet perustamassa seuraa, alkoivat jo olla siinä iässä, jolloin lähtö tulee. Joukossa oli tosin muitakin, nuorempaan ikäluokkaan kuuluvia, ja myös niitä, jotka oli hyväksytty seuraan B-jäseninä — yleensä tunnettuja lah-telaisia.

Vuosikokouksen ensimmäisessä pykäläsä on säännöllisesti maininta seuran puheenjohtajan tervetuliaistoivotuksesta sekä muistosanat niistä jäsenistä, jotka olivat edellisen toimintavuoden aikana siirtyneet rajan yli.

Tähän menetysluetteloon ei ole poimittu kaikkia, kuten ei aikaisempienkaan jaksojen osalta, vaan ainoastaan sellaisia henkilöitä, jotka osallistuivat näkyvästi seuran toimintaan tai olivat muuten poikkeuksellisen ansiotuneita kansalaisia.

1963:

yli-insinööri Pauli Mustakallio, seuran hallituksen jäsen; teollisuusneuvos Hjalmar Tuominen, seuran hallituksen jäsen; johtaja Väinö Kaskinen, seuran hallituksen jäsen; johtaja Georg Borup, monipuolinen teollisuusmies; maisteri, säveltäjä Felix Krohn.

1964:

ministeri Oskari Lehtonen, lakimies, pankinjohtaja, pitkäaikainen kansanedustaja ja oikeusministeri; yli-insinööri Sulo J. Teittinen,

Esan Kirjapaino Oy:n hallituksen puheenjohtaja, kunnallismies ja kansanedustaja; toimitusjohtaja Gunnar Åhfelt-Arjamo, Seurahuoneen johtokunnan jäsen.

1965:

vuorineuvos Aukusti Asko-Avonius, Asko Oy:n perustaja ja kehittäjä, teollisuusseuran tukipilari alusta lähtien; kauppat. maist. Viljo Oinonen, seuran tilintarkastaja.

1966:

johtaja Laine Kauppi, seuran hallituksen jäsen.

1967:

toim.joht. Erland Luoma, seuran hallituksen jäsen; kaupunginjohtaja Olavi Kajala; portomestari Aulis Arjamo; eläinlääkintöasessori Lauri Hirvelä; varatuomari Leo Tyrni.

1968:

eversti K.-V. Grün, seuran hallituksen jäsen; kauppat.lis. Urho Roine, seuran tilintarkastaja.

1969:

tehtailija A. E. Frigren, seuran perustajajäsen ja puheenjohtaja; tehtailija Aino Rosendahl, seuran ensimmäinen naisjäsen; toim.joht. U. A. Mäkelä, seuran hallituksen jäsen.

1970:

vuorineuvos Aarne Mustakallio, seuran perustajajäsen sekä ensimmäinen ja pitkäaikainen puheenjohtaja; dipl.ins. Aarre Mattila, seuran hallituksen jäsen.

1971:

konsuli Åke Wahlroos, seuran hallituksen ja Seurahuoneen johtokunnan monitoimimies.

1972:

vuorineuvos Arvi Tammivuori, seuran pitkäaikainen puheenjohtaja; johtaja Aarne Ståhlberg, seuran hallituksen jäsen; asessori, polii-

simestari Lauri Savonen; hammaslääkäri Veikko Talvitie; toim.joht. Lennart Grunn, seuran hallituksen jäsen.

Monet näistä henkilöistä, kuten teollisuusseuralaiset yleensäkin, olivat tehtävissä elämänsä loppuun saakka. Toiminta ei tunte-
nut eläkeikää eikä vapauksia edes heikenty-
neen terveyden vuoksi.

VAIKUTTAJIA VUOSIKYMMENTEN VARRELTA

Lasse Aaltonen
sihteeri-taloudenhoitaja 1963–87

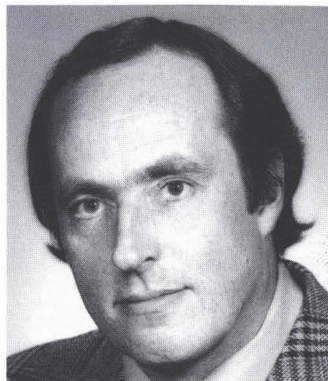
Pertti Lares

Arne Ståhlberg

Hakon Borup

Bertt Renwall

Tauno Eskola

Vuoden 1971 vuosikokouksessa kiitti kokouksen puheenjohtaja Jalo Kumela (seuran puh.joht. 1974–75) pitkään palvellutta seuran puheenjohtajaa Arvi Tammivuorta ansiokkaasta panoksesta seuran hyväksi ja luovutti hänelle kiittollisuuden osoitukseksi hopealautasen. Keskellä Seurahuoneen edustaja Åke Jankola.

Taiteilija Birger Selinin maalaama Teollisuusseuran pitkäaikaisen puheenjohtajan Arvi Tammivuoren muotokuva paljastettiin seuran tiloissa 28.12.1973. Paljastuspuheen piti uusi puheenjohtaja S. O. Ruotsi.

KEVÄTJUHLAN TUNNELMIA 60-LUVULTA

Gunnar Relander, Erik Björkstén ja Gustav Nernst.
Åke Wahlroos ja Arvi Tammivuori seuralaisineen.

Åke Jankola ja Olavi Jämsen daameineen.

Yhteistyön malja. Puh.joht. Arvi Tammivuori (vas.), Seurahuoneen toim.joht. Carl-Viking Liljeström ja ravintolanjohtaja Reino Oinonen.

Herraväki K. O. Knuuttila (oik.) ja Antti Blåfield tanssin pyörteissä.

Lahten Keskustalo, johon Seurahuone laajentui. Tässä kiinteistössä toimii myös ravintola Musta Kissa.

LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT

Lahden Teollisuusseuran hallitus

1963	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori	1966	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	Åke Jankola		jäsenet	S. A. Nummelin
		Väinö Immonen			Tauno Eskola
		Ossi Kivekäs			H. Raf. Rickman
		Åke Wahlroos			Hakon Borup
		Aulis Andersson			Jalo Kumela
		A. E. Frigren			Onni Penttilä
		Arne Lindroos			Leo Levón
		Heikki Mustakallio			Aarne Mustakallio
		Atte Arjala			Ossi Kivekäs
	varajäsenet	Anders Gyllenbögel		varajäsenet	Erkki Tuominen
		Aarre Mattila			Viljo Väinölä
		Lauri Valonen			Pentti Vassinen
1964	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori	1967	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	A. E. Frigren		jäsenet	Aarne Mustakallio
		Åke Wahlroos			Hakon Borup
		Aulis Andersson			Jalo Kumela
		Helge Lindroos			Onni Penttilä
		Heikki Mustakallio			Ossi Kivekäs
		Atte Arjala			Leo Levón
		Tauno Eskola			Atte Arjala
		H. Raf. Rickman			Aulis Andersson
		S. A. Nummelin			Lennart Grün
	varajäsenet	Aarre Mattila		varajäsenet	Viljo Väinölä
		Lauri Valonen			Pentti Vassinen
		Erkki Tuominen			Pekka Luhtanen
1965	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori	1968	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	S. A. Nummelin		jäsenet	Aarne Mustakallio
		Helge Lindroos			Ossi Kivekäs
		Heikki Mustakallio			Pertti Lares
		Atte Arjala			Atte Arjala
		Tauno Eskola			Aulis Andersson
		H. Raf. Rickman			Lennart Grün
		Haakon Borup			Åke Wahlroos
		Jalo Kumela			Bernt Starckjohann
		Onni Penttilä			Eero Lano
	varajäsenet	Lauri Valonen		varajäsenet	Pentti Vassinen
		Erkki Tuominen			Pekka Luhtanen

		Pauli Tuominen
1969	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	Åke Wahlroos Atte Arjala Aulis Andersson Lennart Grün Bernt Starckjohann Eero Lano Onni Penttilä Heikki Mustakallio Tauno Eskola
	varajäsenet	Pekka Luhtanen Pauli Tuominen Viljo Väinölä
1970	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	Bernt Starckjohann Hakon Borup Eero Lano Onni Penttilä Tauno Eskola Heikki Mustakallio Ossi Kivekäs Bert Renwall Pentti Vassinen
	varajäsenet	Pauli Tuominen Viljo Väinölä Lauri Valonen
1971	puheenjohtaja	S. O. Ruotsi
	jäsenet	Jalo Kumela Onni Penttilä Heikki Mustakallio Tauno Eskola Ossi Kivekäs Bert Renwall Arvi Tammivuori Pentti Vassinen Hakon Borup
	varajäsenet	Viljo Väinölä Lauri Valonen Atte Arjala

1972	puheenjohtaja	S. O. Ruotsi
	jäsenet	Jalo Kumela Ossi Kivekäs Bert Renwall Pentti Vassinen Arvi Tammivuori Hakon Borup Harri Säkäjärvi Eero Lano Pauli Tuominen
	varajäsenet	Lauri Valonen Atte Arjala Aulis Andersson

Hallituksen työvaliokunta

1963	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	Åke Jankola A. E. Frigren Väinö Immonen Ossi Kivekäs Åke Wahlroos
1964	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	A. E. Frigren Åke Wahlroos Atte Arjala Tauno Eskola H. Raf. Rickman
1965	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	S. A. Nummelin Atte Arjala Tauno Eskola H. Raf. Rickman Viljo Väinölä
1966	puheenjohtaja	Arvi Tammivuori
	jäsenet	S. A. Nummelin Tauno Eskola H. Raf. Rickman Aarne Mustakallio Viljo Väinölä

1967	puheenjohtaja jäsenet	Arvi Tammivuori Aarne Mustakallio Lennart Grün Viljo Väinölä Atte Arjala Leo Levón
1968	puheenjohtaja jäsenet	Arvi Tammivuori Aarne Mustakallio Åke Wahlroos Lennart Grün Atte Arjala Bernt Starckjohann
1969	puheenjohtaja jäsenet	Arvi Tammivuori Åke Wahlroos Lennart Grün Bernt Starckjohann Onni Penttilä Tauno Eskola
1970	puheenjohtaja jäsenet	Arvi Tammivuori Bernt Starckjohann Onni Penttilä Tauno Eskola Ossi Kivekäs Bert Renwall
1971	puheenjohtaja jäsenet	S. O. Ruotsi Jalo Kumela Arvi Tammivuori Ossi Kivekäs Atte Arjala Bert Renwall
1972	puheenjohtaja jäsenet	S. O. Ruotsi Jalo Kumela Arvi Tammivuori Ossi Kivekäs Atte Arjala Bert Renwall

Sihteerit-taloudenhoitaja:
1963— Lasse Aaltonen

Lahden Seurahuone Oy:n hallitus

1963	puheenjohtaja jäsenet	Henrik Nordenswan Jalo Kumela Eino Kauanne Olavi Jämsen Aarne Ståhlberg
1964	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola Jalo Kumela Eino Kauanne Olavi Jämsen Aarne Ståhlberg
1965	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola Olavi Jämsen Eino Kauanne S. O. Ruotsi Aarne Ståhlberg
1966	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola Olavi Jämsen Eino Kauanne S. O. Ruotsi Aarne Ståhlberg
1967	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola S. O. Ruotsi Eino Kauanne Olavi Jämsen Aarne Ståhlberg
1968	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola S. O. Ruotsi Eino Kauanne Olavi Jämsen Jaakko Heikinheimo
1969	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola S. O. Ruotsi Eino Kauanne Olavi Jämsen Jaakko Heikinheimo
1970	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola S. O. Ruotsi Eino Kauanne

		Olavi Jämsen Jaakko Heikinheimo
1971	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola Eino Kauanne Olavi Jämsen Jaakko Heikinheimo Lasse Harju
1972	puheenjohtaja jäsenet	Åke Jankola Eino Kauanne Olavi Jämsen Jaakko Heikinheimo Lasse Harju

Seurahuoneen johtajat:

1961—67	Carl-Viking Liljeström
1968	Kurt Nyberg
1969—73	Aarto Kunelius

Valitsijalautakunta

1963	puheenjohtaja jäsenet	Jarl Lindroos Ossi Kivekäs Atte Arjala A. E. Frigren Onni Penttilä Jalo Penttilä Väinö Immonen Aulis Andersson
1964	puheenjohtaja jäsenet	A. E. Frigren Atte Arjala Ossi Kivekäs Onni Penttilä Jalo Kumela Väinö Immonen Aulis Andersson Helge Lindroos
1965	puheenjohtaja jäsenet	A. E. Frigren Atte Arjala Ossi Kivekäs Onni Penttilä

		Jalo Kumela Aulis Andersson Helge Lindroos Heikki Mustakallio
1966	puheenjohtaja jäsenet	A. E. Frigren Atte Arjala Ossi Kivekäs Onni Penttilä Jalo Kumela Aulis Andersson Heikki Mustakallio Leo Levón
1967	puheenjohtaja jäsenet	A. E. Frigren Atte Arjala Ossi Kivekäs Onni Penttilä Jalo Kumela Aulis Andersson Heikki Mustakallio Leo Levón
1968	puheenjohtaja jäsenet	A. E. Frigren Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Ossi Kivekäs Heikki Mustakallio S. O. Ruotsi
1969	puheenjohtaja jäsenet	Onni Penttilä Aulis Andersson Jalo Kumela Ossi Kivekäs Heikki Mustakallio S. O. Ruotsi Eino Kauanne
1970	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala

		Jalo Kumela Heikki Mustakallio S. O. Ruotsi Eino Kauanne
1971	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio S. O. Ruotsi Eino Kauanne
1972	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio S. O. Ruotsi Eino Kauanne

Tilintarkastajat

1963	varsinaiset	Erkki Tuominen Vilho Lehtonen
	varatilintarkastajat	Lasse Harju Jussi Tanskanen
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1964	varsinaiset	Vilho Lehtonen Lasse Harju
	varatilintarkastajat	Jussi Tanskanen Bengt Linderborg
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1965	varsinaiset	Lasse Harju Jussi Tanskanen
	varatilintarkastajat	Bengt Linderborg Bert Renwall
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1966	varsinaiset	Jussi Tanskanen Bengt Linderborg
	varatilintarkastajat	Bert Renwall

		Elo Maajärvi Matti I. Kauppinen
1967	varsinaiset	Bengt Linderborg Bert Renwall
	varatilintarkastajat	Elo Maajärvi Tapani Luonteri
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1968	varsinaiset	Bert Renwall Elo Maajärvi
	varatilintarkastajat	Tapani Luonteri Tauno Taponen
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1969	varsinaiset	Elo Maajärvi Tapani Luonteri
	varatilintarkastajat	Tauno Taponen Keijo Vuori
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1970	varsinaiset	Tapani Luonteri Tauno Taponen
	varatilintarkastajat	Keijo Vuori Vilho Lehtonen
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1971	varsinaiset	Tauno Taponen Keijo Vuori
	varatilintarkastajat	Vilho Lehtonen Pauli Ilmivalta
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen
1972	varsinaiset	Keijo Vuori Vilho Lehtonen
	varatilintarkastajat	Pauli Ilmivalta Risto Kalliomaa
	valvontatarkastaja	Matti I. Kauppinen

Klubimestarit

1963	Bernt Starckjohann Anders Gyllenbögel
1964	Bernt Starckjohann Jaakko Ukkonen

1965 Bernt Starckjohann
Jaakko Ukkonen

1966 Bernt Starckjohann
Jaakko Ukkonen

1967 Bernt Starckjohann
Jaakko Ukkonen

1968 Jaakko Ukkonen
Bert Renwall

1969 Jaakko Ukkonen
Heikki Simola

1970 Jaakko Ukkonen
Heikki Simola

1971 Jaakko Ukkonen
Heikki Simola

1972 Jaakko Ukkonen
Heikki Simola

TILAISUUKSIA

1963 Kerhoillat ja esitelmät:

- 5.2. varatuomari Pertti Ripatti: Työehtosopimusneuvottelut
maisteri Allan Kankkunen: Keraaminen teollisuus
filmi: Lasin sinfonia
- 7.5. Suomen Matkatoimisto ja Pan American Airways: Matkailuesitelmää ja filmi
- 9.10. päätoimittaja Olli Järvinen: Sanomalehden valmistaminen (vierailu ESAssa)
- 13.11. arkkitehti Olavi Laisaari: Kaupunkien yleiskaavoitus

Juhlat:

- 6.3. kevätkuuhla
10.10. pikkujoulu

1964 Kerhoillat ja esitelmät:

- 12.1. johtaja Reijo Hoikkanen: Kotimaan matkailu, filmi
- 10.10. pääjohtaja Olavi Lindblom: Asuntotuotanto
- 14.11. toimittaja Knud Möller: Suurpoliittista syksyä

Tehdasristeilyt:

- 22.9. V. Luhtanen Oy:n uuteen toimitaloon ja valmisvaatetehtaaseen

Juhlat:

- 4.4. kevätkuuhla
11.12. pikkujoulu

1965 Kerhoillat ja esitelmät:

- 15.2. ministeri Erkki Huurtamo: Valtiontalouden näkymiä
- 19.10. konsuli Karlheinz Krug: Suomen ja Länsi-Saksan kauppa
- 16.11. professori Kullervo Kuusela: Metssävarat ja niihin perustuvan viennin näkymät

Tehdasretkeilyt:

- 5.10. Enso-Gutzeitin Lahden tehtaasiin

Juhlat:

- 10.4. kevätkuuhla
14.12. pikkujoulu

1966 Kerhoillat ja esitelmät:

- 8.2. arkkitehti Heikki Castren: Korttelisuunnittelu
- 8.3. yli-insinööri Tauno Järveläinen ja kauppat. maisteri Jussi Tanskanen: Kaupunki ja teollisuus (vuosikokouksen jälkeen)
- 18.10. asemakaavapäällikkö Olavi Laisaari: Lahden kaupungin teollisuustonttipolitiikka
- 22.11. varatuomari Timo Laatonen: Yritysdemokratia

Tehdasretkeilyt:

- 18.10. Isku Oy:n tehtaas Mukkulassa

Juhlat:

- 16.4. kevätkuuhla
13.12. pikkujoulu

1967 Kerhoillat ja esitelmät:

- 14.2. päätoimittaja Arvo (Poika) Tuominen: Kiinan kulttuurivallankumous
- 16.10. professori Leo Noro: Johtavassa asemassa olevien miesten terveys
- 13.11. pankinjohtaja Göran Stjernschantz: Taloudelliset näkymät devalvoinnin jälkeen

Tehdasretkeilyt:

- 19.9. V. Luhtanen Oy:n Nastolan tehtaas

Juhlat:

- 15.4. kevätkuuhla
12.12. pikkujoulu

1968 Kerhoillat ja esitelmät:

- 15.2. maisteri Gunnar Rosen (SPR): So-
taa käyvä Vietnam
- 3.10. dipl.ins. Lars Larsson: Lahden kau-
pungin sähkölaitoksen tulevaisuus
- 11.11. lääk. lis. Eero Varonen ja rak.mest.
Viljo Haapala: Tutkimusmatka koi-
ravaljakolla Grönlannin poikki
vuonna 1966

Juhlat:

- 20.9. syysjuhla (korvasi kevätjuhlan,
uusi ravintolasali)
- 10.12. pikkujoulu

1969 Kerhoillat ja esitelmät:

- 5.2. dipl.ins. Pertti Jotuni: Avaruuden
valloitus
- 21.10. ev.luutn. Aimo Pajunen: Suomen
puolustuspolitiikka (vieraina varus-
kunnan upseereita)

Tehdasretkeilyt:

- 24.11. tutustumiskäynti Pohjolan uuteen
toimitaloon Helsingissä

Juhlat:

- 12.4. kevätjuhla
- 15.12. pikkujoulu

1970 Kerhoillat ja esitelmät:

- 16.2. hallitusneuvos Kai Korte: Puolu-
eista ja politiikasta, vaaleista ja val-
tiosäännöstä
- 26.10. tohtori Pekka Kuusi: Alkoholipoli-
tiikan ajankohtaiset kysymykset
toimittaja Knud Möller: Kasvava
suurpoliittinen levottomuus

Tehdasretkeilyt:

- 23.11. Wihurinkoski Oy:n tehtaille Heino-
laan

Juhlat:

- 17.4. kevätjuhla
- 8.12. pikkujoulu

1971 Kerhoillat ja esitelmät:

- 16.2. eversti Leo Saressalo ja rehtori
Klaus Eloranta: Johtaja puolustus-
voimissa ja talouselämässä
- 13.10. kaupunginjohtaja Teemu Hiltunen:
Lahden alueliitokset
- 8.11. ylipormestari Lauri Aho: Maail-
manpolitiikkaa

Tehdasretkeilyt:

- 8.5. Saarioinen Oy:ssä Sahalahdella
- 21.9. taistelunäytöksessä Hälvälässä

Juhlat:

- 2.4. kevätjuhla
- 4.3. illallinen kansainvälisen hiihtoli-
iton johtokunnalle
- 14.12. pikkujoulu

1972 Kerhoillat ja esitelmät:

- 28.2. lääket. lis. Hannu Suutarinen: Työ-
paikkaterveydenhuolto
- 30.10. varatuomari Erkki Huurtamo: Val-
tion talous ja vuoden 1973 tulo- ja
menoarvio

Tehdasretkeilyt:

- 22.11. Etelä-Suomen Sanomiin (runsas ai-
neellinenkin vieraanvaraisuus)

Juhlat:

- 14.4. kevätjuhla (ei lehtikuvaajia)
- 4.12. pikkujoulu

1973–1982

Neljäs jakso

RAUHAN JA VAPAUDEN TUULIA

Yhdysvalloille onneton Vietnamin sota päättyi Pariisissa solmittuun aseleposopimukseen vuonna 1973. Se oli vaatinut lukemattomien paikallisten uhrien ja aineellisten menetysten lisäksi noin 56 000:n amerikkalaisotilaan hengen. Supervalta ei ollut vuosikymmenen kestäneistä yrityksistään huolimatta kyennyt torjumaan kommunismin painostusta Kauko-Idässä, vaan pari vuotta aselevon jälkeen USA:n liittolainen Etelä-Vietnam sulautettiin pohjoiseen naapuriinsa. Sota vaikutti syvästi niin amerikkalaiseen kuin koko maailmankin mielipiteeseen.

Juutalaisten suurimpana vuotuisena juhlapäivänä Jom Kippurina lokakuussa 1973 Egypti ja Syyria tekivät yllätyshyökkäyksen Israeliin kostaakseen edellisen sodan tappionsa, mutta epäonnistuivat jälleen. Seurauksena oli kuitenkin arabien aiheuttama öljykriisi, jonka aikana raakaöljyn hinta nousi maailmanmarkkinoilla moninkertaisiin lukemiin ja aiheutti kiusallisia häiriöitä taloudellisessa elämässä.

Seitsenkymmenluvun alkupuoliskon kohutuina asia oli kuitenkin Yhdysvaltojen ns. Watergate-skandaali. Presidentti Richard Nixonin avustajat olivat vaalitaistelun aikana murtautuneet demokraattisen puolueen päämajaan. Vaikka syy langetettiin näiden lähimpien niskoille, ei mahtavalla äänimäärällä uudelleen valittu presidentti kyennyt puhdistautumaan osuudestaan juttuun, vaan hänen oli katkerin mielin jätettävä paikkansa.

Vuosikymmenen puolivälissä puhkesi Li-

banonissa sisällissota, jolle ei ole yrityksistä huolimatta tullut loppua. Kiinassa palvottu puhemies Mao kuoli ja idän jättiläismaassa alkoivat puhaltaa vapaammat tuulet, kunnes ne kesällä 1989 opiskelijamielenosoitusten yhteydessä jälleen jyrkästi kääntyivät. Neuvostoliiton iäkäs puoluejohtaja Leonid Brezhnev nimitettiin maan presidentiksi ja neuvostomarsalkaksi, ja ”pysähtyneisyyden aika” jatkui maassa, kunnes pahasti uupunut johtaja kuoli ja hänen tilalleen tuli vähäksi aikaa vapaamielisempi mutta jo valmiiksi kuolemansairas Juri Andropov sekä edelleen vanhoillinen Konstantin Tshernenko. Kansa alkoi kypsyä todellisiin muutoksiin.

Kahdeksankymmenluvun taitteessa koettiin tapahtumia, jotka herättivät laajaa huomiota kautta maailman. Egyptin ja Israelin välillä solmittiin rauhansopimus. Sen sai Egyptin presidentti Anwar Sadat myöhemmin maksaa hengellään. Iranissa riikinkukkovaltaistuimen haltija shaahi Mohammed Reza Pahlavi joutui pakenemaan maastaan ja valtaan nousi pitkään maanpaossa ollut ajatollah Rutollah Khomeini, jonka johdolla perustettiin islamilainen tasavalta. Pyhässä uskonnollisessa kiihkossa khomeinilaiset ottivat panttivangiksi koko ”suuren saatanan” eli USA:n suurlähetystön henkilökunnan ja pitivät sitä saarrettuna yli 400 päivää. Presidentti Jimmy Carterin toimeenpanema pelastusyritys epäonnistui surkeasti.

Kaukaisella ja pienellä Falklandin saarella käytiin sota Englannin ja Argentiinan vä-

Voitoista vaihtoon

Vuoden 1973 alussa, tammikuun 17. päivänä, sattui Suomessa varsin erikoislaatuinen tapaus. Eduskunta hyväksyi suurella enemmistöllä 170—28 poikkeuslain, jolla kolme kautta istunut tasavallan presidentti Urho Kekkonen valittiin vielä neljäksi vuodeksi valtionpäämieheksi. Hän ei ollut enää suostunut ehdokkaaksi normaaleissa vaaleissa. Tämä tapahtui ajankohtana, jolloin maassamme ei ollut enempää ulkopuolelta vaikuttavaa kuin sisäistäkään kriisiä, vaan olot olivat tavanomaisen rauhalliset. Yli seitsemänkymmenen ikäiseen Kekkoseen oli jo tällöin lyöty korvaamattoman leima.

Kun tämä ”ylimääräinen” neljän vuoden kausi oli lähestymässä loppuaan, kääntyivät kaikki huomattavat puolueet ja lukuisat muut kansalaisryhmät jo kahdeksaakymmentä lähestyvän presidentin puoleen ja pysyivät tätä jatkamaan yhä. Tällä kertaa hän ei hyväksynyt poikkeusmenettelyä vaan halusi normaalit vaalit, joissa hän oli yhtenä — ja samalla ainoana — varteenotettavana ehdokkaana. Tuloksena oli 260 valitsijamiestä.

Poikkeuslailla alkaneen kauden ylivoimaisesti merkittävin tapahtuma ja samalla huipputapahtuma koko maamme historiassa oli 1975 kesällä ETYK-asiakirjan allekirjoittamistilaisuus Helsingissä. Siihen osallistui valtionpäämiehiä ja johtavia poliitikkoja 35 maasta. Sisäpoliittinen tilanne oli tapahtumahetkellä sikäli erikoinen, että Kalevi Sorsan ensimmäinen hallitus, joka oli istunut yli 1 000 päivää, oli hajonnut ja maata hallitsi Keijo Liinamaan johtama virkamieshallitus. ETYKin isäntänä toiminut Kekkonen totesi tilanteesta osuvasti: Talo elää tavallaan, vieras tulee ajallaan!

Myöhemmin samana vuonna presidentti esitti vakavan huolensa työllisyyden kehityk-

sestä. Hän mainitsi, että jos sama suuntaus jatkuu, maassa on pian 100 000 työtöntä. Sellaisen onnettomuuden estämiseksi oli muodostettava laajapohjainen hätätilahallitus, ja sen hän ”runnasi” kokoon Lapin läänin maaherran paikalta eläkkeelle siirtyneen Martti Miettusen johdolla. Työttömiä oli noin 65 000.

Tämän kymmenvuotisjakson muita huomattavia tapahtumia olivat vapaakauppasopimuksen solmiminen EEC:n kanssa. Vasemmisto tosin vastusti sitä eduskunnassa ja muualla, koska ratkaisu nähtiin ulkopoliittisesti vaarallisena. Ensimmäinen ydinvoimalla käynnistettiin Loviisassa, ja samana vuonna 1977 markka devalvoitiin kahdesti ja vielä seuraavanakin vuonna kerran. Yleisinä puheenaiheina olivat voivuolet, viljavuolet, maataloustuki, peltopaketit ja häntärahat.

Vuosikymmenen lähestyessä loppuaan vahvistuivat huhut presidentin terveydentilan heikentymisestä. Tähän viittasivat myös hänen kannanottojensa ja myllykirjeittensä oudoksuttava sävy. Huippuna voitaneen pitää hänen hyökkäystänsä eduskunnan puhemiestä Johannes Virolaista vastaan 1979 juhannuksen tietämillä. Purkauksen aiheena oli se, että Virolainen oli eräässä haastattelussa maininnut, että ns. yleiset syyt olivat estäneet kokoomuspuolueen hallitukseen tulon. Kun näillä ilmeisesti tarkoitettiin ulkopoliittisia syitä, katsoi Kekkonen lausunnon vahingoittaneen maan etua ja hänen elämäntyötään. Kumpaakaan ei ollut tapahtunut.

Samana vuonna muodostettiin Mauno Kiviston toinen hallitus, kansanrintamahallitus jälleen. Suomen Pankissa pitkään ”hyllytetynä” olleen pääjohtajan kyvyt — tai kyvyttömyys — piti testata käytännön politiikassa. Maata olivat ravistelleet erilaiset taloudelliset skandaalit, kuten Valcon, Saloran ja Nopan tapaukset, joten ilmaa oli puhdistettava.

Koivisto omaksui eleettömästi ja hiljaa eteenpäin pyrkivän johtamistavan, eli ns. matalan profiilin. Hallitus pysyi pystyssä, vaikka sen piti usein ja monien ennustusten mukaan kaatua. Pääministeri uhmasi jopa itseään presidenttiäkin, kun tämä ilmaisi tyytymättömyytensä jähkailevaan hallituksen keulamieheen. Ja viimeistään tämä antoi lopullisen sysäyksen ns. Manu-ilmioille, joka laajeni yli puoluerajojen nopeasti ja korotti vuoden 1982 alussa Koiviston valtakunnan korkeimmalle paikalle. Kekkonen oli todettu parantumattomasti sairaaksi jo edellisenä syksynä Isantiin tekemänsä kalastusmatkan jälkeen.

Keskustapuolueen piirissä käytiin näissä vaaleissa muistamisen arvoinen taisto. Puolueen johto nosti ehdokkaaksi Kekkonen testamenttiin, neuvostojohdon mielipiteeseen ja jopa omankin maamme talouselämän toiveisiin vedoten tohtori Ahti Karjalaista, ”uskonsa menettänyttä kruununprinssiä”. Puolueen kenttäväki valitsi kuitenkin viralliseksi ehdokkaaksi kilpailevan tohtorin, juhannuspommin uhriksi joutuneen Johannes Virolaisen.

Ensimmäisen kerran oli vaaleissa mukana myös naispuolinen ehdokas, Kärkölässä syntynyt ja Lahdessa koulunsa käynyt varatuomari ja YK:n apulaispääsihteeri Helvi Sipilä. Hän sai taakseen yhden valitsijamiehen.

Vaihtelevat suhdanteet

Koko sotien jälkeisen ajan on taloudellinen taantuma kohdannut maamme elinkeinoelämää noin kymmenen vuoden väliajoin. Samalla on koettu vuoroin työttömyyttä ja työvoimapulaa. Muuttoliike Ruotsiin ja sieltä takaisin on tasoittanut jonkin verran huippuja ja aallonpohjia. Seitsemänkymmenluvun lopun matalasuhdanne rasitti erityisesti teollisuutta siinä määrin, että työttömien luku nousi siihenastiseen ennätykseen eli lähes

200 000:een. Tilanne parani kuitenkin nopeasti seuraavan vuosikymmenen alussa.

Vuosikymmenten kriisit taloudellisine vaikutuksineen ulottuvat kauemmaksikin menneisyyteen, vuosisatamme alkuun saakka. Niihin kuuluvat suurlakko vuonna 1905, ensimmäisen maailmansodan ja Suomen vapaussodan ajat, kolmikymmenluvun alun pulakausi ja vihdoin toinen maailmansota oman maamme talvi- ja jatkosotineen. Koko yhteiskunnan kannalta tilanne oli poikkeuksellisen vaarallinen paitsi sotien aikana myös ääri-vasemmiston poliittisella nousukaudella ensimmäisinä rauhan vuosina sekä 1956 yleislakon ja siihen liittyvän maataloustuottajien toimeenpaneman elintarvikkeiden luovutuslakon aikana.

Monumenttien kausi

Lahden kaupungin kehitys poliittisessa mielessä on jaettavissa neljään jaksoon. Kaupungin perustamisesta eli vuodesta 1906 (perustamiskirja vahvistettu 1.11.1905) vuoteen 1933 vallitsi Lahdessa porvarillisen kunnallisvallan kausi. Viimeksi mainittuna vuonna tapahtuneen alueliitoksen jälkeen eli vuoden 1934 alusta alkoi sosiaalidemokraattisen kunnallisvallan aika, jota kesti vuoteen 1945 saakka. Koska kommunistinen puolue oli kielletty, edusti poliittista vasemmistoa sos.dem. puolue yksin.

Ensimmäisissä kunnallisvaaleissa sodan jälkeen oli ääri-vasemmisto jälleen mukana ja sai valtuustoon 14 paikkaa, kun sosiaalidemokraatit saivat vain 8. Porvarillinen vaaliliitto sai 19 paikkaa ja jäi edelleen vähemmistöksi. Tätä aikaa, jota kesti vuoteen 1976 saakka, voidaan kutsua vasemmistijohtoisen kunnallisvallan ajaksi. Vuoden 1977 alusta on valtuusto jälleen ollut porvarienemmistöinen, aluksi vain yhden valtuutetun voimalla,

joten kaupunki on palautunut takaisin porvarivaltaan.

Poliittisia voimasuhteita on kuitenkin viime vuosikymmenenä hämmäntänyt ”konsensus” eli läheinen yhteistyö kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien välillä. Tämä toimintamalli oli vallalla Tampereella jo sodan jälkeisistä vuosista lähtien. Lahtea taas ovat vuosikymmeniä luotsanneet Tampereelta tulleet kaupunginjohtajat.

Lahden Teollisuusseuran jäsenet ovat antaneet vahvan panoksen kaupungin kunnalliselämään halki vuosikymmenten. Heitä on kuulunut valtuustoon, kaupunginhallitukseen, eri lauta- ja johtokuntiin sekä varhaisempina aikoina mm. tärkeään rahatoimikamariin. Yksi jäsenistä, yli-insinööri Pauli Mustakallio, toimi porvariryhmään kuuluvana vasemmistoenemmistöisen valtuuston puheenjohtajanakin. Se osoitti harvinaista luotamusta yli ideologisten rajojen.

Seuran neljäs vuosikymmen oli Lahdessa poikkeuksellisen voimakasta julkisen rakentamisen aikaa. Kaupunginsairaalan kiistelty laajennus valmistui 1970 ja viisi vuotta myöhemmin keskussairaala, vuosien 1972—78 aikana sai kaupunki kolme uutta hyppyrimäkeä ja edustavan urheilukeskuksen. Vuosikymmenen puolivälissä valmistui Kariniemen puhdistamo tunneleinen ja vuonna 1978 akateemikko Alvar Aallon viimeinen kirkkosuunnitelma, Ristinkirkko, kaupungin vanhan kirkon paikalle. Näiden aikojen saavutuksia ovat myös Suurhalli, jota on käytetty mm. teollisuuden näyttelyjen pitopaikkana, ja taiteellisella puolella hakkapeliittapatas sekä punavankimuistomerkki. Vähän myöhemmän ajan toteutuksiin kuuluvat vielä teatteritalo, aikuiskoulutuskeskus ja kirjasto-talo.

Kaupungin väestömäärä kasvoi edelleen, joskin hitaammin kuin aikaisemmin. Kun vä-

kiluku oli seitsenkymmenluvun alkaessa 88 400, se oli viittä vuotta myöhemmin runsaasti kuusi tuhatta korkeampi ja pysähtyi vihdoin noin 96 000:een. Hollolan Salpakan-gas ja Nastola imivät edelleen niin ihmisiä kuin teollisuuslaitoksiakin vastustamattomalla voimalla. Kaupungin väkiluku kääntyi hitaaseen laskuun. Siirtymisen keskeisinä syinä pidetään heikkoa asuntotilannetta ja tonttien kalleutta.

Vuonna 1977 olivat Lahden teollisuuslaitokset henkilöstön määrällä mitattuna suuruusjärjestyksessä seuraavat (vieressä henkilöluku):

Askon Tehtaat Oy	2 244
Upo Oy	1 731
Iskun Tehtaat Oy	1 246
V. Luhtanen Oy	1 238
Enso Gutzeit Oy, Lahden tehtaat	1 081
Lahden Rautateollisuus Oy	1 040
Mallasjuoma Oy	850
Oululainen Oy (Oy Karl Fazer Ab)	652
Rauma-Repola Oy	640
Lahden Lasitehdas	508

Seuraavina tilastossa olivat Kesko Oy:n päitätehdas, Kemppe Oy, Tuomisen Puku Oy, Esan Kirjapaino Oy, Evald Virtanen Oy, Joutjärvi Oy, Lahden Seudun MOK, Vakio-puu Oy, Kutomo ja Neulomo Oy ja Sopenkorpi Oy. Näissä oli yhteensä n. 14 000 työntekijää eli 77 prosenttia Lahden teollisuuden henkilökunnan määrästä.

Elinkeinoelämän kehityksessä oli merkittävää tällä tarkastelujaksolla se, että vähittäiskauppojen määrä kääntyi laskuun. Kun Lahdessa oli kuusikymmenluvun puolivälissä liki 900 vähittäiskauppaa, niitä oli runsaan vuosikymmenen kuluttua enää n. 750. Suuret marketit olivat alkaneet vallata elintilaa pienemmiltä liikkeiltä. Sama kehitys on jatkunut läheisimpiinkin aikoihin.

AJAN VIRRASSA ETEENPÄIN

Kun seuran kolmas vuosikymmen oli paria viimeistä vuotta lukuun ottamatta yhden puheenjohtajan vaikutuskautta, oli seuraava tältä osin vaihtelevampi. Se alkoi aluejohtaja S. O. Ruotsin kolmella vuodella, mutta 1974 valittiin seuran johtoon kauppaneuvos Jalo Kumela, Oy Starckjohann Ab:n toimitusjohtaja, mies joka oli toiminut sihteerinäkin pari vuosikymmentä aikaisemmin. Hänen kautensa kesti kuitenkin vain kaksi vuotta, minkä jälkeen seurasi Upo Oy:n toimitusjohtajan, dipl.ins. Heino Leskelän nelivuotisjakso. Sen jälkeen alkoi taas pitempi kausi, kun puheenjohtajaksi 1979 valittiin kauan eri tehtävissä toiminut konsuli ja kauppaneuvos Bernt Starckjohann, sukufirmansa korkea vaikuttaja.

Vuosikymmenten kuluessa myös toiminta jossain määrin muuttui. Se oli havaittavissa ensi sijassa kerhotoiminnan puolella. Syysjuhlat ja uudenvuoden vastaanottajaiset olivat jääneet pois, ja vuoden ainoaksi juhlatilaisuudeksi, jossa myös puoliset olivat mukana, jäi perinteellinen keväthuhla. Pikkujouluissa vain jäsenet, miehet, seurustelivat keskenään. Koko toiminnan aikana naisten osuus on muutenkin jäänyt kovin vähäiseksi. Jäsenistössä on ollut vain muutamia tämän sukupuolen edustajia, eikä johtotehtävissä yhtäkään.

Esitelmiä kerhoilloissa pidettiin vanhaan tapaan säännöllisesti ja niissä esitelmöitiin ja keskusteltiin ajankohtaisista kysymyksistä. Tällä kymmenjaksolla kuitenkin yleistyi

tapa, että tehdaskäynnit korvattiin vierailuilla muissa laitoksissa. Erityisesti yhteistoiminta puolustuslaitoksen kanssa lisääntyi. Käynnit Hennalassa tai Hälvälässä tulivat jokavuotiseksi. Tunnustuksena tästä myönsi puolustusvoimain komentaja kenraali Lauri Sutela helmikuussa 1982 seuralle puolustusvoimain pronssisen ansiomerkin. Sen luovutti illallistilaisuudessa Hennalan upseerikerholla Etelä-Suomen sotilasläänin komentaja kenraaliluutnantti Jaakko Valtanen.

Henkilöjäseniä tuli ja lähti tasaisena virtana. Ulkopuoliseksi eli B-jäseniksi hyväksyttiin edelleen, niin kauan kuin jaotus oli voimassa, lähinnä lääkäreitä, tuomareita, kaupungin johtavia virkamiehiä ja pankinjohtajia. Kun A-jäsenten eli yritysten lukumäärä oli vähenemään päin ja sopivien ulkopuolistenkin halukkaiden joukko oli melko suppea, pysytteli henkilöjäsenten määrä suureen uudistukseen asti melko vakiona, 230 jäsenen paikkeilla.

Myös kuolema korjasi jatkuvasti satoa, joskaan ei niin rajusti kuin edellisellä tarkastelujaksolla. Tunnetuimmat rajan yli siirtyneet olivat vuosikymmenen alkupuolella konsuli Peter Starckjohann, johtajat Torsten Kanervaara, Aarne Ståhlberg ja Georg Enbom sekä loppupuolella teollisuusneuvos Yrjö Manner, kauppaneuvos Esko Järvinen, johtaja Anders Gyllenbögel, dipl.ins. Harri Puolanne ja lääkäri Antero Puolanne. Kahdeksankymmenluvun alkuvuosina poistuivat vielä teollisuusneuvos Veikko Juva, yli-in-

sinööri Tauno Järveläinen ja metsänhoitaja Jarl Lindroos. Vuosikokoukset kunnioittivat menneiden muistoa arvokkaalla tavalla.

Seuran täyttäessä 1983 neljä vuosikymmentä, pidettiin maaliskuun 25. päivänä kerhohuoneessa tilaisuus, jossa paljastettiin entisten puheenjohtajien Aarne Mustakallion, K. O. Kivekkään, A. E. Frigrenin, Väinö Immosen, Arvi Tammivuoren, S. O. Ruotsin, Jalo Kumelan, Heino Leskelän ja silloisen puheenjohtajan Bernt Starckjohannin valokuvat. Paljastuspuheen sekä laatimansa 40-vuotishistoriikin esitti seuran tuleva puheenjohtaja pääjohtaja Jaakko Ukkonen.

Kestiystävyyttä ja muuta

Vuoden 1973 alussa tuli Lahden Teollisuusseura toimineeksi 30 vuotta. Tapahtumaa juhlustettiin käytännön toimenpitein. Kun Seurahuoneen perustamisesta oli samoihin aikoihin kulunut 80 vuotta, teki hallitus päätöksen seuran ja hotelli-ravintolan historian kirjoittamisesta. Tehtävä annettiin vasta eläkkeelle siirtyneelle tunnetulle lahtelaiselle sanomalehtimiehelle päätoimittaja Olli Järviselle. 120-sivuinen teos ”Kestiystävyyttä Lahdessa” valmistui seuraavana vuonna ja julkistettiin sekä jaettiin jäsenistölle syyskuussa. Kirja painottuu erityisesti lahtelaisen ravintolaelämän ja Seurahuoneen vaiheiden kuvaamiseen, mutta kertoo myös suppeahkosti Teollisuusseuran perustamisvaiheet sekä kehityksen kyseisten vuosikymmenten aikana.

Seurahuoneen 80-vuotistaivalta juhlustettiin vuoden 1973 keväthuhlassa onnittelustipendeillä henkilökunnalle.

Kuten tämän kirjan alussa on kerrottu, vaikutti tehtailija Aapeli Häyrinen merkittäväällä tavalla Teollisuusseuran perustamiseen myymällä edullisesti tontin seuran tulevia

tarpeita varten. Tapahtuma oli jäänyt erityisesti kauppaneuvos Väinö Levelän mieleen. Hän teki aloitteen Häyrisen muotokuvan maalauttamisesta kerhon tiloihin aluksi hallitukselle ja vuonna 1974 vuosikokoukselle, joka siirsi asian toteuttamisen hallituksen hoidettavaksi. Muotokuva, jonka maalasi valokuvan mukaan taiteilija Georg Engeström, paljastettiin seuran huoneistossa 26. marraskuuta 1974. Läsä olivat seuran hallitus, Seurahuoneen johtokunta sekä Häyrisen omaisia.

Saman vuoden toukokuussa oli seura saanut Museo- ja taidelautakunnalta seuraavansisältöisen kirjeen:

”Seurahuone Oy:n hallussa on Seurahuoneen ullakolle sijoitettuna A. Eskolan tekemät vanhan mosaiikkisalin mosaiikit. Nykyisessä säilytyspaikassa tulee lämpötilavaihtelujen aiheuttama korroosio ennen pitkää merkittävästi vahingoittamaan mosaiikkeja. Tämä oli selvästi havaittavissa yhden mosaiikin ollessa näytteillä ”Ravintolataidetta”-näyttelyssä Taidemuseossa. Yhtenä vaihtoehtona lautakunta esittää mosaiikkien luovuttamista Lahden taidemuseolle.”

Vuoden 1976 vuosikokouksessa tehtiinkin päätös mosaiikkien luovuttamisesta taidemuseoon säilytettäväksi. Samalla korostettiin, ettei seuralle muodostu järjestelystä kustannuksia ja että omistusoikeus säilyy Lahden Teollisuusseuralla.

Neljännän vuosikymmenen alkaessa havaittiin myös, että kerhon huoneiston käyttösäännöt vaativat jälleen uudistamista. Hallitus vahvisti vuoden 1973 lopulla säännöt, jonka neljäs pykälä kuuluu näin:

”Huoneistossa oleskeltaessa on noudatettava tahdikasta ja hyvää käytöstä. Alkoholin käytössä on noudatettava harkintaa ja huomioitava aina tilaisuuden asettamat vaatimukset. Huoneistosta on poistuttava ravintolan sulkemisaikana ilman eri kehoitusta.

Seuran hallinnon ja Lahden Seurahuoneen johdon sekä hovimestareiden antamia ohjeita on aina noudatettava ottaen huomioon, että anniskelumääräysten noudattamisesta näissäkin tiloissa vastaa Seurahuone. Rikkomukset tässä kuten muissakin huoneistoa koskevissa asioissa käsittelee viime kädessä Teollisuusseuran hallitus.” (Liite 7.)

Kirjalliset dokumentit eivät selvitä, mistä määräysten ankara sävy johtui, oliko pohjana käytännön kokemuksia vai oliko se tarkoitettu pelkästään ennalta ehkäiseväksi varoitukseksi. Irralliset muistikuvat eivät tue käsitystä hyvistä tavoista poikkeavasta menosta vaan pikemminkin — iloisia kevät- ja pikkujoulutilaisuuksia lukuun ottamatta — rauhallisesta hiljaiselosta seuran tiloissa. Juhlat on pidetty ravintolan julkisissa tiloissa. Uusimmat käyttö säännöt ovat peräisin vuodelta 1982. (Liite 8.)

Jäsenyysongelma ja sen ratkaisu

Kun vaikutusvaltaisia A-jäseniä eli liikelaitoksia ei sitten seuran perustamisvaiheiden oltu hyväksytty joukkoon, alkoi jäsenmäärä vähin erin supistua. Liikejäsenten oltua vuosikymmeniä vakio — 37 jäsentä — se oli vuoteen 1979 painunut 24 A-jäseneseen. Vaikka yhtiöt olivat jatkuvasti lisänneet edustajajäsentensä määrää, uhkasi seuraa hiljainen surkastuminen. Henkilöjäsenten lukumäärää piti siedettävän korkeana kuitenkin ulkopuolisten eli B-jäsenten kasvava osuus. Heitä oli vuoden 1979 lopussa 88, kun vastaava määrä oli tämän kymmenvuotiskauden alussa 82.

Syinä perusjäsenten poistumiseen olivat laitosten lopettamiset, fuusiot ja jopa konkurssit. Tarkastelukauden alussa poistettiin kirjoista samalla kertaa viisi sellaista firmaa, jotka eivät enää täyttäneet jäsenyysehtoja.

Aleneva suuntaus aiheutti tietenkin kes-

kustelua ja huolta seurassa. Vuonna 1974 jätti valitsijalautakunta hallitukselle muistion, jossa ehdotetaan, ettei uusia A-jäseniä edelleenkaan hyväksyttäisi, vaan nykyisille annettaisiin oikeus lunastaa lisää jäsenosuuksia. Samalla olisi pyrittävä saamaan joukkoon sellaisia B-jäseniä, jotka olisivat verrattavissa A-jäseniin — kuten teollisuus- ja liikelaitoksien johtavia henkilöitä. Sen sijaan tavallisten B-jäsenten valintaperusteita olisi tiukennettava.

Hallitus hyväksyikin tämän mukaisen ehdotuksen, mutta pyörsi kantansa jo vuoden kuluttua ehdottamalla vuosikokoukselle, että uusien A-jäsenten ottamista sittenkin harkitaisiin. Vuosikokous otti kuitenkin hankkeeseen tylyn asenteen hyväksymällä keskustelun jälkeen kannan, jonka mukaan uusia A-jäseniä ei oteta. Samalla veloitettiin valitsijalautakunta seuran puheenjohtajistolla vahvistettuna tutkimaan henkilöjäsenten aseman yhtenäistämistä.

B-jäsenten asema olikin vuosikymmeniä ollut ongelmallinen. Tämän joukon jäsenet tunsivat itsensä ulkopuolisiksi ja toisarvoisiksi, kun eivät kelvanneet esim. seuran luottamustehtäviin. Sen sijaan heitä oli palkattuna sihteeri-taloudenhoitajina. Kysymys oli esillä hallituksessa jo viisi- ja kuusikymmenlukujen vaihteessa, mutta jäi vaille päätöstä. Vihdoin vuonna 1976 hyväksyttiin vuosikokouksessa ja ylimääräisessä kokouksessa sääntöjen muutos A-jäsenten edustajien ja B-jäsenten nimityksen yhdenvertaistamisesta. Se oli merkittävä voitto jäsenistön uudistusmieliselle siivelle.

Seuran perustamisvaiheessa laaditut säännöt alkoivat vuosikymmenten mittaan tuntua muutenkin puutteellisilta. Etenkin jäsenyyspykälä vaati laajentamista ja täsmentämistä. Näin ryhdyttiin sanoista tekoihin ja vuoden 1979 vuosikokous vahvisti seuralle

uudet säännöt. (Liite 3.)

Kun vielä kului pari tuumailun vuotta lähetti seuran hallituksen ja Seurahuoneen johtokunnan yhteinen kokous valitsijalautakunnan tiedoksi seuraavan sisältöisen kannanoton:

”Valittaessa vastaisuudessa uusia jäseniä Lahden Teollisuusseuraan päätettiin noudattaa seuran hallituksen 4.5.1945 vahvistamia perusteita seuraavasti:

A-jäseniksi voidaan valita seuraan pyrkivä yhtiö tai toiminimi, joka harjoittaa Lahdessa tai sen lähiympäristössä teollisuutta, tukkukauppaa, suurta vähittäiskauppaa tai muuta taloudellista toimintaa ja jonka toiminnan laajuus on huomattava ja joka noudattaa hyviä liikeperiaatteita.

Henkilöjäseneksi A-jäsenen edustajana voidaan valita sellainen A-jäsenen ehdottama, sen palveluksessa oleva henkilö, joka on johtavassa tai edustavassa asemassa. A-jä-

senten edustajain lukumäärästä määrätään säännöissä.

Muiksi henkilöjäseneksi voidaan valita sellainen johtavassa tai edustavassa asemassa oleva henkilö, jonka toiminta-ala liittyy läheisesti Lahdessa teollisuus- tai liiketoimintaan tai jonka mukana olo seuran toiminnassa on Lahden teollisuuden tai liike-elämän yhteisten etujen mukaista. Henkilöjäseneksi älköön valittako sellaisen toiminimen palveluksessa olevaa, joka voisi liittyä A-jäseneksi, mutta joka ei ole itse sitä tehnyt, ellei se Lahden teollisuuden tai liike-elämän yleisen edun kannalta ole erikoisen hyvin perusteltavissa.”

Pöytäkirjan allekirjoittivat seuran puheenjohtaja Bernt Starckjohann, sihteeri Lasse Aaltonen ja Seurahuoneen johtokunnan puolesta Lasse Harju. Ja tämä ratkaisu tuli vaikuttamaan Teollisuusseuran elämään pitkälle tulevaisuuteen.

JÄLLEEN LAAJENNUS

Lahden Seurahuone Oy:n johtokunnan puheenjohtajana toimi koko tämän kymmenvuotiskauden ajan dipl.ins. Åke Jankola. Hän esitti vuosikokoukselle katsauksen yhtiön tilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tarpeen vaatiessa hän informoi myös seuran hallitusta.

Vuoden 1974 kesällä Jankola esitteli hallitukselle suunnitelman, jonka mukaan naapuritalossa sijaitsevasta Salpausselän Säästöpankin omistamasta Kulmala-kiinteistöstä vuokrattaisiin hotellitiloja Seurahuoneen tarpeisiin. Lisätilojen hankkiminen oli käynyt välttämättömäksi siitä huolimatta, että oman talon viimeisetkin vuokralaiset oli sanottu irti ja niiden tiloihin rakennettu mm. grilliravintola. Laajennusten ja korjausten tarve näytti olevan jatkuvaa. Hallitus siunasi suunnitelman ja esitti vuokrasopimusta 20 vuodeksi, kuten myös tapahtui.

Varsin laajat muutostyöt niin omassa rakennuksessa kuin Kulmalassakin suoritettiin kahden vuoden kuluessa. Toimintakertomus selvittää asiaa näin:

”Vuonna 1974 aloitettiin seuran kiinteistöissä hotellitilojen saneeraustyöt, jotka suoritetaan vuosina 1974—75 ja jotka jatkuvat vielä 1976 ns. Kulmala-projektin osalla, mikä tarkoittaa em. kiinteistöstä Lahden Seurahuone Oy:n vuokraamien asuntojen rakentamista majoitushuoneiksi ja liittämistä seuran kiinteistöön. Saneerauksen I vaiheen, johon kuului 20 hotellihuoneen täydellinen uudistus ja uuden hissien rakentaminen hotelliin,

työt aloitettiin kesäkuun alussa ja saatiin hissiä lukuun ottamatta päätökseen vuoden lopulla. Saneerauksen yhteydessä on uusittu LVI-varustus kutakuinkin täydellisesti ja sähköjohdot.”

Seuraavan vuoden kertomuksessa mainitaan, että työt jatkuivat rakennuksen itäosassa ja saatiin päätökseen kesäkuussa, jolloin koko hotelliosa oli uusittu. Tässä yhteydessä jouduttiin seuran kokous- ja kerhohuoneet erottamaan toisistaan käytävällä, joka johtaa Kulmala-kiinteistön hotellihuoneisiin. Niiden rakennustyöt saatiin päätökseen 1976 helmikuussa. Näistä uudistuksista vastuun kantaneeseen rakennustoimikuntaan kuuluivat dipl.ins. Tauno Eskola puheenjohtajana sekä jäsenenä Åke Jankola, seuran sihteeri Lasse Aaltonen sekä Seurahuoneen toimitusjohtaja Juhani Korpikallio.

Saman vuoden lopulla tuli tietoon, että Hotelli Musta Kissa naapurissa Lahden Keskustalossa oli myytävänä. Seurahuone teki ostotarjouksen, mutta jo seuraavassa Teollisuusseuran hallituksen pöytäkirjassa todetaan, että asia on ”tietyistä syistä” rauennut. Mustan Kissan osto oli harkittavana jo vuonna 1971 Rakennustoimisto Valubetoni Oy:n konkurssin jälkeen, mutta raukesi silloinkin.

Kaksi kärpästä

Seitsemänkymmen- ja kahdeksänkymmenlukuisten vaihteessa tehty periaatepäätös A-jäse-

nyden avaamisesta entistä suuremmalle teollisuus- ja liikelaitosten määrälle johti nopeasti seuran jäsenmäärän kasvamiseen. Vuoden 1982 lopussa oli A-jäseniä kaksikymmentä enemmän eli jo 44 ja näillä jäsenosuuksia 255. A-jäsenten edustajia oli samaan aikaan 185 ja muita henkilöjäseniä (entisiä B-jäseniä) 94 eli henkilöjäseniä kaikkiaan 279. Myös jäsenmäärän lisääminen oli edelleen mahdollista.

Jäsenmäärän lisäämisen yhteydessä suoritettiin myös uudistus seuran ja Seurahuoneen välisissä omistussuhteissa. Vuoden 1980 alussa asetti hallitus toimikunnan suunnittelemaan Lahden Seurahuone Oy:n tulevaa toimintaa, pääomarakenteen vahvistamista ja osakkeiden myyntiä.

Toimikunta, jonka puheenjohtajana toimi dipl.ins. Åke Jankola, jätti ehdotuksensa seuraavan vuoden syksyllä. Sen mukaan

- yhtiöjärjestys muutetaan
- Teollisuusseura luovuttaa omistamansa rakennuksen Seurahuoneelle, jolloin Teollisuusseuran velat Seurahuoneelle kuittaantuvat ja merkitsee tällä apporttuluovutuksella osakepääoman korotuksen (apportti = tietosanakirjan mukaan ”yhtiöpääomaksi rahan asemesta annettu muu varallisuusarvoinen suoritus tai tavaranos”)
- Teollisuusseuran ja Seurahuoneen välillä tehdään 50 vuoden ajaksi vuokrasopimus kiinteistön maapohjasta
- Teollisuusseuraan otetaan uusia A-jäseniä siten, että kutakin jäsenosuutta kohti on ostettava vähintään viisi Seurahuoneen osaketta. Myös vanhat jäsenet voivat lisätä osuuksiaan samoin ehdoin
- Teollisuusseura myy Seurahuoneen osakkeita A- ja henkilöjäsenilleen.

Seuran hallitus hyväksyi vilkkaan keskustelun jälkeen ehdotuksen yksimielisesti ja

päätös asiasta tehtiin yleisessä kokouksessa 7.12.1981. Oli isketty kaksi kärpystä samalla iskulla, jäsenmäärän kasvattamisen yhteydessä oli vahvistettu tuntuvasti niin Seurahuoneen kuin seurankin taloudellista asemaa. Vuoden 1982 toimintakertomus ilmaisee asian tyytyväisenä:

”Näissä järjestelyissä Teollisuusseura sai haltuunsa Seurahuoneen korotetun osakepääoman, 4 600 000 markkaa, luovuttamalla omistamansa hotellirakennuksen Lahden Seurahuone Oy:lle samalla kun Teollisuusseuran velka Seurahuoneelle per. 31.12.1981 mk 2 846 300,- kuitattiin maksetuksi. Seuran tontista tehtiin vuokrasopimus Seurahuoneen kanssa 50 vuodeksi.”

Vanhat A-jäsenet 1982

Asko-Upo Oy
 Enso-Gutzeit Oy
 Esan Kirjapaino Oy
 Oy Karl Fazer Ab
 Kutomo ja Neulomo Oy
 Lahden Auto Oy
 Oy Lahden Lasitehdas Ab
 Oy Lahden Polttimo Ab
 Lahden Rautateollisuus Oy
 Luhta Oy
 Oy Mallasjuoma
 Man-Ko Oy
 Mono Oy
 Naisten Pukutehdas Oy
 Ormatex Oy
 S.W. Paasivaara-Yhtymä Oy
 Rauma-Repola Oy
 P. Siltasen Autokorjaamo Oy
 Oy Starckjohann Co Ab
 Teräs Oy
 Tukkupaasio Oy
 Tuomisen Puku Oy

Uudet A-jäsenet 1982

Autosto Oy

Ekonomia ja Kiinteistö Rautemaa Oy

Finnbo Oy

Oy Galvatek Ab

Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy

Kansallis-Osake-Pankki

Kemppi Oy

Kesko Oy

Kääpä Oy

Lahden Kaukokiito Oy

Lahden Seudun Osuuspankki

Lahden Säästöpankki

Pohjola-Yhtiöt

Porkka Oy

Salpausselän Säästöpankki

Oy. Wilh. Schauman Ab

Sekunda ja Pala Oy

Suomen Yhdyspankki

UK-yhtiöt Ky

Vakuutusosakeyhtiö Fennia

Ruotsin kuningas Kaarle VI Kustaa vierailulla Lahdessa ja Seurahuoneella 1978 hiihdon maailmanmestaruuskilpailujen aikana. Tervehtijöinä Bert Renwall ja seuran puheenjohtaja Heino Leskelä. Oikealla tuleva Teollisuusseuran pitkäaikaisin puheenjohtaja ja Ruotsin konsuli Bernt Starckjohann.

Puheenjohtaja Heino Leskelä (1976–78) seurueineen onnittelee seuran jäsentä Karl-Jan Goveniusta, joka täytti 1976 kuusi vuosikymmentä.

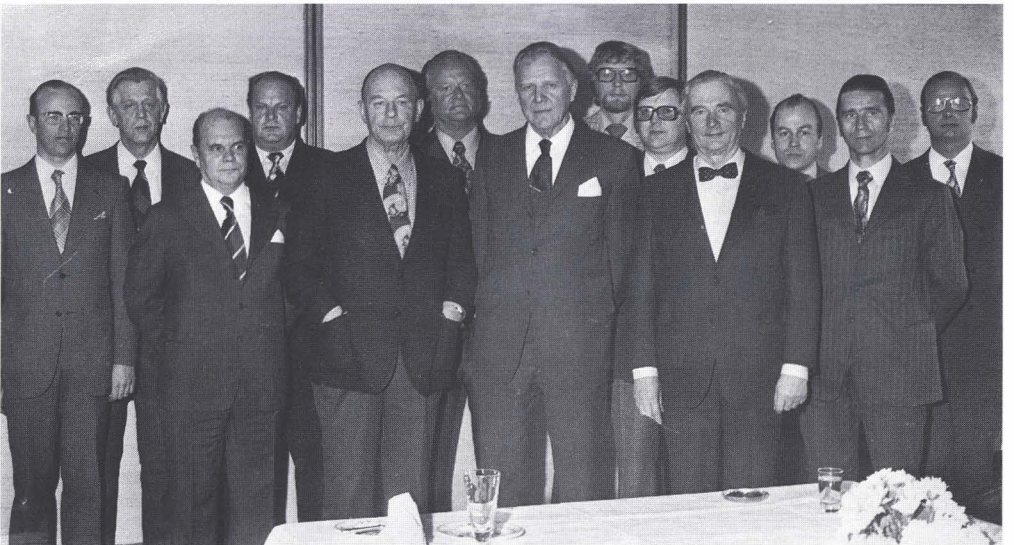
Kevätiloa 70-luvulla. Bernt Renwall ja Erkki Kuusela pöytäseuralaisineen. ▼ Tanssin pyörteissä.

Seurahuoneen johtokunta 1973. vas. lukien Bernt Starckjohann, Jaakko Heikinheimo, Lasse Aaltonen, Åke Jankola, Seurahuoneen toim.joht. Juhani Korpikallio, Lasse Harju ja Heikki Simola.

Lahden Teollisuusseuran hallitus ja klubimestarit 1974. Vasemmalta lukien Osmo Jääskeläinen, Lasse Aaltonen, Pauli Tuominen, Aulis Andersson, Ossi Kivekäs, Viljo Väinölä, Jalo Kumela, Pekka Luhtanen, Harri Säkjärvi, Eino Kauanne, Veijo Kauppinen, Eero Lano ja Pekka Tirronen.

KESTIYSTÄVYYTTÄ LAHDESSA

Kestiystävyyttä Lahdessa -kirjan kansilehti. Seurahuoneen ja Teollisuusseuran vaiheita käsittelevä teos ilmestyi vuonna 1974.

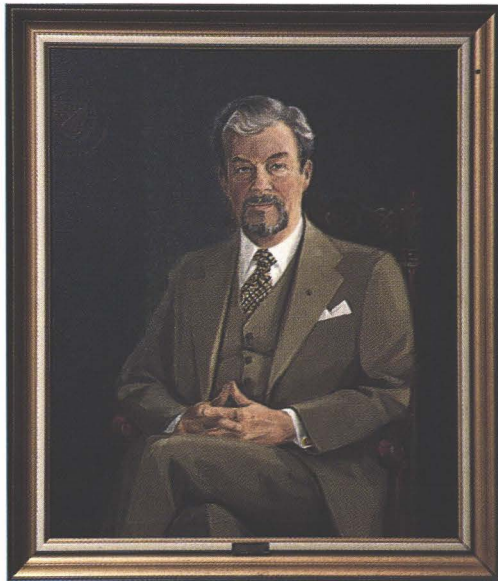
Lahden Teollisuusseuran keskeisiä vaikuttajia seuran 40-vuotisjuhlan tunnelmissa 23.3.1983.

Bernt Starckjohann, seuran puheenjohtaja 1979—1990.

Taiteilija Georg Engeströmin maalaama Aapeli Häyriisen muotokuva paljastettiin seuran tiloissa 26.11.1974. Häyriinen vaikutti merkittävästi Teollisuusseuran perustamiseen.

Åke Jankola toimi Lahden Seurahuone Oy:n hallituksen puheenjohtajana 1964—88. Yhtiön teettämä muotokuva, jonka on maalannut taiteilija Allan Lähteenmäki, on sijoitettu Teollisuusseuran tiloihin. Maalaus paljastettiin 14.6.1980.

Seurahuoneen tilojen käytyä jälleen ahtaaksi vuokrasi yhtiö vuonna 1974 hotellille lisätilaa naapurissa sijaitsevasta Kulmalan kiinteistöstä. Vuokrasopimus tehtiin 20 vuodeksi.

LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT

Lahden Teollisuusseuran hallitus

1973	puheenjohtaja	S. O. Ruotsi	1976	puheenjohtaja	Pentti Vassinen
	jäsenet	Jalo Kumela Hakon Borup K.-J. Govenius Eero Lano Harri Säkäjärvi Pauli Tuominen Eino Kauanne Olavi Jämsen Viljo Väinölä		jäsenet	Heino Leskelä Heikki Mustakallio Ossi Kivekäs Kay Simonsen Tauno Eskola Atte Arjala Onni Penttilä Jalo Kumela Juhana Kurki-Suonio Pauli Tuominen
	varajäsenet	Atte Arjala Aulis Andersson Pekka Luhtanen		varajäsenet	Bert Renwall Pentti Vassinen Matti Virolainen
1974	puheenjohtaja	Jalo Kumela	1977	puheenjohtaja	Heino Leskelä
	jäsenet	Heino Leskelä Eero Lano Harri Säkäjärvi Pauli Tuominen Eino Kauanne Viljo Väinölä Osmo Jääskeläinen Ossi Kivekäs Kay Simonsen		jäsenet	Heikki Mustakallio Atte Arjala Onni Penttilä Jalo Kumela Juhana Kurki-Suonio Pauli Tuominen Eino Kauanne Bo Sandberg Tauno Eskola
	varajäsenet	Pekka Luhtanen Aulis Andersson Bert Renwall		varajäsenet	Pentti Vassinen Matti Virolainen Viljo Väinölä
1975	puheenjohtaja	Jalo Kumela	1978	puheenjohtaja	Heino Leskelä
	jäsenet	Heino Leskelä Ossi Kivekäs Kay Simonsen Eino Kauanne Viljo Väinölä Osmo Jääskeläinen Onni Penttilä Heikki Mustakallio		jäsenet	Heikki Mustakallio Atte Arjala Onni Penttilä Jalo Kumela Juhana Kurki-Suonio Pauli Tuominen Tauno Eskola Bo Sandberg Eino Kauanne
	varajäsenet	Atte Arjala Bert Renwall Pekka Luhtanen		varajäsenet	Pentti Vassinen Matti Virolainen

		Viljo Väinölä
1979	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bo Sandberg Eino Kauanne Ossi Kivekäs Risto Korvenmaa Bert Renwall Erkki Tuominen Antti Paasikivi
	varajäsenet	Viljo Väinölä Atte Arjala Pekka Luhtanen
1980	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Ossi Kivekäs Risto Korvenmaa Bert Renwall Antti Paasikivi Erkki Tuominen Aulis Andersson Leevi Meilahti Raimo Tiihonen
	varajäsenet	Atte Arjala Pekka Luhtanen Jaakko Ukkonen
1981	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Antti Paasikivi Erkki Tuominen Aulis Andersson Leevi Meilahti Raimo Tiihonen Harald Relander Viljo Väinölä Simo Hiilamo
	varajäsenet	Pekka Luhtanen Jaakko Ukkonen Arto Arjala

Hallituksen työvaliokunta

1973	puheenjohtaja	S. O. Ruotsi
	jäsenet	Jalo Kumela Eino Kauanne Olavi Jämsen K.-J. Govenius Atte Arjala
1974	puheenjohtaja	Jalo Kumela
	jäsenet	Heino Leskelä Eino Kauanne Ossi Kivekäs Harri Säkäjärvi
1975	puheenjohtaja	Jalo Kumela
	jäsenet	Heino Leskelä Eino Kauanne Ossi Kivekäs Bert Renwall Atte Arjala
1976	puheenjohtaja	Heino Leskelä
	jäsenet	Heikki Mustakallio Atte Arjala Ossi Kivekäs Onni Penttilä Bert Renwall
1977	puheenjohtaja	Heino Leskelä
	jäsenet	Heikki Mustakallio Atte Arjala Eino Kauanne Jalo Kumela Tauno Eskola
1978	puheenjohtaja	Heino Leskelä
	jäsenet	Tauno Eskola Eino Kauanne Risto Korvenmaa Antti Paasikivi Bo Sandberg
1979	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Bert Renwall

		Erkki Tuominen Antti Paasikivi Pekka Luhtanen
1980	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Bert Renwall Erkki Tuominen Antti Paasikivi Pekka Luhtanen
1981	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Erkki Tuominen Antti Paasikivi Pekka Luhtanen Viljo Väinölä
1982	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Heikki Mustakallio Erkki Tuominen Antti Paasikivi Pekka Luhtanen Viljo Väinölä

Lahden Seurahuone Oy:n hallitus

1973	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Bernt Starckjohann
1974	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Bernt Starckjohann
1975	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Bernt Starckjohann
1976	puheenjohtaja	Åke Jankola

		jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Bernt Starckjohann
1977	puheenjohtaja	Åke Jankola	
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Bernt Starckjohann	
1978	puheenjohtaja	Åke Jankola	
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Bernt Starckjohann	
1979	puheenjohtaja	Åke Jankola	
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Heino Leskelä Lasse Harju Heikki Simola	
1980	puheenjohtaja	Åke Jankola	
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Heikki Simola Heino Leskelä	
1981	puheenjohtaja	Åke Jankola	
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Bert Renwall Pertti Lares	
1982	puheenjohtaja	Åke Jankola	
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Bert Renwall Pertti Lares	

Seurahuoneen johtaja:

1973—83 Juhani Korpikallio

Valitsijalautakunta

1973	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio S. O. Ruotsi Eino Kauanne	1978	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola
1974	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Jalo Kumela Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola	1979	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Atte Arjala Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä
1975	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola	1980	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Atte Arjala Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä
1976	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola	1981	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä
1977	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Aulis Andersson Atte Arjala Jalo Kumela Heikki Mustakallio Eino Kauanne Tauno Eskola	1982	puheenjohtaja jäsenet	Ossi Kivekäs Onni Penttilä Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall

Tilintarkastajat

1973	varsinaiset	Viljo Lehtonen Pauli Ilmivalta
	varatilintarkastajat	Risto Kalliomaa Arto Puolanne
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Matti I. Kauppinen & Co
1974	varsinaiset	Pauli Ilmivalta Risto Kalliomaa
	varatilintarkastajat	Arto Puolanne Arto Arjala
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Matti I. Kauppinen & Co
1975	varsinaiset	Risto Kalliomaa Arto Puolanne
	varatilintarkastajat	Pentti Korpimies Esko Tuominen
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Matti I. Kauppinen & Co
1976	varsinaiset	Pentti Korpimies Erkki Tuominen
	varatilintarkastajat	Eero Rikala Arto Arjala
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Matti I. Kauppinen & Co
1977	varsinaiset	Erkki Tuominen Eero Rikala
	varatilintarkastajat	Arto Arjala Heikki Vehnämäki
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1978	varsinaiset	Eero Rikala Arto Arjala
	varatilintarkastajat	Heikki Vehnämäki Viljo Levelä
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1979	varsinaiset	Arto Arjala Heikki Vehnämäki

	varatilintarkastajat	Viljo Levelä Lauri Jalli
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1980	varsinaiset	Heikki Vehnämäki Viljo Levelä
	varatilintarkastajat	Mikko Innola Seppo Anttonen
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1981	varsinaiset	Mikko Innola Seppo Anttonen
	varatilintarkastajat	Seppo Salo Kristian von Bonsdorff
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1982	varsinaiset	Seppo Anttonen Seppo Salo
	varatilintarkastajat	Kristian von Bonsdorff Matti Räsänen
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen

Klubimestarit

1973	Vejjo Kauppinen Pekka Tirronen
1974	Vejjo Kauppinen Pekka Tirronen
1975	Vejjo Kauppinen Pekka Tirronen
1976	Vejjo Kauppinen Pekka Tirronen
1977	Vejjo Kauppinen Pekka Tirronen

1978 Pekka Tirronen
Seppo Järvinen

1979 Pekka Tirronen
Seppo Järvinen

1980 Seppo Järvinen
Harald Relander

1981 Seppo Järvinen
Harald Relander

1982 Seppo Järvinen
Harald Relander

TILAISUUKSIA

1973 Kerhoillat ja esitelmät:

- 12.2. valtiot. toht. Raimo Ilaskivi: Osa-kesästäminen
- 12.3. selostus Seurahuoneen toiminnasta eversti Paavo Hämäläinen: Teollisuuden suojelu
- 19.11. akateemikko Erkki Laurila: Energiatalous
- Retkeilyt:
- 14.5. Loviisan atomivoimalatyömaalle
- 25.10. Lahden puhdistuslaitoksen tunnelityömaalle
- Juhlat:
- 14.4. Kevätjuhla (Seurahuone 80-vuotias)
- 10.12. pikkujoulu

1974 Kerhoillat ja esitelmät:

- 11.2. ev.luutn. Sakari Annala: Lähi-idän kriisi
- 11.3. Kirjailija Ilmari Turja: Herrojen kanssa marjassa
- 24.10. dipl.ins. Lars Larsson: Lahden voimalatyömaa
- 18.11. fil. toht. Ilkka Koivisto: Itä-Afrikan eläimet
- Retkeilyt:
- 23.5. Hamina, kohteina mm. RUK ja satama
- 25.9. tutustumiskäynti Hennalassa (ins. komm. Nystenin esitelmä: Teollisuus ja maan puolustus)
- 24.10. Lahden Lämpövoima Oy:n työmaalle
- Juhlat:
- 6.4. keväthuhlat
- 9.12. pikkujoulu (joulusaunoineen)

1975 Kerhoillat ja esitelmät:

- 26.2. kenraalimaj. Unto Mielonen: Puolustuspolitiikka
- 17.3. ylijohdaja Tauno V. Mäki: Erärintaman ajankohtaiset asiat
- 6.5. ev.luutn. V. Simojoki: Lasimuotolu
- 30.10. pääjohtaja Olavi Lindblom: Asuntopolitiikan uudistaminen
- 17.11. limnologi Juha Keto: Lahden jätevesikysymys
- Retkeilyt:
- 12.5. Riihimäen muovi- ja lasitehtaalla
- 23.9. sotilasammunnoissa Hälvälässä
- 17.11. Kariniemen puhdistuslaitoksella (esittelijänä tekn. lis. Tuomo Ylä-Jääski)
- Juhlat:
- 12.4. keväthuhla (perinteisen arvokas)
- 8.12. pikkujoulu (miesten kesken riemukas)
- 1976** Kerhoillat ja esitelmät:
- 5.1. ylilääkäri Kari Pulkkinen: Keskussairaalan toiminta
hallintojohtaja Samuli Niemi: Keskussairaalan hallinto
- 23.2. ev.luutn. Petter Parikka: Maanpuolustustoimenpiteet
- 15.3. kirjailija Armas J. Pulla: Gastronomiamia
- 9.5. dipl.ins. Eino Kajaste: Tekniikan museo
- 11.10. lääkärit Pekka Sulander ja Kari Kaukinen: Työterveyshuollon ajankohtaiset asiat (vieraina alan lääkäreitä)
- 15.11. toim.joht. Pentti Hanski: Sähköinen viestintä

Retkeilyt:

- 9.5. Tekniikan museoon Helsinkiin
16.9. rynnäkkökivääriammunta Hälvälässä (kenttäpäivällinen)

Juhlat:

- 10.4. kevätkuuhla (saneerattujen hotellitilojen esittely)
13.12. pikkujoulu (Karl-Jan Goveniuksen viuluesityksiä)

1977 Kerhoillat ja esitelmät:

- 7.2. eversti Pentti Väyrynen: puolustusvoimien materiaallinen valmius
15.3. puheenjohtaja Tapani Kuningas: Ufotutkimus
11.11. toimittaja Simo Juntunen: kansalaisajattelu

Retkeilyt:

- 9.5. vakuutusosakeyhtiö Pohjolan koulutuskeskukseen Hyvinkäälle (varatuomari Leo Rantasen esitelmä riskien hallinnasta)
27.9. Kuusakoski Oy:n autojen paloittamoon Heinolan Myllyojalle
Mallasjuoma Oy:n Heinolan tehtaaseen (esitelmä markkinointijohtaja Jussi Saukkonen: Alkoholipolitiikka)
17.10. rynnäkkökivääriammunta Hälvälässä (esitelmä Hennalan upseerikerholla, apulaisjohtaja Risto Ylä-Rautio: Rakennusvienti)

Juhlat:

- 16.4. kevätkuuhla
12.12. pikkujoulu (suurta suosiota saanut)

1978 Kerhoillat ja esitelmät:

- 13.3. ev.luutn. Yrjö Honkanen: Sotilasasiamestointiminta (yhdessä varuskunnan upseereiden kanssa)
11.9. taistelunäytös Hennalassa (esitel-

mät; johtaja Kauko Parkkinen: Yritysdemokratia (Lahden Kadettipiirin ja Upseeriliiton Lahden osaston tarjoama päivällinen)

- 16.10. maaherra Erkki Huurtamo: Kehitysaluepolitiikka
13.11. toimitusjohtaja Kai Snellman: Halpatuonnin vaikutus teva-teollisuuteemme

Retkeilyt:

- 15.5. Oy Alko Ab:n Rajamäen tehtaille

Juhlat:

- 25.2. coctailtilaisuus kansainväliselle hiihtojohdolle (mukana mm. Ruotsin kuningas Karl Gustaf. Yhdessä Kauppakamarin kanssa)
15.4. kevätkuuhla
11.12. pikkujoulu (saunoineen ja kansantaitelijoineen)

1979 Kerhoillat ja esitelmät:

- 11.2. kenraalimaj. Lauri Koho: Yhdistyneiden Kansakuntien toiminta
12.3. ulkoasiainneuvos Pekka Korvenheimo: Kansainvälinen tilanne
12.11. opetusneuvos Osmo Moilanen: Teollisuuden ja teknillisen oppilaitoksen välisestä yhteistyöstä

Retkeilyt:

- 7.5. Valion pääkonttoriin Pitäjänmäellä (pääjohtaja Erkki Aholan katsaus)
10.9. upseerijärjestöjen vieraina Hennalassa
15.10. Tervakoski Oy:n paperitehtaalalle

Juhlat:

- 7.4. kevätkuuhla (uusitussa kolmannen kerroksen juhlasalissa)
15.12. pikkujoulu

1980 Kerhoillat ja esitelmät:

- 11.2. hallitussihteeri Pekka Pitkänen:

- Valmiuslainsäädännön kehittäminen
- 10.3. päätoimittaja Arto Tuominen: Markkinatalous, kuka sitä oikein uhkaa
- 10.11. Tapio Kallioja: Telsset-projekti
- Retkeilyt:
- 12.5. Oy Karl Fazer Ab:n Fazerilan tuotantolaitoksille
- 6.10. Huoltokoulutuskeskuksessa Hennalassa (esitelmä kenraalimaj. Juhani Ruutu: Suomen turvallisuus)
- Juhlat:
- 12.4. kevätjuhla
- 15.12. pikkujoulu
- 1981** Kerhoillat ja esitelmät:
- 9.2. kenraaliluutn. Jaakko Valtanen: Puolustusvoimien suorituskyky
- 9.3. dipl.ins. Martti Muurinen: Energian käyttö teollisuusyrityksissä
- 16.11. johtaja Matti Sipilä: Taloudelliset ja yhteiskunnalliset realiteetit
- Retkeilyt:
- 12.1. Esan Kirjapaino Oy:n rotaatiossa
- 4.5. Verlan museossa (vieraanvaraisuutta Kuusankosken klubilla)
- 19.10. Hennalan upseerikerholla (esitelmä dipl.ins. Ralf Saxen: Informaatioteknologian kehityssuuntia)

- Juhlat:
- 11.4. kevätjuhla (vuoden tapaus)
- 14.12. pikkujoulu (vakiintuneet muotonsa löytänyt)
- 1982** Kerhoillat ja esitelmät:
- 11.1. rakennuspäällikkö Ilkka Lehtinen: Teatterin rakennustyö
teatterinjohtaja Aimo Hiltunen: Teatterin tuleva toiminta (käynti työmaalla)
- 15.2. kenraaliluutn. Ensio Siilasvuo: YK:n rauhanturvatoiminta
- 22.3. toimittaja Rafael Paro: Liikehdintä maailman valtaryhmittymien sisällä
- 18.10. toim. joht. Heikki Saraste: Kaapelitelevisio ja yhteisantennit Suomessa
- Retkeilyt:
- 19.4. UK-yhtiöiden Hollolan tehtaille (esitelmä toim. joht. Unto Kivinen: Muovi rakennusmateriaalina)
- 15.11. pimeätaistelunäytös Hennalassa (esitelmä ev.luutn. Jukka Knuuttila: Euroopan voimatasapaino ja tulevaisuuden näkymät)
- Juhlat:
- 8.5. kevätjuhla (ensi kerran kahdessa salissa)
- 13.12. pikkujoulu

1983–1992

Viides jakso

SUURTEN MULLISTUSTEN VUOSIKYMMEN

Marxilais-leniniläiseen bolshevismiin vihkittyneiden neuvostojohtajien jälkeen vuonna 1985 valtaan noussut Mihail Gorbatsov oli se mies, joka potkaisi liikkeelle mullistuksen omassa jättiläisvaltakunnassaan ja koko itäisessä Euroopassa. Kun hänen kautensa päättyi vuoden 1991 lopussa, laskettiin myös Neuvostoliiton punalippu Kremlin tornista ja maailman toinen supervaltta oli hajallaan. Sen raunioille oli perustettu hätäisesti kokoon kyhätty Itsenäisten tasavaltojen yhteisö. Sen johtavaksi voimaksi asettautui muissa epäluuloja herättävä Venäjä, kommunistivaltion ensisijainen perillinen niin varojen kuin vastuidenkin osalta.

Kommunistisen puolueen pääsihteerinä politiikan huipulle kohonneella Gorbatsovilla oli kaksi iskusanaa, joiden takana uskottiin (tai uskoteltiin) olevan ihmeitä tekeviä voimia: perestroika = uudelleen rakentaminen ja glasnost = avoimuus. Näistä jälkimmäinen johti myönteiseen lopputulokseen, koska sen avulla kauan kahlittuna ollut mielipiteen vapaus palasi niin poliitikoille kuin tavallisille kansalaisillekin. Seuraukset havaittiin pian mm. parlamenttikeskustelussa, kaupunkien massamielenosoituksissa ja eri alojen lakko- liikkeissä. Se laajeni nopeasti myös Neuvostoliiton sitomiin maihin ja johti vapausliikkeiden kautta sisäisiin mullistuksiin ja ennen toista maailmansotaa vallinneen itsenäisyyden palauttamiseen.

Perestroikan toteuttaminen eli yhteiskunnan ja sen talouden saattaminen uuteen mal-

liin — sosialistisesta suunnitelmataloudesta länsimaiseen markkinatalouteen — on vielä (1992 keväällä) siinä määrin kesken, ettei lopputulos ole todettavissa. Kuitenkin on jo nähty, että vanhan järjestelmän romahtaminen ennen uuden toimintakykyä on johtanut ainakin tilapäiseen sekavuuteen, jopa vaaralliseen kaaokseen. Sen selvittämisessä on Gorbatsovin vallanperijöillä jättiläisurakka.

Suuri mullistusten aalto pyyhkäisi Euroopan yli 1989. Neuvostoliiton vapaamielisemmäksi muuttuneen politiikan varjossa alkoivat miehityt Itä-Euroopan maat toteuttaa pyrkimyksiä, joita ne olivat hautoneet jo kauan. Puola lopetti vuodesta 1981 vallinneen sotatilan ja palautti parlamentaarisen demokratian, Unkari toteutti unelman, joka oli verisesti tukahdutettu jo 1956 kansannousussa ja Tsekkoslovakia riistäytyi vapaaksi vuoden 1968 kurinpalautuksen painajaisesta. Uuden elämän tuulet puhalsivat myös Bulgariassa ja dramaattisimpaan huipennukseen päädyttiin Romaniassa, missä sisäisten taistelujen jälkeen joulupäivänä hirmuvallias Nicolae Ceausescu ja hänen vaikutusvaltainen vaimonsa tuomittiin kuolemaan ja teloitettiin.

Saman vuoden syksyllä, 9.11.1989, lähes kolme vuosikymmentä kylmän sodan symbolina ollut Berliinin muuri kaadettiin. Myös tällä suunnalla tapahtumat vyöryivät niin nopeasti, että jo vajaan vuoden kuluttua tästä laajasta huomiota herättäneestä tapahtumasta Saksat yhtyivät jälleen yhdeksi valtioksi.

Historiallisesti tärkeänä ajankohtana voidaan pitää lisäksi elokuuta 1991, jolloin neuvostojohdon vanhoillinen siipi pani toimeen valankaappausyrityksen ja sen epäonnistuttua Viro ja Latvia saattoivat julistautua itsenäisiksi valtioiksi. Baltian maista Liettua oli tehnyt vastaavan ratkaisun jo puolta vuotta aikaisemmin, mutta joutunut sen takia Moskovan ankaran painostuksen kohteeksi. Kaappausyritys oli käännekohta siinäkin mielessä, että se nosti lopullisesti vallan huipulle Venäjän presidentin Boris Jeltsinin ja nopeutti vanhan valtioliiton hajoamista. Myös Jugoslavian liittovaltio hajosi ja joutui sisällissotaan.

Monet muut kansainväliset tapahtumat jäivät tämän kehityksen varjoon. Kuitenkin oli sellaisiakin, joiden vaikutus yleiseen mielenkiintoon ja mielipiteisiin oli yhtä väkevä. Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuus Kiovan lähellä Ukrainassa huhtikuussa 1986 aiheutti pitkäaikaisia seuraamuksia laajalle alueelle. Huoli luonnon puhtaudesta ja samalla ihmisen turvallisuudesta lisääntyi. Terrorismi ja ihmisoikeuksien loukkaamiset olivat edelleen yleisiä. Samoihin aikoihin voimalaonnettomuuden kanssa koettiin järkyttävä veriteko Tukholmassa, kun tuntemattomaksi jäänyt henkilö ampui Ruotsin pääministerin Olof Palmen keskellä kaupunkia. Mullistusten vuoden kesäkuussa taas paheksuttiin syvästi Kiinan hallituksen verisiä toimia vapauksien lisäämistä vaativia opiskelijoita vastaan.

Myönteisin piirre maailmanpolitiikan kehityksessä oli yleisen jännityksen lieveneminen ja kansainvälisen turvallisuuden tunteen lisääntyminen. Yhdysvallat ja Itsenäisten tasavaltojen yhteisö (ennen kaikkea Venäjä) sopivat ydinaseistuksen merkittävästä vähentämisestä ja asevoimien supistamisesta. Maailman jakautuminen kahteen toisilleen viha-

mieliseen liittoutumaan katosi.

Suurvaltojen yhteistoimintakyky tuli todistetuksi vuoden 1991 alussa, kun pieni öljyvaltio Kuwait pelastettiin Irakin ja sen sotilasdiktatuurin Saddam Husseinin käsistä. Vapautusoperaatio suoritettiin YK:n turvallisuusneuvoston valtuuksin, mikä ei olisi ollut mahdollista aikaisemman valtajärjestelmän aikana. Toimenpiteen alkuunpanijana oli USA:n presidentiksi Ronald Reaganin jälkeen valittu George Bush.

Kulutusjuhlasta kohmeloon

Kahdeksankymmenluku oli Suomessa pitkäikäisten hallitusten aikaa. Jo vuosikymmenen vaihteessa istui Mauno Koiviston kansanrintamahallitus tasan tuhatta päivää. Koiviston valinta tasavallan presidentiksi vaikutti ennen pitkää myös hallitusten kokoonpanoon. Valinnan jälkeen 1982 muodostettu Kalevi Sorsan kolmas hallitus noudatti vielä perinteiseksi tullutta koko vasemmiston ja keskustan linjaa, mutta kun SKDL:n ministereit olivat vuoden vaihteessa eronneet siitä, sai keväällä 1983 nimitetty Sorsan IV hallitus jo uudenlaisen muodon. Siihen tuli sosiaalidemokraattien, keskustan ja ruotsalaisten kumppaniksi nyt ensimmäistä kertaa Suomen maaseudun puolue eli Vennamoiden ”sukupuolue” kahden ministerin voimalla (Pekka Vennamo, Urpo Leppänen).

Tämä hallitus oli vallassa koko vaalikauden, tarkkaan lukien 1 455 päivää. Vuoden 1987 eduskuntavaalien jälkeen tapahtui taas merkittävä muutos. Vaaleista toiseen hyvin menestynyt, mutta Kekkosen kaudella parikymmentä vuotta oppositiossa pidetty kokoomus hyväksyttiin vihdoinkin hallitusvastuuseen, jopa hallituksen muodostajaksi. Tuloksena oli Harri Holkerin muodostama enemmistöhallitus, jossa olivat mukana ko-

koomuksen lisäksi demarit, ruotsalaiset ja SMP, mutta lähes koko sodan jälkeisen ajan hallituksessa ollut keskustapuolue jätettiin tällä kertaa katkeraan oppositioon. Tämäkin hallitus istui koko vaalikauden — SMP:n edustajan pudottua välillä pois — kaksi päivää edeltäjäänsä kauemmin.

Mutta uusia periaateratkaisuja oli tulossa. Koko vaalikauden tehokasta oppositiopoliittikkaa harjoittanut ja niin nimeään kuin puheenjohtajaakin vaihtanut Suomen keskusta saavutti maaliskuussa 1991 ”veret seisauttavan” vaalivoiton. Sen seurauksena uuden hallituksen muodostajaksi tuli Paavo Väyrysen erottua keskustapuolueen puheenjohtajaksi valittu Esko Aho, ensikertalainen valtioneuvoston jäsenenä ja 36-vuotiaana Suomen historian nuorin pääministeri. Vaaleissa tappiosta toiseen kulkenut sos.dem. puolue jäi tällä kertaa vapaaehtoisesti oppositioon. Ahon hallituksen muodostivat keskustan lisäksi kokoomus, ruotsalaiset ja nyt ensimmäistä kertaa mukaan päässyt kristillinen liitto kehitysyhteistyö- ja alkoholi-asiain salkulla (puolueen puheenjohtaja Toimi Kankaanniemi). Suomen tasavallan aloittaessa 75-vuotisyhdekuun juhlavuotensa 1992 sillä oli järjestyksessä 65. hallitus.

Huipulta pohjaan

Uusi ministeristö, jossa oli huomattavan paljon ensikertalaisia ja naisia (7 naista ministerinä, eduskunnassa 77 naista), asetti päätaavoitteekseen talouden tervehdyttämisen. Maassa oli eletty vuosikymmenen ajan jatkuvassa korkeasuhdanteessa. Se ilmeni tietynlaisena ”kulutusjuhlanä”, jonka tunnusmerkeinä olivat mm. nopeasti yleistynyt kasinotalous eli keinottelu pörssiosakkeilla, poikkeuksellisen vilkas rakentaminen, laaja teollinen investointitoiminta ja ”nurkkien valtaa-

minen” kilpailijoilta.

Holkerin hallitus, veroministerinä lahtelainen Ulla Puolanne, pani toimeen uudistuksen, jolla pyrittiin alentamaan mm. ylen ras-kaaksi käynnyttä marginaaliveroa. Kun keskuspankki samaan aikaan vapautti rahamarkkinat, avautuivat keskenään rajusti kilpailevien rahalaitosten luottohanat. Seuraukset olivat kohtalokkaat niin pankeille kuin asiakkaillekin. Taloudellisen ylikuumentumisen myötä nousivat asuntojen hinnat jyrkästi, työvoiman puutteessa palkat liukuivat, kaupallinen aktiivisuus terästyi niin koti- kuin ulkomaillakin ja idänkauppa kukoisti yhä 25 prosentin osuudella. Suomea kutsuttiin puolivakavassa mielessä Pohjolan Japaniksi, talouden ihmemaaksi, jota heikoimmat ihailivat ja kadehtivat.

Rikkauden ilo loppui kuitenkin äkkiä. Kehityksen ennustajat olivat jo pitkään kahdeksankymmenluvun puolella pitäneet varoittavaa sormea pystyssä, mutta alamäen alkamiseen — ainakaan jyrkkään — ei uskottu. Mutta kun se vuosikymmenen vaihteessa tuli, se oli jyrkempi kuin pahimmatkaan ilonpilaajat olivat ennustaneet. Vuoden 1991 aikana tuotanto (bruttokansantuote) aleni yli 6 prosentilla eli enemmän kuin koskaan rauhan aikana sitten suurten nälkävuosien 1860-luvulla. Työttömien määrä nousi seuraavan vuoden alkupuolella lähes 350 000:een eli kaikkien aikojen ylivoimaiseen ennätykseen. Se oli työvoimaministeriön tilaston mukaan n. 14 prosenttia työvoimasta. Lama-aikana 1930-luvun alussa oli tilastoituja työttömiä vain noin 90 000, mikä merkitsi 3 prosenttia työvoimasta.

Vuosi 1992, tämän tarkastelukauden viimeinen, kului sekavissa tunnelmissa niin elinkeinoelämän kuin palkansaajienkin osalta. Markka oli devalvoitu edellisen vuoden lopulla 14 prosentilla, palkat jäädytetty, idän-

kauppa romahtanut viiden prosentin tasolle ja yleinen verorasitus korotettu Euroopan huipulle. Lisäksi ennen devalvaatiota ylös hypähtänyt korkotaso pysytteli poikkeuksellisen korkeana vaikeuttaen niin elinkeinoelämän kuin yksityisten kansalaistenkin taloutta. Hintatasoltaan Suomi oli noussut maailman huipulle.

Kuitenkin alkoi näkyä jo ensimmäisiä merkkejä siitä, että suhdanteiden aallonpohja oli saavutettu ja nousun — tosin lievän — alkamista odoteltiin. Ulkomaankaupan elvytystoimet alkoivat antaa tulosta. Tästä huolimatta todettiin, että vasta vuosien tai vuosikymmenten kuluttua voidaan olla jälleen sellaisessa hyvinvointitilanteessa, josta lamaan pudottiin. Se on tilanne, jossa elinkeinoelämän pyörät pyörivät täydellä teholla, työttömyysluvut ovat siedettävissä rajoissa, hyväuskoiset yrittäjät ja muut kansalaiset sekä valtio ja kunnat vapautuneet velkaloukustaan ja verokuorma palautunut kohtuulliseksi.

Kohti Eurooppaa

Piristystä jokapäiväiseen lamavalitteluun antoi näinä aikoina keskustelu Suomen liittymisestä Euroopan talousyhteisöön ETA:aan (sopimus allekirjoitettiin 2.5.1992) ja sen jälkeen Euroopan yhteisöön eli EY:hyn tai sen täydennettyyn muotoon Länsi-Euroopan unioniin WEU:hun, maanosan taloudelliseen-, poliittiseen- ja puolustukselliseen yhteenliittymään. Mielenpito olivat puolesta ja vastaan, mutta toista kautta istuvan presidentti Koiviston käsitys jäsenyyden anomisesta ”lyhyemmän kaavan mukaan”, jossa ns. reunaehtojen käsittely jätetään myöhemmäksi, sai puolelleen niin hallituksen kuin eduskunnankin enemmistön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen keskiviikkona maaliskuun 18. päivänä 1992

aamupäivällä ja hakemus kiidätettiin jo samana päivänä EY:n päämajaan Brysseliin. Asiasta luvattiin myös aikanaan toimeenpanna neuvoa antava kansanäänestys, toinen tasavallan historiassa. Edellisestä seurauksiltaan arvaamattomasta poliittisesta sidonnaisuudesta, vuodesta 1948 voimassa olleesta ja pyhänä pidetystä YYA-sopimuksesta, oli Neuvostoliiton hajottua päästy irti.

Maan väkiluku ylitti vuosikymmenen vaiheessa viiden miljoonan rajan. Aktiiviväestöä eli työelämässä mukana olevia oli tästä määrästä vajaa puolet eli 2,4 miljoonaa, eläkeläisiä runsas miljoona, koululaisia ja opiskelijoita yhteensä miljoonan verran sekä alle kouluikäisiä lapsia noin 440 000.

Laman varjossa

Se voimakas kehityksen kausi, joka vallitsi maassamme lähes koko 80-luvun ajan, heijastui myös Lahden ja koko Päijät-Hämeen elinkeinoelämään. Teollisuuslaitokset lisäsivät tuotantoaan ja kaikkinaisen liiketoiminta laajeni. Samalla kuitenkin kustannustaso nousi ja eräät tuotannon alat, etenkin tekstiili- ja vaatetusteollisuus alkoi menettää kilpailukykyään. Toiminnan siirtäminen alhaisemman palkka- ja elintason maihin, mm. Portugaliin, alkoi.

Varsinainen lama iski vuosikymmenen vaihduttua odottamattoman nopeasti. Valtakunnallisten tilastojen mukaan (Tilastokeskus) kotimainen kysyntä laski vuodesta 1990 vuoteen 1991 yli 8 prosentilla, viennin määrä lähes 4,5 prosentilla ja investoinnit peräti 19 prosentilla.

Vielä selvemmin lama näyttäytyi liiketoiminnan tuloksessa. Yritysten omaisuus- ja yrittäjätulo romahti tuon yhden ainoan vuoden kuluessa 85 prosentilla. Tappiolliset tilinpäätökset olivat sääntönä kautta linjan,

suuryrityksistä nyrkkipajoihin. Maksuvaikeudet lisääntyivät jyrkästi ja pankeille kertyneiden miljardien markkojen luottotappiot. Vuonna 1991 ajautui yli 6 000 liikelaitosta konkurssiin, mikä oli lähes kaksinkertainen määrä edellisen vuoden lukuihin verrattuna. Seuraavana vuonna ennustettiin konkurssien määrän nousevan peräti 10 000:een.

Lahden seutu ei ollut poikkeus säännöstä. Kaupungissa tehtiin vuoden 1991 aikana 106 vararikkoa ja niiden kautta lisääntyi työttömien määrä noin 2 000:lla. Lahden työvoimatoimiston tilastojen mukaan oli kaupungissa yli 14 000 työtöntä työnhakijaa. Jos lyhennettyjen työviikkojen tekijät ja lomautetut otetaan lukuun, oli määrä vieläkin suurempi. Keväällä 1992 oli kaupungin työvoimasta lähes 20 prosenttia työttömänä.

Konkurssiin tai muuten toiminnan lopettamiseen ajautui Lahdessa niin kuin muuallakin maassa myös vanhoja ja ennen vakavaraaisia yrityksiä, mukana mm. Teollisuusseuran pitkäaikaisia jäseniä. Yleiseksi käsityksesksi tuli, etteivät umpikujaan ajautumiset johtuneet niinkään huonosta asioiden hoidosta tai virheellisistä liiketaloudellisista ratkaisuista kuin ennalta arvaamattomista olosuhteiden muutoksista. Laman painuessa kyllin syväksi konkurssit kävivät laajalti ymmärrettäviksi.

Seuraavat luvut osoittavat, miten työntekijäluvut alenivat kymmenessä suurimmassa

lahtelaisessa yrityksessä vuoden aikana (vertaa lukuja aikaisempien vuosikymmenten tilastoissa):

	1990	1991
Asko Oy	2 287	2 041
Isku Oy	1 430	1 300
Eka-yhtymä	689	671
Luhta Oy	800	670
Esan Kirjapaino Oy	676	665
Karl Fazer Oy (Oululainen)	700	625
Starckjohann-yhtymä	610	551
Enso-Gutzeit Oy	574	534
Kemppi Oy	549	492
Mallasjuoma Oy	481	482

Seuraavat suuruusjärjestyksessä olivat Eiri Oy, Päijät-Hämeen Puhelinyhdistys, Raute Oy, Päijät-Hämeen Osuuskauppa, Lahti Energia Oy, Schauman Wood Oy, Makronyhtiöt, Lahden Sähkö ja Kone Oy ja Rakennusliike B & K Oy. Näissä oli vuoden 1991 lopussa yhteensä 10 841 työntekijää eli 989 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Vuosikymmenen vaihteessa oli Lahdessa teollisia yrityksiä 578 ja muita liikeyrityksiä 5 706. Koko Päijät-Hämeen alueella olivat vastaavat luvut 1 619 ja 9 951. Vuoden 1991 lopussa oli työntekijöiden määrä lahtelaisissa yrityksissä noin 47 000. Lahden kaupunki oli — palkkalistoilla 8 000 henkilöä — alueensa ylivoimaisesti suurin työnantaja. Kaupungin väkiluvussa ei viimeisen jakson aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia.

BERNT STARCKJOHANNIN ENNÄTYSKAUSI

Viiden vuosikymmenen aikana on Lahden Teollisuusseuran vaiheissa havaittavissa kahdenlaisia jaksoja eli pitkiä puheenjohtajakausia sekä muutaman vuoden mittaisia. Ensimmäinen pitkäaikainen puheenjohtaja oli toiminnan alkuaikoina diplomi-insinööri ja sittemmin vuorineuvos Aarne Mustakallio, joka piteli puheenjohtajan nuijaa kolmen vuoden välikausi pois laskettuna yhteensä kahdeksan vuotta. Teollisuusneuvos ja myöhemmin vuorineuvos Arvi Tammivuori toimi seuran johdossa koko kuusikymmenluvun, yhteensä 11 vuotta.

Kolmas ja pitkäaikaisin tähän ryhmään kuuluva puheenjohtaja oli konsuli ja kauppaneuvos Bernt Starckjohann. Hän aloitti kautensa seuran kärkimiehenä vuonna 1979 ja luopui 12 vuotta palvelleena vuoden 1991 alussa. Sitä ennen hän toimi klubimestarina 15 vuotta, ja kun hallitusvuodet otetaan lukuun, hän on ollut seuran luottamustehtävissä ennätyspitkän ajanjakson eli tähän mennessä peräti 38 vuotta.

Starckjohannin kauppahuoneen osuus on muutenkin ollut seuran vaiheissa poikkeuksellisen merkittävä. Ensimmäinen toimimies jo perustamisvaiheessa oli paikallisjohtaja Allan Ljungberg. Myöhemmin yhtiön toimitusjohtajaksi tullut kauppaneuvos Jalo Kumela ennätti toimia sekä sihteerinä että puheenjohtajana. Suvun neljännen polven rautakauppiaan Bernt Starckjohannin isä Herman oli jo se yhtiön johtohenkilö, joka vaikutti ratkaisevasti kauppahuoneen sijoittumi-

seen Lahteen. Hänen traagisesta lopustaan kesän 1944 evakointivaiheessa kertoo yhtiön historia näin:

”Herman Starckjohann poistui Viipurista viimeisten siviilihenkilöiden joukossa ilmeisesti 18.6. polkupyörällä päämääränään Lappeenranta. Hän sairasti kuitenkin vatsahaavaa ja sairauskohtaus uuvutti hänen voimansa jo kaupungin rajalla Tienhaarassa vajaan 10 km:n päässä kaupungin keskustasta. Hän pääsi jatkamaan matkaansa kuorma-autolla Lappeenrantaan ja sieltä edelleen henkilöautolla Lahteen. Hänet leikattiin auenneen vatsahaavan vuoksi Lahden Kansanopistolla toimineessa sotasairaalassa, mutta operaatio ei kyennyt enää pelastamaan häntä.”

Sukuyhtiönsä hallituksen ja sittemmin hallintoneuvoston puheenjohtajana setänsä konsuli Peter Starckjohannin jälkeen pitkään toiminut Bernt Starckjohann tuli liikkeen palvelukseen vuonna 1947 ja hänen vanhempi serkkunsa Gerdt kymmenen vuotta aikaisemmin. Starckjohannin puheenjohtajakausi oli mullistava niin Teollisuusseuran koostumuksen kuin Seurahuoneen omistussuhteidenkin osalta. Toiminta sai uutta vireyttä ja vauhtia

Hänen seuraajakseen valittiin Esan Kirjapaino Oy:n pääjohtaja, ekonomi Jaakko Ukkonen. Vuosikokouspöytäkirja kertoo, että eroavan puheenjohtajan onnentoivotusten jälkeen uusi puheenjohtaja kiitti edeltäjänsä ”erittäin merkittävästä ja pitkäaikaisesta työstä Teollisuusseuran ja Lahden Seurahuo-

neen hallinnon johtotehtävissä”. Samalla hän lausui ilonsa siitä, että Starckjohannin asiantuntemus on edelleen seuran käytettävissä.

Erittäin vahvan panoksen seuran toimintaan ovat vuosikymmenten kuluessa antaneet myös Asko, Upo, Raute ja Lahden Saha eli myöhempi Rauma-Repola sekä Esan Kirjapaino. Tämä on johtunut paitsi yleisestä harrastuksesta myös siitä, että näissä yhtiöissä jo kokonsakin takia on ollut sopivia henkilöitä seuran johtopaikoille.

Uskollisista uskollisin

Sihteeri-taloudenhoitaja on käytännössä seuran toiminnanjohtaja. Hän on keskushenkilö ja jokapäiväisten töiden hoitaja. Ei siis ole ihme, että sihteerit vaihtuivat usein seuran kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Aika ei aina riittänyt näin vaativaan sivuvirkaan, vaikka halua ja harrastusta olisi ollut.

Vuonna 1963 tapahtui käänne, kun tehtävään valittiin Rauma-Repola Oy:n Lahden tehtaiden metsäosaston konttoripäällikkö, metsänhoitaja Lasse Aaltonen. Hän hoiti ”postiaan” uskollisesti lähes neljännesvuosisadan ajan eli kuolemaansa saakka: se tapahtui yllättäen vuoden 1987 joulukuussa. Hänen jälkeensä valittiin sihteeri-taloudenhoita-

jaksi pitkäaikainen klubimestari, myyntijohtaja, ekonomi Heikki Simola Asko Oy:stä.

Pitkän linjan miehiä

Todellinen kunniaveteraani seuran hallinnossa oli myös varatuomari Ossi Kivekäs, Esan Kirjapaino Oy:n pääomistaja ja yhtiön hallituksen pitkäaikainen puheenjohtaja. Hänet valittiin seuran tilintarkastajaksi heti sodan jälkeen, viisikymmenluvulla hallitukseen ja vuodesta 1970 lähtien hän toimi yhtämittaisesti kuolemaansa saakka valitsijalautakunnan puheenjohtajana. Tämä pitkän linjan mies poistui riveistä 9.7. 1992, samana päivänä kun 52 ETYK-maan poliittiset johtajat kokoontuivat huippukokoukseensa Helsinkiin. Palvelusvuosia luottamustehtävissä kertyi 37.

Harvinaisen pitkän jakson Lahden Seurahuone Oy:n johtokunnan puheenjohtajana toimi Enso-Gutzeitin Tornatorin tehtaiden paikallisjohtaja, dipl.ins. Åke Jankola. Hänen toimikautensa alkoi vuonna 1964 ja päättyi 1988. Sinä aikana koki Seurahuone monia muutoksia. Niissä laajoissa rakennus- ja uudistustöissä, joita vuosikymmenten varrella toteutettiin, oli teknisenä asiantuntijana ja rakennuslautakunnan puheenjohtajana usein edelleen toiminnassa mukana oleva dipl.ins. Tauno Eskola Rauma-Repola Oy:stä.

ALOITTEITA JA LAHJOITUKSIA

Taistelu moottoritien puolesta

Liikenneyhteyksien parantaminen erityisesti pääkaupunkiseudulle on ensiarvoisen tärkeää Lahden ja sen ympäristön elinkeinoelämän kehittymiselle. Etenkin Järvenpään ja Lahden välisen moottoritien sekä nopeakulkuisen Savon radan rakentamista on pidetty seudun elinkeino- sekä muuta toimintaa hyödyttävänä. Lyhennetty matka-aika Helsinkiin kohottaisi mm. teollisuuden menestysmahdollisuuksia.

Kahdeksankymmen- ja yhdeksänkymmenlukupien vaihteessa kiirehti Teollisuusseura voimakkaasti tiehankkeen toteuttamista. Toimintojen sarja alkoi helmikuussa 1987, jolloin seuran jäsen valtiosihteeri Teemu Hiltunen — Lahden entinen ja ansioitunut kaupunginjohtaja — piti aiheesta alustuksen seuran takkaillassa. Asia jäi muhimaan ja seuraavan vuoden maaliskuussa päätti seuran hallitus yhdessä kaupungin edustajien kanssa laatia kirjelmän liikenneministerille moottoritiehankeen nopeuttamiseksi. Ministeri Pekka Vennamolalle osoitettu kirjelmä allekirjoitettiin ja postitettiin kesäkuun puolivälissä 1988. Liikenneministeri vieraili seuraavan syyskuun kerhoillassa, jolloin hän selvitti tiehankkeen silloista vaihetta.

Suunnitelma näytti etenevän. Vuoden 1989 alussa pidettiin seuran kutsusta keskustelutilaisuus, johon osallistui TVH:n edustaja. Parin kuukauden kuluttua järjestettiin vielä toinen keskustelutilaisuus, ja jälleen oli korkeita tieviranomaisia paikalla. Kansliapäällikkö Juhani Korpelalle lähetettiin kau-

pungin ja seuran yhteinen kirjelmä. Vastavainlainen kirjelmä laadittiin myös TVH:n pääjohtajalle Jouko Loikkaselle. Toukokuussa osallistuivat seuran edustajat Lahden Kauppakamarin vuosikokoukseen Heinolassa, missä pääjohtaja Loikkanen esitelmöi tiekysymyksestä. Tilaisuudessa käytti Teollisuusseuran varapuheenjohtaja pääjohtaja Jaakko Ukkonen voimakkaan puheenvuoron tiehankkeen kiirehtimiseksi. Nyt oltiin jo niin pitkällä, että Järvenpää—Lahti moottoritien suunnittelu oli päätetty aloittaa vuoden 1990 alussa.

Kun tiehanketta käsiteltiin seuran hallituksen kokouksessa vuoden 1989 keväällä, mainitsi hallituksen jäsen Teemu Hiltunen mm.:

”Viranomaiset ovat varsin kiinnostuneita hankkeen toteuttamisesta. Se on halvin suunnitteilla olevista moottoriteistä. Teollisuusseura on pitänyt hanketta hyvin esillä ja heti syksyllä on asiaan palattava uudelleen.”

Vuoden 1990 syksyllä, jolloin pääjohtaja Loikkanen ja suunnittelujohtaja Erkki Koskinen olivat seuran kuultavana, voitiin todeta, että tien suunnittelu on edistynyt ennako-kaavailujen mukaan, mutta — esiin nousi varsin ikävä seikka — rahaa varsinaisten töiden aloittamiseen ei ole! Näihin aikoihin moukarin lailla iskenyt taloudellinen lama oli alkanut heikentää myös valtiontaloutta. Sittem astuikin jo voimaan pääministeri Esko Ahon ja valtiovarainministeri Iiro Viinasen johdolla aikaansaatu säästäväisyyslinja.

Kun monta hyödyllistä aloitetta tehneen valtiosihteeri Hiltusen seuraaja Eino Keinänen valtiovarainministeriöstä ja aiemmin mainittu suunnittelujohtaja Koskinen tielaitokselta olivat kuultavina seuran maaliskuun kerhoillassa vuonna 1991, käsiteltiin vielä kerran moottoritiesuunnitelmaa. Uusi valtiovarainministeriön kansliapäällikkö totesi tällöin — varsin pessimistisesti — että hanke siirtyy ellei uusia rahoitusmuotoja löydetä. ”Kaikkea hyvää kun ei voi saada nykyisen valtiotalouden puitteissa.” Suunnittelujohtajan viesti oli, ettei hankkeen käynnistysvuotta ole tiedossa. Vuoteen 1992 mennessä on tarkoitusta varten myönnetty vain suunnittelurahaa, mainitulle vuodelle 20 miljoonaa markkaa.

Seuran utterista ponnisteluista huolimatta hankkeen toteutuminen siirtyi siis tulevaisuuteen. Osoituksena siitä, miten aktiivisesti Lahden Teollisuusseura toimi vuosien 1987—1991 aikana moottoritien hyväksi, voidaan todeta asiakirjoista, että tänä ajanjaksona pidettiin 15 eri tilaisuutta ja suoritettiin lukuisia muita toimenpiteitä hankkeen eteenpäin viemiseksi. Näihin eivät vielä kuulu keskustelut ja päätökset seuran sisäisissä kokouksissa. Kun tämä tärkeä väylä kerran on liikennöitävässä kunnossa ja Lahden—Helsingin väliä pyyhälletään kolmessa vartissa, ansaitsee lahtelaisten liikealan miesten osuus pitää mielessä ja kunnia.

Mekatroniikan koulutukseen

Käsite mekatronikka saattaa olla vieras sellaisille henkilöille, jotka eivät ole vihkiytyneet tämän kaltaisiin asioihin. Todettakoon siis, että sillä tarkoitetaan oppia elektroniikan toteuttamisesta mekaanisin keinoin. Niinpä esim. robottien hyödyntäminen teollisuudessa kuuluu tämän käsitteen piiriin.

Alan yleistyessä puute havaittiin myös lahtelaisessa teollisuudessa. Kun asiasta oli käyty keskusteluja Teollisuusseurassa, teki seuran hallitus toukokuun puolivälissä 1988 päätöksen 200 000 markan lahjoituksen antamisesta kaupungille mekatroniikan koulutuksen kehittämiseksi Lahden Teknillisessä oppilaitoksessa. Summa oli alun pitäen tarkoitus käyttää yliopettajan yhden vuoden palkkaukseen, mutta käyttötarkoitusta laajennettiin myöhemmin niin, että se voidaan sijoittaa myös laboratoriolaitteiden hankkimiseen. Kun ammattikasvatushallitus otti huolehtiaukseen palkkauksesta, käytettiin lahjoitusvarat jälkimmäiseen tarkoitukseen.

Siemen lankesi otolliseen maahan: mekatroniikan koulutus alkoi suunnitelmien mukaan ja ensimmäiset alan teknikot ja insinöörit valmistuivat oppilaitoksesta jo vuoden 1991 aikana.

Tutkimusprofessori

Harrastus teknillisen opetuksen tukemiseen jatkui jo seuraavana vuonna, sillä seura teki joulun alla 1989 päätöksen 100 000 markan lahjoittamisesta Teknillisen Korkeakoulun Lahden osastolle teollisuusautomaation professorin oppituolin perustamiseksi kaupunkiin. Toiminta alkoi vuoden 1991 syysluku-kauden alusta ja seura saattoi luovuttaa viidelle vuodelle hajoitettun lahjoituksensa ensimmäisen erän.

Kulttuurirahastolle

Seuran 50-vuotispäivän lähestyessä teki hallitus 23.9.1991 päätöksen nimikkorahaston perustamisesta Suomen Kulttuurirahaston Päijät-Hämeen rahastoon. Lahjoitus jakautuu kahteen 50 000 markan summaan, joista ensimmäinen maksetaan Lahden Seurahuoneen täyttäessä sata vuotta 1992 ja toinen Lahden Teollisuusseuran täyttäessä 50 vuotta

23.2.1993. Lahjoituksen perusteluissa sanotaan:

”Rahaston tarkoituksena on tukea apurahoin Päijät-Hämeen alueeseen kohdistuvaa sekä alueen elinkeinoelämää edistävää tutkimusta, opetusta ja opiskelua. Erityisesti tuetaan ravintola- ja hotellialan opiskelua sekä kansainvälisiä opintoja.”

Samassa kokouksessa tehtiin päätös myös tämän juhlakirjan julkaisemisesta ja valittiin sille tekijä.

Talouselämän historia

Kahdeksankymmenluvun loppupuolella pantiin merkille, että Lahdesta puuttui korkeatasoinen paikkakunnan talouselämän historiaa käsittelevä teos, nimenomaan sellainen, jossa valotetaan toisen maailmansodan jälkeistä kehitystä. Asiasta käännyttiin kaupungin viranomaisten puoleen, ja tuloksena oli, että Lahden kaupunginhallitus nimitti toukokuussa 1988 toimikunnan, jonka tehtäväksi tuli hankkeen eteenpäin vieminen. Lahden Teollisuusseura valitsi omiksi edustajikseen tähän elimeen puheenjohtajansa Bernt Starckjohannin ja hallituksen jäsenen Heikki Mustakallion.

Joulukuussa 1989 merkittiin hallituksen pöytäkirjaan tiedoksi, että toimikunta oli kiinnittänyt Lahden talouselämän historian kirjoittajaksi fil. lis. Teppo Viholan. Työ alkoi elokuussa 1990 ja sopimuksen mukaan käsikirjoitus valmistuu 1994 mennessä ja teos kokonaisuudessaan seuraavana vuonna. Kirjan suuruudeksi arvioidaan 500—600 sivua.

Sortunut suurhanke

Tavallista vilkkaampaa aloitteellisuutta osoittaa sekin, että seura oli mukana tällä vuosikymmenellä myös suurisuuntaisessa Lahti Management -instituuttihankkeessa.

Tässä Helsingin yliopiston (Helsingin yliopiston Holding Oy) alkuunpanemassa sekä Teollisuusseuran, Seurahuoneen ja Lahden Kauppahotellin yhteissuunnitelmassa oli tavoitteena maamme johtavan kansainvälisen liikkeenjohdon täydennys- ja jatkokoulutuskeskuksen perustaminen. Tätä tarkoitusta varten aiottuun yhtiöön oli aikomus hankkia huomattavia koti- ja ulkomaisia osakkaita. Toimintatilat, kaksi kerrosta, aiottiin vuokrata Kiinteistö Oy Aleksanterinkatu 20:stä eli entisestä Centrumin ja sittemmin Päijät-Hämeen Osuuspankin ostamasta ja uuteen muotoon rakentamasta talosta.

Taloudellisen tilanteen vaikeuduttua tämäkin hanke hautautui — ainakin toistaiseksi. Yritysjohdon koulutus jäi muille laitoksille, lähinnä hankkeen pääarkkitehtina toimineen Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen huoleksi.

Stipendejä ym.

Vuonna 1989 myönnettiin Lahden Muotoiluinstituutille (Lahden taide- ja käsiteollisuusoppilaitos) 2 500 markan stipendi. Se luovutettiin käsiteollisuuden koulutuksen 90-vuotistilaisuudessa 26.5. Seuraavana vuonna luovutettiin kolmelle Lahden Kauppaoppilaitoksen ulkomaankauppalinjan oppilaalle kullekin 2 000 markan stipendi Glasgowissa tapahtuvaa opiskelua varten. Seura oli yhtenä allekirjoittajana myös siinä sisäministeriölle lähetetyssä kirjelmässä, jonka tuloksena oli alueen teknologiakeskuksen (Neopolin) perustaminen Lahteen.

Turhaan ei siis toimintakertomuksessa todeta:

”Tehdyt aloitteet ovat tuoneet Lahden Teollisuusseuran uudella tavalla yleisön tietoon ja toteutuneet vuoropuhelut ovat osoituksena seuran mahdollisuuksista laajempaan yhteistyöhön paikkakunnalla.”

MUSTA KISSA JA TEIVAANMÄKI

Teollisuusseuran ja Seurahuoneen suhteet muuttuivat vuosikymmenten aikana. Alkuaikoina seuran hallitus seurasi varsin tarkoin hotelli-ravintolan jokapäiväistä toimintaa ja yksityiset jäsenetkin lausuiivat kärkkäästi mielipiteitään havaituista epäkohdista. Myöhemmin tuli tavaksi, että Seurahuoneen johtokunnan tai hallituksen — molempia nimiä käytettiin — puheenjohtaja tai toimitusjohtaja esitti katsauksen laitoksen edellisen vuoden toiminnasta ja tulevaisuuden suunnitelmista seuran vuosikokoukselle. Lisäksi asioita esiteltiin tarpeen mukaan seuran hallitukselle, mutta ne koskivat yleensä muita kuin rutiiniin liittyviä ongelmia, henkilökysymyksiä tai muita sen kaltaisia. Ne olivat siirtyneet kokonaan yhtiön oman johdon huoleksi.

Helmikuussa 1986 Lahden Seurahuone Oy:n hallituksen puheenjohtaja Åke Jankola ilmoitti seuran hallitukselle, että yhtiö oli tehnyt esisopimuksen Kiinteistö Oy Lahden Keskustalon niiden osakkeiden ostamisesta, jotka oikeuttavat hotelli-ravintola Mustan Kissan tilojen ja paikoitustalon kahden kerroksen hallintaan. Samanlainen sopimus oli tehty myös irtaimiston osalta.

Hallitus katsoi, että Musta Kissa sopii täydentämään Seurahuoneen toimintaa ”alempien tasoisina” ravitsemis- ja hotellipalveluina. Myönteinen asenne olikin ennalta odotettu, sillä seura oli havitellut lähinaapurissa sijaitsevaa liiketilaa haltuunsa jo kahdesti aikaisemmin, eli Valubetoni Oy:n kon-

kurssipesältä vuonna 1971 ja viitisen vuotta myöhemmin Matkaravinto Oy:ltä, mutta molemmilla kerroilla huonolla menestyksellä. Tällä kertaa oli osakkeiden myyjänä helsinkiläinen Merikortteli Oy ja irtaimiston myyjänä niin ikään helsinkiläinen Erja-kiinteistöt Oy. Kun Seurahuoneen hallitus ja johto ilmoittivat olevansa yksimielisesti oston kannalla ja vakuuttivat, ettei uusi hanke tule vaikeuttamaan emolaitoksen ylläpitoa eikä aiheuta hinnoittelupaineita, hallitus päätti 11.3.1986 hyväksyä kaupan.

Samassa yhteydessä oli seuran hallituksen käsiteltävänä ns. Teivaanmäki-projekti, eli laajan turisti- ja kongressikeskuksen rakentaminen Lahden Teivaanmäelle Vesijärven tuntumaan. Seurahuoneen hallituksen puheenjohtaja totesi, että monet niistä edellytyksistä, jotka ovat välttämättömiä hankkeen onnistumiselle, jäivät toteutumatta. Kun myös mukana olleet yhteistyökumppanit joutuivat luopumaan hankkeesta, on ilmeistä, että koko suunnitelma raukeaa.

Syksyllä 1987 hanke haudattiin seuran osalta virallisesti, kun saatiin tietää, että hotellihuoneet lisääntyvät Lahdessa muutenkin seuraavana vuonna lähes 50 prosentilla. Seurahuone oli päättänyt keskittyä hotelli- ja erimuotoisten ravintolapalvelujen tarjontaan kaupungin keskustassa. Vuoden 1991 lopussa omisti Teollisuusseura lähes 82 prosenttia Lahden Seurahuone Oy:n osakekannasta.

ANSIOMITALI JA MERKKI

Seuran täytettyä 40 vuotta heräsi ajatus ansioituneiden jäsenten palkitsemisesta. Toiminnassa oli vielä joukko sellaisia henkilöitä, jotka olivat olleet aktiivisesti mukana alusta pitäen. Päätökseksi tuli mitalin hankkiminen.

Hallitus myönsi vuonna 1983 10 000 markan määrärahan suunnittelua varten ja lokakuun kerhoillassa päätettiin julistaa kilpailu Lahden taide- ja käsiteollisuuslaitoksen oppilaille. Arvostelulautakuntaan seuran puolesta kuuluivat Bernt Starckjohann, Lasse Aaltonen ja Heikki Simola, kultaseppäkoulusta Olli Auvinen, taideteollisesta opistosta Tapani Aartomaa ja Kari Lohko sekä oppilaitoksen rehtori Antti Hassi.

Suunnittelukilpailu saatiin päätökseen seuraavan vuoden toukokuussa. Kilpailuun oli jätetty 64 luonnosta, joista kolmen parhaan tekijät kutsuttiin loppukilpailuun. Sen voitti taideteollisen opiston graafisen suunnittelun linjalla opiskeleva Pirkko Saarnio. Kultaseppäkoulu muokkasi mitalin yhdessä voittajan kanssa lopulliseen muotoon pronssisena, ja sitä päätettiin käyttää myös valmistusmetallina. Mitalin valmistajaksi valittiin Jalosepot Oy ja se valmistui keväällä 1985. Käsiteollisuusopiston oppilaat suunnittelivat mitalille tervalepystä valmistetun kotelon. Jakosäännöt vahvisti seuran hallitus 17.10.1985.

Ensimmäisen mitalin saaja ei kuulunut seuran jäsenistöön, vaan oli sopivasti seuraavan marraskuun alussa 80-vuotisjuhliiaan viettänyt Lahden kaupunki. Hallituksen pää-

töksen mukaan tämä oli ”erityinen huomionosoitus” kotikaupungille, jonka kanssa seura oli ollut läheisessä kosketuksessa koko olemassaolonsa ajan.

Kunniaa jäsenille

Ensimmäiset mitalit jäsenille (neljä ensimmäistä) luovutettiin kevätkuuhlassa 19.4.1986. Mitali on annettu tähän (1992) mennessä seuraaville henkilöille:

yli-insinööri Väinö Immonen (2)
 insinööri Artturi (Atte) Arjala (3)
 varatuomari Ossi Kivekäs (4)
 teollisuusneuvos Viljo Väinölä (5)
 ekonomi S. O. Ruotsi (6)
 dipl.ins. Heino Leskelä (7)
 kauppaneuvos Bernt Starckjohann (8)
 dipl.ins. Åke Jankola (9)
 vuorineuvos Heikki Mustakallio (10)
 dipl.ins. Tauno Eskola (11)
 ekonomi Erkki Tuominen (12)

Myöntämisperusteena mainittiin kaikkien osalta pitkäaikainen ja ansiokas toiminta seuran hallinnossa.

Merkki

Mitaliasian tultua ratkaistuksi päätti seuran hallitus hankkia myös seuralle merkin, jota voidaan käyttää rintamerkinä, kirjelomakkeissa ja seuran viirissä. Hanketta hoitamaan valittiin entisen mitalitoimikunnan jäsenet, ja jälleen järjestettiin kilpailu Lahden taide- ja

käsiteollisuusoppilaitoksen oppilaille. Kilpailun voitti ja merkin suunnitteli oppilas Marja-Leena Muukka. Sen julkistaminen tapahtui vuoden 1987 alussa. Merkkihanke

johti paitsi rintamerkkien myös uusien kirjelimakkeiden ja -kuorien sekä pöytäviirin teettämiseen seuralle.

PUOLI VUOSISATAA TAKANA

Viisikymmentä vuotta ei ole pitkä aika historiassa, mutta kuitenkin ihmisen elämässä. Valtaosa niistä henkilöistä, jotka sodan vielä kestäessä perustivat Lahden Teollisuusseuran, ovat vuosikymmenten varrella siirtyneet rajan yli. Vain muutamia on enää jäljellä.

Viimeisellä tarkastelujaksolla poistuivat riveistä ansioituneista seuran jäsenistä mm. seuraavat:

vuonna 1983 kauppaneuvos Väinö Levelä ja kanslianeuvos Olli Mustonen; 1986 vuorineuvos Onni Penttilä ja entinen puheenjohtaja yli-insinööri Väinö Immonen; 1987 pitkäaikainen sihteeri-taloudenhoitaja Lasse Aaltonen ja 1990 toimitusjohtaja Atte Arjala, joka oli toiminut seuran hallituksessa liki kaksi vuosikymmentä ja valitsijalautakunnassa kolmisenkymmentä vuotta.

Vuoden 1991 lopussa oli seurassa liike- eli A-jäseniä 67 ja näillä jäsenosuuksia 311. A-jäsenien edustajia oli 233, muita henkilöjäseniä (entisiä B-jäseniä) 82 eli henkilöjäsenten kokonaismäärä 315.

Seuran vaiheissa, kuten yhdistystoiminnassa yleensä, on havaittavissa aaltoliikettä. On ollut vilkkaita uudistusten ja rakentamisen kausia, mutta myös hiljaisempia jaksoja, jolloin toiminta on keskittynyt ajankohtaisten esitelmien seuraamiseen, klubiseurusteluun ja vuotuisten juhlien viettämiseen. Myös retkeilyt niin oman paikkakunnan kuin etäisempiinkin teollisuus- ja muihin laitoksiin ovat olleet ohjelmassa kaikkina näinä vuosina.

Taloudellinen toiminta on pääosiltaan

kohdistunut Lahden Seurahuoneen rakentamiseen ja hoidon seurantaan. Pyrkimys laitoksen kehittämiseen ja pysyttämiseen kaupungin korkeatasoisimpana hotelli- ja ravintolaliikkeenä on halki vuosikymmenten ollut hellittämätöntä, ja siinä on myös onnistuttu. Kunnianhimoinen päämäärä on vaatinut huomattavia taloudellisia uhrauksia, mutta päätöksistä vastaava omistaja voi olla tyytyväinen siitä, että satavuotias Seurahuone on kaupungin ylpeyden aihe omalla alallaan niin omassa maassa kuin ulkomailakin. Se on ollut usein huomattavien tapahtumien keskuspaikkana Lahdessa.

Seurahuone on ollut puolen vuosisadan ajan myös Teollisuusseuran juhlapaikkana. Sen salissa tanssivat ja nauttivat antimista varhaisempina vuosina daamit pitkissä iltoissa ja herrat frakeissa, jopa useita kertoja vuodessa. Raskaiden sotien jälkeen ”irroittelu” tuntui houkuttelevammalta kuin nykyään, jolloin smokki tai tumma puku on korvannut edellisen ikäpolven hännystakin. Muutos tapahtui osittain jo siinä vaiheessa, jolloin korttikaupan päätyttyä johtajien ympäröimä alkoi venyä siinä määrin, ettei ennen sotia teetetyt juhlapuvut enää mahtuneet ylle.

Valoa edessä

Huhtikuun 16. päivänä 1993 klo 19 alkaen viettää Lahden Teollisuusseura 50-vuotisjuhlansa Lahden konserttitalossa. Juhlatoimi-

kunta, johon kuuluvat pääjohtaja Jaakko Ukkonen puheenjohtajana sekä jäsenenä vuorineuvos Pekka Luhtanen, dipl.ins. Harald Relander, kauppaneuvos Bernt Starckjohann ja sihteerinä ekonomi Heikki Simola, on laatinut tilaisuuden ohjelman. Siinä on keskeisellä sijalla Lahden Kaupunginorkesterin konsertti Lahden Konserttitalossa. Tilaisuus päättyy Seurahuoneella juhlaillallisiin tansseineen.

Edellä mainittu juh latoimikunta on myös toiminut tämän kirjan tekemistä valvovana julkaisutoimikuntana. Teoksen julkistamisen

on määrä tapahtua seuran virallisena 50-vuotispäivänä 23.2.1993.

Lahden Teollisuusseura jatkaa siis taivaltaan kohti tulevia vuosikymmeniä. Se on kypsässä iässä — työstä tuloksia saaneena, kokemuksista oppia ottaneena ja mikä paras-ta, vireyden merkit yhä veressä! Näiden kansien sisään kerätyt asiatiedot ja havainnot osoittavat, että seura on omia jäseniään, kotipaikkakuntaansa ja koko yhteiskuntaa hyödyntävällä toiminnallaan lunastanut itselleen pitkän elämän edellytykset.

SEURAN JÄSENET 1992

A-jäsenet

AJ-Consultants Oy

Anttila Oy

Asko Oy

Autosto Oy

Enso-Gutzeit Oy

Esan Kirjapaino Oy

Oy Karl Fazer Ab

Oy Galvatek Ab

Geosto Oy

Halton Oy

Ins.tsto Paavo Ristola Oy

Ins.tsto Eskola Oy

Isku Oy

Kansallis-Osake-Pankki

Kausi-Asu Oy

Kemppi Oy

Keskinäinen Yhtiö Teollisuusvakuutus

Keskinäinen Yhtiö Yrittäjain Vakuutus Fennia

Kesko Oy

Kihlman Oy

Kiinteistö-Rautemaa Oy

Kääpä Oy

Lahden Auto Oy

Lahden Kaukokiito Oy

Lahden Lasihomo Oy

Oy Lahden Lasitehdas Ab

Lahden Liikenne Oy

Lahden Lämpövoima Oy

Lahden Massakuljetus Ky

Oy Lahden Polttimo Ab

Lahden Sähkö-Säätö Oy

Luhta Oy

Makron Oy

Oy Mallasjuoma

Mono Oy

N-Paino Ky

Naisten Pukutehdas Oy

Ormatex Arto Arjala

Ovi-Korvela Oy

Suomen Unilever Oy Paasivaara

Pension Starck-Kanninen Oy

Pexep Oy

Pohjanmaa Oy

Pentti Porkka Oy

Postipankki Oy

Päijät-Hämeen Osuuskauppa

Päijät-Hämeen Osuuspankki

Päijät-Hämeen Säästöpankki

Rakennus-Ruola Oy

Rakennusliike Viljamaa Oy

Rakennusliike B & K Oy

Rakennus Oy Maamyyrä

Repola Oy

Raute Oy

Schauman Wood Oy

Sekunda ja Pala V. Heinonen Ky

P. Siltasen Autokorjaamo

Starckjohann Oy

Suomen Yhdyspankki Oy

Systla Oy

Teräspeikko Oy

UK-Yhtiöt Oy

Vakuutusosakeyhtiö Pohjola

Vaahto Oy

A-jäsenen edustajat

Aalto Topi

Ahtela Markku

Airaksinen Kari

Andersson Aulis
Arjala Arto
Artima Pekka
Berg Pertti
Borup Jonas
Collan Eino
Eerola Lasse
Elomaa Olavi
Eloranta Heimo
Eskola Kari
Flink Hannu
Haapasalo Sakari
Halttunen Juha
Halttunen Seppo
Hautala Seppo
Heikinheimo Jaakko
Heikkilä Timo
Heinonen Pentti
Heinonen Veikko
Hiltunen Teemu
Hirsto Asko
Hollo Heikki
Holmen Patrik
Honkanen Heikki
Huhtala Jussi
Huotari Jukka
Hynynen Raimo
Hytönen Sami
Hyytiäinen Reino
Häkkinen Eero
Hämäläinen Arto
Höri Sakari
Ihatsu Unto
Ikonen Terho
Ilmivalta Pauli
Inberg Jorma
Jaakkola Seppo
Jalli Lauri
Joensuu Paavo
Jokiaho Antti
Jokinen Antti
Juva Arto
Järvinen Seppo
Jääskeläinen Tapio
Kallio Markku
Kallio-Häkki-Nieminen Paula
Kallio Tarmo
Kanninen Taisto
Karlsson Rainer
Kataja Matti
Katajamäki Hannu
Kautonen Esko
Kemppi Hannu
Kemppi Jouko
Keskiaho Juha-Pekka
Kinnunen Jukka
Kivekäs Antti
Kivekäs Kalle
Kivinen Unto
Kiviniemi Kimmo
Knuuttila Kari P.
Kolppo Jaana
Korhonen Timo U.
Korpimies Pentti
Korvenoja Sauli
Kosonen Aulis
Kotiranta Raimo
Kujala Jorma
Kulonen Pekka
Kyckling Jorma
Kylmälä Ilkka
Kärsämänoja Hannu
Kärävä Lauri
Kääpä Erkki
Kääpä Heikki
Kääpä Markku
Kääpä Tapani
Kääriäinen Jarmo
Laakso Osmo
Laisi Pekka
Laitinen Jarmo
Lamminmäki Olavi
Lampainen Seppo
Lares Pertti

Larsson Lars
Lassila Risto
Lehtinen Olli
Lehtovuori Timo
Leskinen Jouko
Levelä Viljo
Levola Pekka
Levänen Kari
Liikanen Jaakko
Liljeström Maarit
Lindqvist Lars
Linko Erkki
Linnamäki Kalervo
Luhtanen Heikki
Luhtanen Jukka
Luhtanen Mikko
Luhtanen Pekka
Luhtanen-Laine Leena
Lähteenmäki Risto
Lönnqvist Pehr
Manner Kari
Mannio Martti
Matikainen Seppo
Mattila Heikki
Maukonen Eero
Mauno Risto
Maunula Mikko
Michelsen Peter
Mikkola Olavi
Mustakallio Heikki
Mustakallio Mikko
Mäenpää Kauko
Mäkelä Esko
Mäki-Reinikka Pekka
Mäki-Korvela Reijo
Neuvonen Antti K.
Niemi Aimo
Nieminen Juha-Pekka
Nieminen Juhani
Nousiainen Hannu
Olkku Juhani
Paananen Jalo

Paavilainen Veikko
Paavolainen Rauno
Pajula Lauri
Palomäki Asko
Palomäki Pekka
Parikka Hannu
Pelli Kari
Pellinen Teuvo
Pellonmaa Niilo
Pentikäinen Markku
Pohjonen Antti
Porkka Pentti
Prähl Ulf
Puhlin Paul
Puolakka Erkki
Raikaa Harri
Rajala Heikki
Ranta Esko
Raunemo Juhani
Rautakorpi Heikki
Rautemaa Heikki
Reinikainen Eino
Relander Harald
Rissanen Heikki
Ristola Paavo
Roine Hannu
Romppanen Risto
Ropponen Tuomo
Rosendahl Olavi
Rosendahl Risto
Ruokosalmi Mikko
Rytilahti Jarmo
Räsänen Matti
Räsänen Raimo
Salmi Heikki
Salo Seppo
Salo Hannu
Saukkonen Jussi
Savolainen Aarre
Seppälä Jouko
Seppälä Raimo
Seppälä Timo

Setälä Timo
 Sillanpää Juha
 Siltanen Juha
 Silventoinen Mauri
 Simola Pertti
 Simos Tapio
 Sipi Matti
 Siren Seppo
 Soini Jukka
 Soinimäki Seppo
 Starckjohann Bernt
 Starckjohann Erik
 Starckjohann Gerdt
 Stenberg Erkki
 Suonpää Jarmo
 Suurmunne Veikko
 Sälkiö Erkki
 Söderlund Per-Olof
 Tammivuori Juha
 Tapiola Rauno
 Teva Markku
 Tiihonen Raimo
 Timonen Lauri
 Toijala Pekka
 Toikander Gustav
 Toivonen Seppo
 Tossavainen Matti
 Tulokas Olli
 Ukkonen Jaakko
 Urpelainen Osmo
 Vaahto Antti
 Vaahto Ilkka
 Vainionpää Matti
 Valkjärvi Risto
 Valkonen Olavi
 Valve Timo
 Vehnämäki Heikki
 Viding Matti
 Vikström Seppo
 Vikström Timo
 Viljamaa Juha
 Viljamaa Rafael

Vilppunen Heikki
 Virtamo Veikko
 Vuorio Pentti
 Väntsi Risto
 Ward Carl-Johan
 Weckström Lars
 Wiitakorpi Jorma
 Ylä-Anttila Juha
 Yrjölä Rauno

Muut henkilöjäsenet

Ahonen Timo
 Airaksinen Risto
 Appelqvist Raimo
 Björkstén Erik
 Brasken Carl
 Elonheimo Turcka
 Eskola Tauno
 Evesti Pertti
 Frigren Mary
 Govenius Karl-Jan
 Gynther Reino
 Hannukkala Väinö
 Harju Lasse
 Helemaa Jorma
 Helen Jorma
 Hiilamo Simo
 Inkala Erkki
 Jaakkola Juhani
 Jankola Åke
 Järvinen Sulo
 Järvinen Tuomo
 Kankaanranta K. K.
 Karisalo Valter
 Kemppi Martti
 Knuuttila K. O.
 Kopra Antti
 Koski Matti
 Kurki-Suonio Juhana
 Kuusela Erkki
 Kuusio Sakari
 Kämäri Kai

Laamo Helge
Lankinen Sakari
Lano Eero
Lehtoranta Matti
Leivo Seppo
Leskelä Heino
Lindqvist Kurt
Louhio Jouko
Luomala Heikki
Marttila Jaakko
Meilahti Leevi
Mikkonen Martti
Müller Georg
Mäkelä Pentti
Ojonen Unto
Paalasmaa Esko
Paasikivi Antti
Pajunen Kari
Parmela Heikki
Pellonpää Eero
Pohjala Kalevi
Pohjola Tarmo
Puolanne Reijo
Puusola Esko
Ratilainen Martti
Renwall Bert
Rickman H. Raf.
Rintala Risto
Rintamaa Pekka

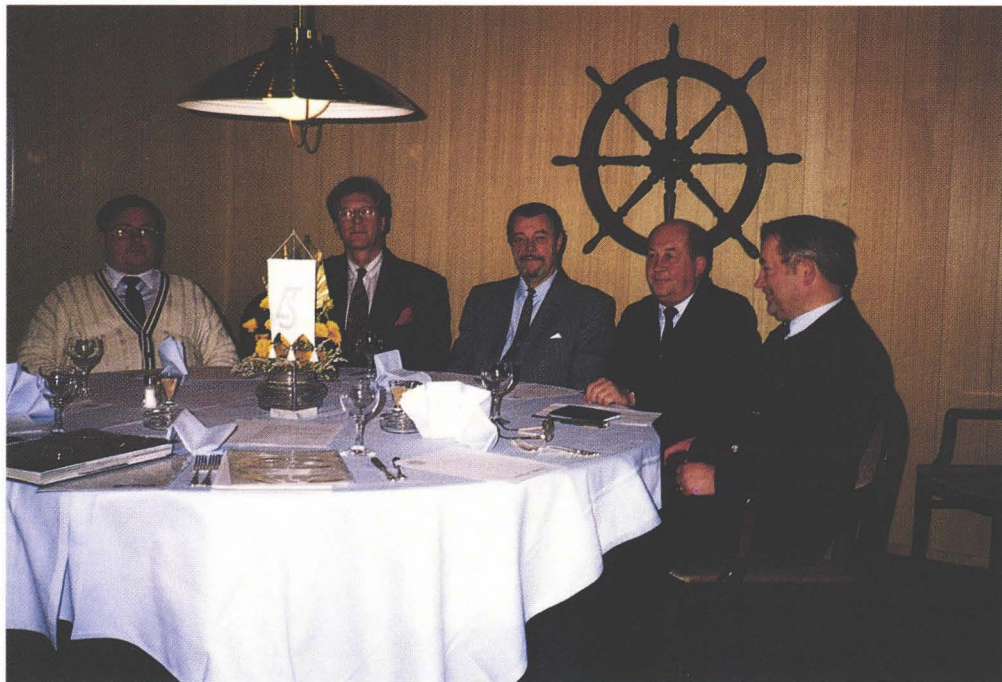
Ruotsi S. O.
Salmi Kari
Salonen Milan
Seppälä Ahti
Siiteri Martti
Silvo Olavi
Simola Heikki
Simola V. K.
Siuko Tauno
Taivainen Veijo
Talvitie Yrjö
Tammilehto Olavi
Tikka Seppo
Tirronen Pekka
Tuominen Erkki
Tuominen Esa
Tuomisto Väinö
Vainio Sakari
Valtari Matti
Vaulo Juhani
Vuorelma Pentti
Väinölä Viljo
Välisalo Seppo
Ylitalo Heimo

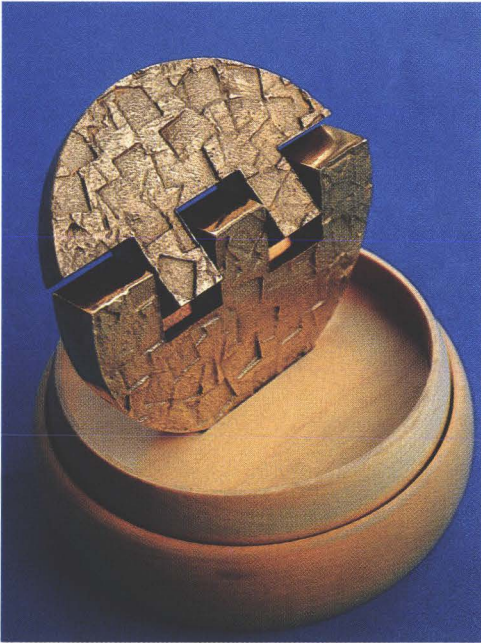
Jäsenistö 1.5.1992
A-jäseniä (yrityksiä) 64
A-jäsenten edustajia 222
Muita jäseniä 84

Jaakko Ukkonen, Seuran puheenjohtaja vuodesta 1991.

Seuran 50-vuotisjuhlien juhla- ja julkaisutoimikunta. Vasemmalta lukien Harald Relander, Pekka Luhtanen, Bernt Starckjohann, Jaakko Ukkonen ja Heikki Simola.

Ansiomitali.

Ansiomitalin suunnittelija Pirkko Saarnio.

Teollisuusseuran ensimmäinen ansiomitali luovutettiin 80 vuotta täyttävälle Lahden kaupungille. Vastanottajina apulaiskaupunginjohtaja Kari Salmi (vas.), kaupunginjohtaja Seppo Välisalo ja apulaiskaupunginjohtaja Antti Kopra; luovuttajina puheenjohtaja Bernt Starckjohann, sihteeri Lasse Aaltonen ja varapuheenjohtaja Jaakko Ukkonen.

Ensimmäiset omat ansiomitalin saajat, edessä vas. Atte Arjala, Väinö Immonen, Ossi Kivekäs ja Viljo Väinölä; takana luovuttajat. Luovutus tapahtui 21.4.1986 Immosen sairauden takia Päijät-Hämeen Keskussairaalassa.

Bernt Starckjohann ja Åke Jankola saavat mitalinsa. Luovuttajana varapuheenjohtaja Jaakko Ukkonen.

Mitalivuorossa Erkki Tuominen (vas.), Heikki Mustakallio ja Tauno Eskola. Luovuttajana puheenjohtaja Bernt Starckjohann.

Syyskuussa 1988 täytti Asko Oy 70 vuotta ja UPO Oy 50 vuotta. Teollisuusseuran edustajat Bernt Starckjohann, Jaakko Ukkonen ja Heikki Simola kävivät onnittelemassa.

Seuran merkkikilpailun voittaja Marja-Leena Muukka edessään voittanut ehdotus.

Yhteistoimintaa kaupungin kanssa. Teollisuusseuran tonttia koskevan asemakaavan muutoksen allekirjoitustilaisuus joulukuussa 1990. Lahden kaupungin puolesta allekirjoittajina apulaiskaupunginsihteerit Juha Arvela ja kaupunginjohtaja Seppo Välisalo, Teollisuusseuran puolesta puheenjohtaja Bernt Starck-johann ja varapuheenjohtaja Jaakko Ukkonen. Todistajina takana seuran sihteeri Heikki Simola ja Seurahuoneen toim.joht. Esko Paalasmaa.

Teollisuusseuran hallitus 1992. Vasemmalta lukien Heimo Ylitalo, Raimo Tiihonen, Heikki Vehnämäki, Pe Heikki Kääpä ja Heikki Rajala. Kuvasta puuttuvat Heikki Mustakallio, Jalo Paananen ja Seppo Halttunen.

Bernt Starckjohann, Jaakko Ukkonen, Heikki Simola, Timo Vikström, Jarmo Ryttilahti, Markku Pentikäinen,

Osanottajia vuosikokouksessa 1992.

Tonttuja joulujuhlassa 1991, Raimo Ryttilähti (vas.), Heikki Vehnämäki, Simo Hiilamo ja Teemu Hiltunen.

Laulavat Heikit retkellä. Vasemmalta oikealle Parmela, Vilppunen, Vehnämäki ja Simola. Keskellä säestäjä Pekka Tirronen. Kauniimpaa sukupuolta edusti seuran jäsen Jaana Kolppo. ▼

Kuntotestausta Suomen Urheiluopistolla lokakuussa 1991. Seppo Soininmäki (vas) Pekka Luhtanen ja Heikki Vilppunen.

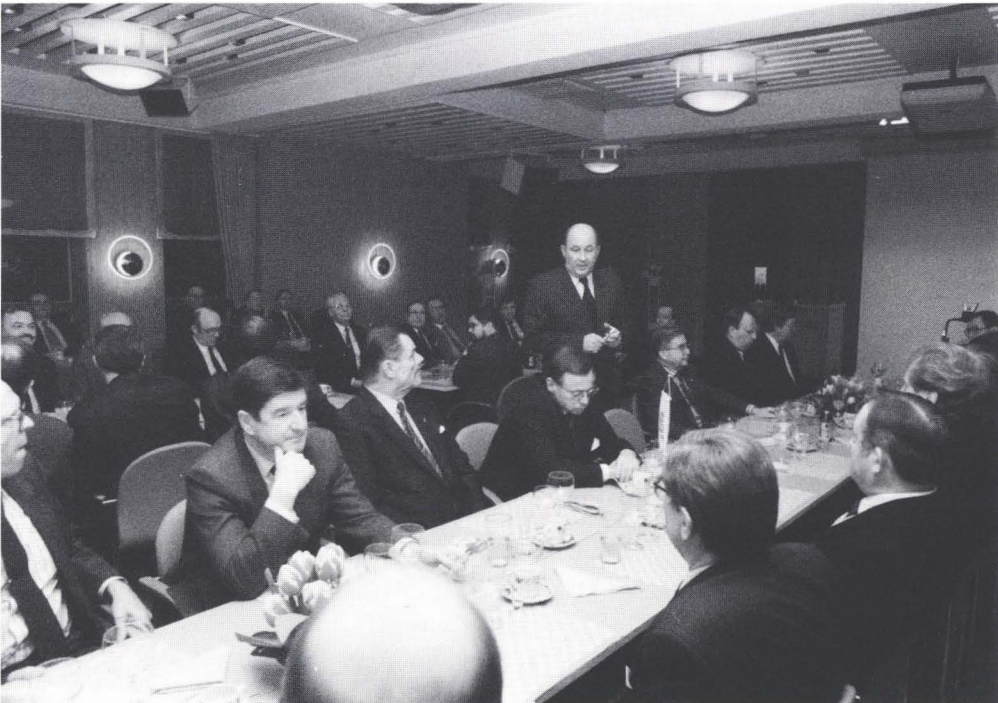
Etelä-Suomen sotilasläänin komentaja, kenr.luutn. Erkki Rannikon vieraina 1991.

Vuorineuvos Casimir Ehrnrooth esitelmöimässä helmikuussa 1992.

Kuulijakunta oli lukumäärältään ennätysellinen, peräti 120 henkeä, paikalla mm. kuusi vuorineuvosta.

Satavuotias kutsuu . . .

LUOTTAMUSHENKILÖT JA VIRKAILIJAT

Lahden Teollisuusseuran hallitus

1983	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann	1986	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Viljo Väinölä		jäsenet	Jaakko Ukkonen
		Harald Relander			Martti Pelkonen
		Simo Hiilamo			Unto Kivinen
		Paavo Prepula			Simo Hiilamo
		Osmo Laakso			Arto Arjala
		Jarmo Rytilahti			Pekka Leppänen
		Pekka Luhtanen			Juhani Pohjolainen
		Erkki Tuominen			Lauri Jalli
		Pertti Berg			Olavi Mikkola
	varajäsenet	Arto Arjala		varajäsenet	Jouko Kemppe
		Olavi Mikkola			Kurt Lindqvist
		Heikki Vehnämäki			Risto Häyrinen
1984	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann	1987	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen		jäsenet	Simo Hiilamo
		Paavo Prepula			Arto Arjala
		Osmo Laakso			Lauri Jalli
		Jarmo Rytilahti			Pekka Leppänen
		Pekka Luhtanen			Pekka Luhtanen
		Erkki Tuominen			Olavi Mikkola
		Pertti Berg			Juhani Pohjolainen
		Martti Pelkonen			Erkki Tuominen
		Unto Kivinen			Timo Vikström
	varajäsenet	Olavi Mikkola		varajäsenet	Kurt Lindqvist
		Heikki Vehnämäki			Jarmo Rytilahti
		Jouko Kemppe			Heikki Vehnämäki
1985	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann	1988	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen		jäsenet	Jaakko Ukkonen
		Pekka Luhtanen			Lauri Jalli
		Erkki Tuominen			Jouko Kemppe
		Pertti Berg			Pekka Luhtanen
		Martti Pelkonen			Olavi Mikkola
		Unto Kivinen			Heikki Mustakallio
		Simo Hiilamo			Juhani Pohjolainen
		Arto Arjala			Erkki Tuominen
		Pekka Leppänen			Timo Vikström
	varajäsenet	Heikki Vehnämäki		varajäsenet	Jarmo Rytilahti
		Jouko Kemppe			Raimo Tiihonen

1989	puheenjohtaja	Heikki Vehnämäki	jäsenet	Pekka Luhtanen
	jäsenet	Bernt Starckjohann		Heikki Mustakallio
		Jaakko Ukkonen		Raimo Tiihonen
		Jonas Borup		Heikki Rajala
		Simo Hiilamo		Heikki Kääpä
		Jouko Kemppi		Jalo Paananen
		Pekka Kulonen		Jarmo Ryttilahti
		Pekka Luhtanen		Bernt Starckjohann
		Heikki Mustakallio		Timo Vikström
		Erkki Tuominen	varajäsenet	Seppo Halttunen
		Timo Vikström		Heikki Vehnämäki
	varajäsenet	Teemu Hiltunen		Markku Pentikäinen
		Raimo Tiihonen		
		Heikki Vehnämäki		
1990	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann		
	jäsenet	Jaakko Ukkonen		
		Jonas Borup		
		Simo Hiilamo		
		Jouko Kemppi		
		Pekka Kulonen		
		Heikki Kääpä		
		Heikki Mustakallio		
		Jalo Paananen		
		Jarmo Ryttilahti		
	varajäsenet	Seppo Halttunen		
		Teemu Hiltunen		
		Raimo Tiihonen		
1991	puheenjohtaja	Jaakko Ukkonen		
	jäsenet	Pekka Luhtanen		
		Jonas Borup		
		Simo Hiilamo		
		Pekka Kulonen		
		Heikki Kääpä		
		Jalo Paananen		
		Jarmo Ryttilahti		
		Bernt Starckjohann		
		Timo Vikström		
	varajäsenet	Seppo Halttunen		
		Teemu Hiltunen		
		Heikki Vehnämäki		
1992	puheenjohtaja	Jaakko Ukkonen		

Hallituksen keskuudestaan valitsemana varapuheenjohtajana on toiminut jäsenistä ensimmäisenä mainittu.

Hallituksen työvaliokunta

1983	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Viljo Väinölä
		Pekka Luhtanen
		Harald Relander
		Simo Hiilamo
		Paavo Prepula
1984	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen
		Paavo Prepula
		Pekka Luhtanen
		Erkki Tuominen
		Pertti Berg
1985	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen
		Pekka Luhtanen
		Erkki Tuominen
		Pertti Berg
		Simo Hiilamo
1986	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen
		Simo Hiilamo
		Arto Arjala
		Pekka Leppänen
		Jouko Kemppi

1987	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Simo Hiilamo Arto Arjala Lauri Jalli Pekka Leppänen Olavi Mikkola
1988	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen Lauri Jalli Jouko Kemppi Olavi Mikkola Heikki Mustakallio
1989	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen Simo Hiilamo Jouko Kemppi Pekka Luhtanen Heikki Mustakallio
1990	puheenjohtaja	Bernt Starckjohann
	jäsenet	Jaakko Ukkonen Jonas Borup Simo Hiilamo Jouko Kemppi Heikki Mustakallio
1991	puheenjohtaja	Jaakko Ukkonen
	jäsenet	Pekka Luhtanen Jonas Borup Simo Hiilamo Bernt Starckjohann Timo Vikström
1992	puheenjohtaja	Jaakko Ukkonen
	jäsenet	Pekka Luhtanen Bernt Starckjohann Heikki Mustakallio Raimo Tiihonen Timo Vikström

Sihteerit-taloudenhoitajat

1963—87	Lasse Aaltonen
1988—	Heikki Simola

Valitsijalautakunta

1983	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Onni Penttilä Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall
1984	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Onni Penttilä Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall
1985	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Onni Penttilä Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall
1986	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall Erkki Tuominen
1987	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall

		Erkki Tuominen
1988	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bernt Starckjohann Viljo Väinölä Bert Renwall Erkki Tuominen
1989	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bert Renwall Erkki Tuominen Bernt Starckjohann Heikki Simola
1990	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Atte Arjala Tauno Eskola Heikki Mustakallio Bert Renwall Erkki Tuominen Viljo Väinölä Bernt Starckjohann Heikki Simola
1991	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs
	jäsenet	Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bert Renwall Bert Starckjohann Erkki Tuominen Viljo Väinölä Jaakko Ukkonen Heikki Simola
1992	puheenjohtaja	Ossi Kivekäs (kuoli 9.7.)
	jäsenet	Heikki Mustakallio Tauno Eskola Bert Renwall

		Bernt Starckjohann Erkki Tuominen Viljo Väinölä Jaakko Ukkonen Heikki Simola
--	--	--

Tässä kuten aikaisempina vuosikymmeniä on luottamushenkilöistä ensimmäisenä mainittu jäsen toiminut luottamuselimen varapuheenjohtajana.

Lahden Seurahuone Oy:n hallitus

1983	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Lasse Harju Pertti Lares Heikki Mustakallio
1984	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Pertti Lares Heikki Mustakallio Harald Relander
1985	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Pertti Lares Heikki Mustakallio Harald Relander
1986	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Pertti Lares Heikki Mustakallio Harald Relander
1987	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo Pertti Berg Pertti Lares Harald Relander
1988	puheenjohtaja	Åke Jankola
	jäsenet	Jaakko Heikinheimo

		Perti Berg Pertti Lares Harald Relander
1989	puheenjohtaja jäsenet	Jaakko Heikinheimo Harald Relander Pertti Berg Pertti Lares Olavi Mikkola
1990	puheenjohtaja jäsenet	Jaakko Heikinheimo Harald Relander Pertti Berg Pertti Lares Olavi Mikkola
1991	puheenjohtaja jäsenet	Jaakko Heikinheimo Harald Relander Pertti Berg Pertti Lares Olavi Mikkola
1992	puheenjohtaja jäsenet	Jaakko Heikinheimo Harald Relander Pertti Berg Pertti Lares Olavi Mikkola

Seurahuoneen johtaja:

1985—1992 Esko Paalasmaa

Tilintarkastajat

1983	varsinaiset	Seppo Salo Kristian von Bonsdorff
	varatilintarkastajat	Matti Räsänen Jaakko Marttila
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1984	varsinaiset	Kristian von Bonsdorff Matti Räsänen

	varatilintarkastajat	Jaakko Marttila Heimo Seppälä
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1985	varsinaiset	Matti Räsänen Jaakko Marttila
	varatilintarkastajat	Heimo Seppälä Juhani Jäntti
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1986	varsinaiset	Jaakko Marttila Heimo Seppälä
	varatilintarkastajat	Juhani Jäntti Seppo Salo
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1987	varsinaiset	Heimo Seppälä Juhani Jäntti
	varatilintarkastajat	Seppo Salo Asko Hirsto
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Mitro, Pohtio & Laitinen
1988	varsinaiset	Juhani Jäntti Matti Räsänen
	varatilintarkastajat	Asko Hirsto Jaakko Marttila
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Kihlman Oy — Jaakko Pohtio
1989	varsinaiset	Matti Räsänen Asko Hirsto
	varatilintarkastajat	Jaakko Marttila Aimo Kairtamo
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Kihlman Oy — Jaakko Pohtio
1990	varsinaiset	Asko Hirsto Jaakko Marttila
	varatilintarkastajat	Raimo Kairtamo

		Markku Ahtela	Klubimestarit
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Kihlman Oy — Jaakko Pohtio	1983 Seppo Järvinen Heikki Simola
1991	varsinaiset	Jaakko Marttila Markku Ahtela	1984 Heikki Simola Heimo Ylitalo
	varatilintarkastajat	Matti Räsänen Osmo Urpelainen	1985 Heikki Simola Heimo Ylitalo
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Kihlman Oy — Jaakko Pohtio	1986 Heikki Simola Heimo Ylitalo
1992	varsinaiset	Markku Ahtela Matti Räsänen	1987 Heikki Simola Heimo Ylitalo
	varatilintarkastajat	Osmo Urpelainen Matti Vainionpää	1988 Heimo Ylitalo Heikki Vilppunen
	valvontatarkastaja	Tilint.tsto Kihlman Oy — Jaakko Pohtio	1989 Heimo Ylitalo Heikki Vilppunen
			1990 Heimo Ylitalo Heikki Vilppunen
			1991 Heimo Ylitalo Heikki Vilppunen
			1992 Heimo Ylitalo Heikki Vilppunen

TILAISUUKSIA

1983 Kerhoillat ja esitelmät:

- 14.2. kenraalimajuri Keijo Tuominen: Varusmiesjuridiikka (yhdessä varuskunnan upseereiden kanssa)
- 14.3. pankinjohtaja Timo Setälä: Teatterin toimintasuunnitelmat (tutustuminen Lahden valmistumassa olevaan kaupunginteatteriin)
- 17.10. professori Antti Hassi: Taidekasvatuksen ja taideteollisuuden haasteet (ohjelma Lahden taide- ja käsiteollisuusoppilaitos)
- 14.11. valtiosihteeri Teemu Hiltunen: Päijät-Hämeen kasvunäkymät

Retkeilyt:

- 16.5. Osuuspankkiopistolle Helsinkiin (pääjohtaja Helge Laakso esitteli taloudellisen katsauksen. Suomen ja Neuvostoliiton kaupan näkymiä. Vieraanvaraisuutta Kuusisaarella. Osanottajia lähes 60)
- 19.9. Hälvälään ja Hennalan Upseerikerholle (kalustoesittely, taisteluammuntanäytös, kenttäpäivällinen. STK:n johtaja Arto Ojalan esitelmä: Suomen talouselämän näkymät)

Juhlat:

- 25.3. seuran 40-vuotistilaisuus (puheenjohtajien kuvien paljastus. Paljastuspuheen piti ja seuran historiikin esitti Jaakko Ukkonen)
- 9.4. keväťjuhla
- 12.12. pikkujoulu (Joulupukkiooppera)

1984 Kerhoillat ja esitelmät:

- 16.1. kauppaneuvos Bernt Starckjohann ja teollisuusneuvos Karl-Jan Govenius: Urheilukalastuksesta

- 20.2. eversti Seppo Räisänen: Maamme kriisivalmius (yhteistoimintailta varuskunnan upseereiden kanssa)
- 20.3. 2. valtiovarainministeri Pekka Vennamo: Rahoitusyhtiöt ja ajan-kohtaiset verotusasiat
- 12.11. toimitusjohtaja Timo Relander: Suomi ja länsimarkkinat

Retkeilyt:

- 16.1. Rapalan tehtaille Vääkseen
- 28.5. KOP:n koulutuskeskukseen Kirkkonummelle (esitelmä varatoim.joht. Simo Kärävä: Yritysten ja niiden investointihankkeiden luotottamisen kriteerit)
- 1.10. herrasmieskilpailu Hälvälässä (upseereiden vieraina kenttäateria. Toim.joht. Pekka Luhtasen esitelmä: Herra Johtaja)

Juhlat:

- 14.4. keväťjuhla
- 10.12. pikkujoulu (hilpeään tapaan)

1985 Kerhoillat ja esitelmät:

- 11.2. ev.luutn. Sampo Ahto: Lapin sodan synty (yhdessä Lahden kadettiipiirin kanssa)
- 25.3. ev.luutn. Sampo Ahto: Suomen sotilaallinen tila toisen maailmansodan päättyessä
- 21.10. kansanedustaja Ulla Puolanne: Budjettikriittikkää
varatuomari Martti Siiteri: Havain-
toja uusista veronäkymistä

Retkeilyt:

- 14.1. Kemiansalpa Oy:n tehtaalte Salpa-
kankaalle
- 20.5. SYP:n koulutuskeskukseen Vuosaareen (toim.joht. Ahti Hirvosen)

esitelmä: Ajankohtaista pankkirin-
tamalla)

- 16.9. lääkintämuseoon ja esikuntakou-
luun Hennalassa (esitelmä Upseeri-
kerholla, johtaja Lasse Laatonen
STK:sta: Tasa-arvokysymyksiä)

Juhlat:

- 20.4. kevätkuuhla
9.12. pikkujoulu (saunoineen ja ohjelmi-
neen)

1986 Kerhoillat ja esitelmät:

- 17.2. eversti Matti Lukkari: Asekätken-
täjuttu (yhdessä varuskunnan up-
seereiden kanssa)
10.3. kansliapäällikkö Bror Wahlroos:
Talouspolitiikan ajankohtaisia ky-
symyksiä
20.10. maaherra Erkki Huurtamo: UKK
ihmisenä ja ystävänä
17.11. ylijohdaja Pertti Sorsa: Taloudelli-
nen katsaus

Retkeilyt:

- 20.1. Lahden Suurhalliin (esittely hall.pj.
Reino Gynther, rytmisen voimiste-
lun esitys, rangaistuspotkukilpailu
ja sauna)
19.5. Postipankin vieraina Helsingissä
(esitelmät pääjohtaja Heikki Tuo-
minen: Ajankohtaiset pankkiasiat,
johtaja Matti Niemi: Yritystodis-
tukset ja apul.osastopääll. Erkki Ju-
hala: Valuuttariskien hallinta
1.9. Uttiin Laskuvarjojääkärikouluun
(Kouvolan upseerikerholla esitel-
mä kenraaliluutn. Sakari Annala ja
toimittaja Knud Möller: Maailman-
politiikka tänään)

Juhlat:

- 19.4. kevätkuuhla
15.12. pikkujoulu

1987 Kerhoillat ja esitelmät:

- 16.2. toimituspäällikkö Harry Leving:
Sodanaikainen radiotiedustelu ja
Stella Polaris (yhdessä varuskun-
nan upseerien kanssa)
9.3. ylijohdaja Jussi Linnamo: Ajankoh-
taista pankkialalta
12.10. ministeri Ulla Puolanne: Budjetti-
politiikka ja verouudistus
25.11. toimitusjohtaja Tapani Kahri: Työ-
elämän uudistus

Retket:

- 19.1. Enso-Gutzeit Oy
18.5. SKOP:n Sarfvikin tiloihin (pääjoh-
taja Matti Melkkilän katsaus sääs-
töpankkiryhmän ajankohtaisiin asi-
oihin)
31.8. Hennalaan kadettiipiirin vieraiksi.
Esittelyvuorossa Hämeen Ryk-
mentti ja Urheilukoulun testauslait-
teet (esitelmä maaherra Risto Tai-
nio: Hämeen läänin ja Päijät-Hä-
meen kehitysnäkymät)

Juhlat:

- 4.4. kevätkuuhla
14.12. pikkujoulu

Takkaillat:

- 5.1. dipl.ins. Heino Leskelä: Teolli-
susseuran toiminnan kehittäminen
2.2. valtiosihteeri Teemu Hiltunen:
Moottoritie Lahteen
2.3. kaupunginjohtaja Seppo Välisalo:
Lahden kaupungin markkinointi
5.10. teollisuusneuvos Seppo Halttunen:
Teollisuuspolitiikka
2.11. Lahden Nuorkauppakamarin pj.
Pekka Häkkä, dipl.ins. Lasse Erola,
arkkitehti Bernd Müller ja
toim.joht. Heikki Rajala: Kongres-
sikeskuksen ja Lahden matkailun

kehittäminen

1988 Kerhoillat ja esitelmät:

- 29.2. kenraalimajuri Tuomo Tuominen: Puolustusvoimat tänään
- 28.3. kauppat.maisteri Erik Forsman: Suomi ja yhdentyvä Eurooppa
- 17.10. professori Risto Ihamuotila: Teollisuusyritysten ja Helsingin yliopiston välinen yhteistyö
johtaja Heikki Lampi: sama aihe
- 28.11. pankinjohtaja Björn Wahlroos: Pääomamarkkinat yritysten ja yksityisen sijoittajan näkökulmasta

Vierailut:

- 18.1. Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy:n toimistoon Salpakankaalle (esitelmä fil. toht. pekka Kansanen: Sedimenttitutkimukset Vesijärven kunnostussuunnittelussa)
- 24.5. Tukkukauppojen Oy:n tiloihin Hämeenkylässä
- 12.9. Hennalan upseerikerholle. Sotilas-musiikkikoulun esittely (esitelmä liikenneministeri Pekka Vennamo: Moottoritie Järvenpää—Lahti)

Juhlat:

- 16.4. kevätjuhla (erinomainen ruoka ja hyvä ohjelma)
- 12.12. pikkujoulu

Takkaillat:

- 8.2. toim.joht. Reino Rajamäki: Kehä IV ja high-tech Lahteen ehdotus mekatroniikan yliopettajan ja assistentin viran perustamiseksi Lahden Teknilliseen opistoon
- 19.9. toim.joht. Heikki Lehmusto: Sähköisen viestinnän ajankohtaiset muutospaineeet (teema: Kolmostelevisio Lahteen)

- 14.11. lääk.everstii Seppo Tikka: Lahden MM-hiihtojen uudet doping-testit (Mallasjuoma Oy:n tiloissa)

1989 Kerhoillat ja esitelmät:

- 20.2. vuorineuvos Yrjö Pessi: Ajankoh- taista valtionyhtiöistä
- 6.3. kenraalimajuri Raimo Penttinen: Puolustusvoimain hankinnat ja niiden kotimaisuusaste (yhdessä kadettiipiirin kanssa)
- 16.10. suurlähettiläs Heikki Talvitie: Neuvostoliiton uudistuspolitiikka ja Suomen ja Neuvostoliiton suhteet (mukanaolijoita 81, lukuisia kysymyksiä)
- 6.11. ministeri Erkki Liikanen: Taloudel- linen tilanne (mukana 95 henkilöä)

Vierailut:

- 16.1. Lahden Lasitehtaaseen (esitelmä ylijohtaja Sixten Korkman: Valtion vaihtotase)

1990 Kerhoillat ja esitelmät:

- 19.3. eduskunnan puhemies Kalevi Sor- sa: Eurooppa poliitikon näkövink- kelistä
- 22.10. valtiovarainministeri Matti Loue- koski: Ajankohtaista valtion talou- desta (keskustelussa korostettiin Järvenpää—Lahti-moottoritien tär- keyttä)
- 19.11. kauppat. maist. Erik Forsman: Eu- roopan integraatio

Vierailut:

- 15.1. Kymmene Oy — Schauman Wood / Lahden tehtaisiin
- 12.2. Hennalan upseerikerholle kadetti- piirin vieraksi (esitelmä eversti Lasse Wächter: Puolustusvoimiem- me sotilasasiamiesjärjestelmä)

14.5. Neste Oy:n Porvoon tuotantolaitoksille

27.8. Lahden Purjehdusseuran tarjoama risteily Päijänteen Ykskoivun saarelle (lohisoppaa, saunomista ja reipasta musiikkia)

Juhlat:

6.4. kevätkuuhla (311 osanottajaa, hanuripartio, Kansantaiteilijat)

10.12. pikkujoulu

1991 Kerhoillat ja esitelmät:

11.2. kenr.luutn. Erkki Rannikko: Puolustusvoimain johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistus, erityisesti Etelä-Suomen sotilasläänin osalta (yhdessä varuskunnan upseerien kanssa)

11.3. suunnittelujohtaja Erkki Koskinen: Valtatieverkoston kehittäminen valtiosihtööri Eino Keinänen: Tienpidon rahoitusmahdollisuudet

4.11. EVAn toimitusjohtaja Jaakko Ilo-niemi: Suomen ja Euroopan talou-teen vaikuttavat asiat

Vierailut:

14.1. Asko Oy:n uuden liesitehtaan esitely (pankinjohtaja Kalevi Kososen katsaus taloudelliseen tilanteeseen)

13.5. Cultor Oy:n laitoksiin Helsinkiin (varatoimitusjohtaja Taisto Hautakankaan selostus elintarviketeollisuuden mahdollisuuksista muuttuvassa Euroopassa)

30.9. Halton Oy:n pääkonttoriin ja Kausalan tehtaisiin (kutsujana ja esittelijänä teollisuusneuvos Seppo Haltunen)

14.10. Suomen Urheiluopistossa Vierumäellä liikunnallinen iltapäivä (kuntotesti halukkaille, pääisäntänä

varatoimitusjohtaja Pekka Vasala)

Juhlat:

5.4. kevätkuuhla (paistettua metsoa, 324 henkilöä)

9.12. pikkujoulu (30 kg lipeäkalaa, 126 miestä)

Takkailta:

18.3. kaupunginjohtaja Seppo Välsälo: Kaupungin ja elinkeinoelämän väliset suhteet (38 osanottajaa, lähes 30 puheenvuoroa)

1992 Kerhoillat ja esitelmät:

17.2. vuorineuvos Casimir Ehrnrooth: Kotipaikkana Lahti vai Helsinki (120 osanottajaa, mm. 6 vuorineuvosta)

2.3. kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalo: Suomen teollisuuden asema muuttuvassa Euroopassa

23.3. apulaisosastopäällikkö Pekka Säilä: Suomen tämän hetken näkemyksiä EY-jäsenyydestä

Vierailut:

5.5. kevätretki Suomen Unilever Oy Paasivaaran suurkuluttajaosaston tiloihin Helsingin Herttoniemessä. (Esiintyjät pääjohtaja Raimo Hynynen, tiedotuspäällikkö Maire Ellison, tuotantopäällikkö Jaana Kolppo ja ravitsemuskonsultti Liisa Pättiniemi. Maittavan illallisen esitteli suurkeittiökonsultti Harri Hytönen)

14.9. syysretki Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun ja Orion-yhtymä Oy, Chymokseen

Juhlat:

10.4. kevätkuuhla (yleinen valokuvaus)

14.12. pikkujoulu

KASVOJA KEVÄTJUHLASSA 1992

Puheenjohtajan alkusanat.

Kerhoneuvoston juhlakokous. Vasemmalta ja oikealla klubimestarit Heikki Vilppunen ja Heimo Ylitalo, välissä puheenjohtaja Jaakko Ukkonen, varapuheenjohtaja Pekka Luhtanen ja sihteeri-taloudenhoitaja Heikki Simola.

Pilkettä silmään . . . Etualalla Leena ja Heikki Luhtanen.

Kari Levänen, Liisa Starckjohann ja Bernt Starckjohann.

Annikki Hiltunen, Juhana Kurki-Suonio, Eeva Parmela ja K. K. Kankaanranta.

Heikki Parmela, Elisabeth Kurki-Suonio ja Teemu Hiltunen.

Lasse Harju, Raili Ukkonen ja Väinö Hannukkala.

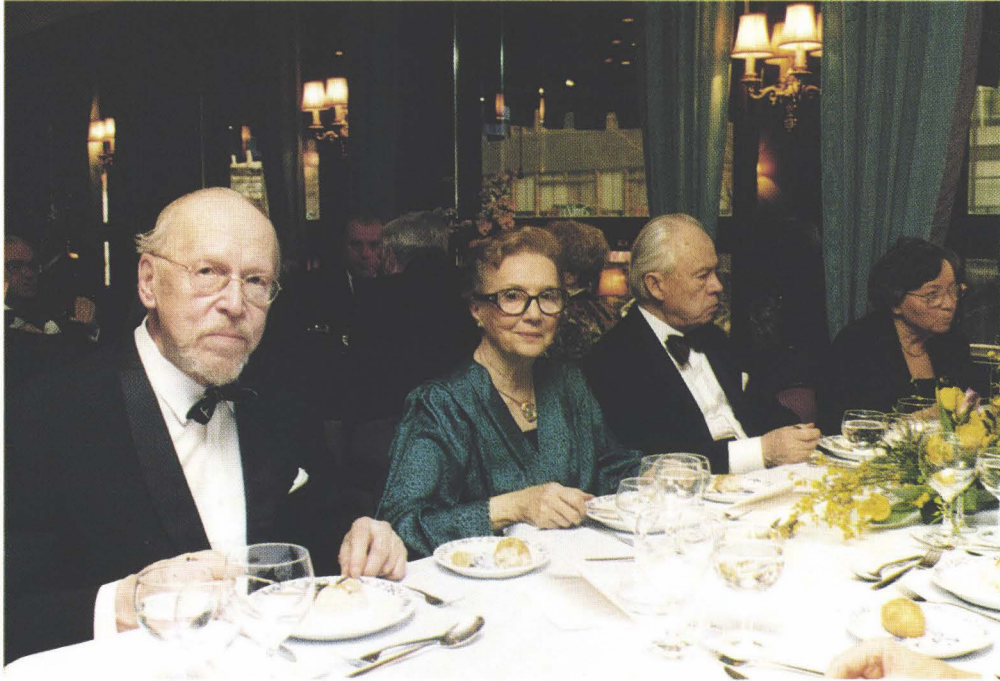
Laura Vainio, Valter Karisalo, Sirkka Lankinen ja Jouko Louhio.

Olavi Silvo, Anna-Maija Heikinheimo ja Jalo Paananen.

Sakari Lankinen, Hellin Karisalo, Sakari Vainio ja Rauha Louhio.

Veikko Suurmunne, Timo Valve ja Laura Valve.

Timo Laine, Leena Luhtanen ja Pekka Luhtanen.

Raimo Tiihonen, Karita Kanninen, Taisto Kanninen ja Terttu Tiihonen.

V. K. Simola, Pirkko Hiilamo, Kari Pajunen, Helinä Ylitalo ja Heikki Simola.

Leena Setälä, Martti Ratilainen, Salme Vuorelma ja Timo Setälä.

Leena Larsson, Paavo Ristola ja Tuula Jaakkola.

Mirjami Airaksinen, Heikki Mustakallio, Marja-Leena Jalli ja Raimo Seppälä.

Leena Laine, Ilkka Kylmälä, Pirjo Weckström, Juha Ylä-Anttila, Milja Maunula, Harald Relander, Anne Antila-Oikku ja Pentti Heinonen.

Helvi Maukonen, Markku Ahtela, Marja-Leena Kujala, Eero Maukonen, Riitta-Liisa Ahtela ja Jorma Kujala.

Leena Parikka, Olavi Mikkola, Pirjo Eerola ja Erkki Sälkiö.

Sari Viljamaa, Arto Arjala ja Marja Viljamaa.

Eeva-Riitta Vikström, Heikki Vehnämäki ja Outi Tammivuori.

Tanssin tahdittajat, Lahden sotilasmusiikkikoulun torvet.

Kiitoskukat henkilökunnalle.

LIITTEET

Liite 1.

PERUSTAVAN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA

Pöytäkirja, tehty ”Lahden Teollisuusseura r.y.” nimisen yhdistyksen perustavassa kokouksessa Lahden Seurahuoneessa 23.2.1943.

Edustettuina olivat seuraavat yhteisöt ja yksityiset henkilöt:

Lahden Rautateollisuus O/Y kautta insinöörit Pauli ja Arne Mustakallio, Fennia Fanneriosakeyhtiö kautta insinööri Torsten Lindroos, Oululainen O/Y kautta johtaja Leo Valtari, Rakennustoimisto Vilho Rekola kautta insinööri Mauno Rekola, Lahti Osakeyhtiö kautta metsänhoitaja N. Järvinen, Kutomo ja Neulomo O/Y kautta johtaja A. Häyrinen, V. Brunila O/Y kautta johtaja Viljo Brunila, Mono O/Y kautta johtaja J. Mononen, Askon Tehtaat O/Y kautta tehtailija Aug. Asko-Avonius, Esan Kirjapaino O/Y kautta isännöitsijä K. O. Kivekäs, johtaja V. Kaskinen ja varatuomari Allan Larvia.

1 §

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin insinööri Arne Mustakallio ja pöytäkirjan laati pyynnöstä varatuomari Allan Larvia.

2 §

Keskustelua yhdistyksen tarpeellisuudesta ja sen toimintamuodoista kokous päätti yksimielisesti perustaa yhdistyksen ja sen nimeksi hyväksyttiin ”Lahden Teollisuusseura r.y.”.

3 §

Keskusteltua väliaikaisen toimikunnan laimasta sääntöehdotuksesta, joka käsiteltiin

pykälittäin, kokous päätti yksimielisesti hyväksyä yhdistykselle seuraavat säännöt:

Liite säännöt.

4 §

Yhdistyksen hallitukseen valittiin insinöörit Arne Mustakallio, Torsten Lindroos ja Mauno Rekola, tehtailija Aug. Asko-Avonius, metsänhoitaja U. U. Järvinen sekä johtajat Leo Valtari, J. Mononen, Väinö Levelä ja A. Häyrinen, varsinaisiksi jäseniksi ja johtajat Erland Luoma ja Ilmari Lankila sekä isännöitsijä K. O. Kivekäs varajäseniksi.

5 §

Yhdistyksen tilintarkastajiksi valittiin johtajat Väinö Kaskinen ja Viljo Brunila sekä näiden varamiehiksi johtajat Into Blåfield ja maisteri Viljo Oinonen.

6 §

Esitettiin kauppakirja viime marraskuun 8 päivältä, jolla yhdistyksen lukuun oli Kutomo ja Neulomo O/Y:ltä ostettu 1 miljoonan markan kauppahinnasta kaikki Asunto-osakeyhtiö Aleksanterinkatu 31 Lahdessa nimisen asunto-osakeyhtiön osakkeet.

Kauppa hyväksyttiin yksimielisesti.

7 §

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin johtajat Leo Valtari ja Viljo Brunila.

A. Mustakallio.

Allan Larvia.

Liite 2.

SEURAN SÄÄNNÖT

Sopimuskirja

Me allekirjoittaneet olemme tänä päivänä päättäneet perustaa yhdistyksen nimeltä: Lahden Teollisuusseura r.y. ja hyväksyneet sille seuraavat säännöt:

Lahden Teollisuusseura r.y.:n

Säännöt

1 §

Yhdistyksen nimi on ”Lahden Teollisuusseura r.y.” ja sen kotipaikka on Lahden kaupunki.

2 §

Yhdistyksen tarkoituksena on olla teollisuuden ja liike-elämän alalla toimivien yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden keskinäisenä yhdyssiteenä paikkakunnalla, jotta näillä aloilla toimivat voisivat perehtyä toistensa toimialoihin ja jotta vaalittaisiin terveitä liikeperiaatteita paikkakunnalla. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä hankkii huoneuston käytettäväksi jäsentensä edustustehtäviä ja keskinäistä kanssakäymistä varten.

Yhdistyksen tarkoitus ei ole voiton taikka muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen jäsenilleen.

3 §

Yhdistyksen jäsenet ovat A-jäseniä tai B-jäseniä.

A-jäseniksi voidaan hyväksyä henkilö tai yhteisö, joka palvelee teollisuus- tai liike-el-

mää Lahdessa tai sen ympäristössä ja joka suorittaa yhdistykselle hallituksen määräämän, vähintään 20 000 markan suuruisen perusmaksun.

B-jäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka Lahdessa tai sen ympäristössä on teollisuuden tai liike-elämän palveluksessa tai joka muuten on lähellä näitä.

Kaikki jäsenet hyväksyy ja erottaa yhdistyksen hallitus ja vaaditaan hyväksymiselle ja erottamiselle 6 varsinaisen jäsenen kannatus. Erotetulla jäsenellä on oikeus vedota erottamispäätöksestä yhdistyksen seuraavaan vuosikokoukseen 8 §:n II kohdassa määrättyssä järjestyksessä.

4 §

Jäsenet suorittavat yhdistykselle vuosikokouksen määräämän jäsenmaksun.

5 §

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu 9 varsinaista ja 3 varajäsentä, joista 3 varsinaista ja 1 varajäsen on joka vuosi eroavassa. Eroavaa jäsentä ei voida valita samana vuonna uudelleen. Hallitukseen ovat vaalikelpoisia sekä A- että B-jäsenet. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan.

Hallitus valitsee vuodeksi kerrallaan yhdistyksen sihteerin ja taloudenhoitajan sekä muut ehkä tarvittavat toimihenkilöt. Näiden ei tarvitse kuulua hallitukseen.

Hallitus voi siirtää juoksevien asioiden hoitamisen ja muiden asioiden valmistelun keskuudestaan valittavalle työvaliokunnalle,

jonka jäsenmäärän suuruuden se itse päättää.

Hallitus on päätösvaltainen, jos vähintään 6 jäsentä on saapuvilla ja edellytyksellä, että kaikki jäsenet ovat saaneet kutsun.

Yhdistyksen nimen kirjoittaa joko hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja jompikumpi yhdessä tai hallituksen sihteerin kanssa.

6 §

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain. Tilit sekä hallituksen laatima vuosikertomus ja muut yhdistyksen hallintoa koskevat asiakirjat ovat ennen helmikuun 15 päivää annettavat yhdistyksen tilintarkastajille sitä tarkoitusta varten kuin 7 §:ssä sanotaan.

7 §

Tilintarkastajain tulee ennen maaliskuun 1 päivää antaa hallitukselle kirjallinen, yhdistyksen vuosikokoukselle osoitettu kertomus toiminnasta ja tilien tarkastuksesta.

8 §

I. Yhdistyksen vuosikokous pidetään maaliskuussa ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

1) esitetään vuosikertomus, tilit ja tilintarkastajain lausunto sekä vahvistetaan tilinpäätös.

2) päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle.

3) päätetään jäsenmaksun suuruudesta.

4) valitaan hallitukseen jäsenet erovuoroisten jäsenten tilalle.

5) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä tarkastamaan kulumassa olevan vuoden tilejä ja taloutta.

6) käsitellään muut hallituksen tai jonkun jäsenen tekemät ehdotukset.

II) Asiat, jotka jäsenet haluavat esittää vuosikokoukselle käsiteltäväksi, ovat jätettävät kirjallisesti hallitukselle valmistelua varten ennen maaliskuun 1 päivää.

III) Yhdistyksen kokouksissa on päätän-

tävalta ainoastaan A-jäsenillä ja on jäsenellä yksi ääni suorittamaansa perusmaksun kutakin 10 000 mk kohti, kuitenkin korkeintaan 10 ääntä.

Jäsen on oikeutettu käyttämään puhe- ja äänivaltaansa asiamiehen kautta.

B-jäsenillä on puheoikeus, vaan ei äänioikeutta.

9 §

Yhdistys kutsutaan koolle vähintään 7 päivää ennen kokousta kahdessa paikkakunnalla oleviävässä sanomalehdessä julkaistulla ilmoituksella tai kullekin jäsenelle lähetettävällä sisäänkirjoitetulla kirjeellä, joka on jätettävä postilaitoksen kuljetettavaksi vähintään 7 päivää ennen kokousta.

Muut tiedonannot yhdistyksen jäsenille toimitetaan samalla tavalla.

10 §

Yhdistyksellä on oikeus ottaa vastaan testamentteja ja lahjoituksia, hankkia ja ostaa kiinteistöjä sekä harjoittaa ravintolaliikettä tarkoituksperiensä toteuttamiseksi.

11 §

Jos yhdistys lakkaa, on sen varat luovutettava jollekin muulle lähinnä samaa tarkoituksperää ajavalle järjestölle.

Yhdistyksen lakkauttamispäätös tehdään kahdessa perättäisessä kokouksessa, joiden väliaika on vähintään 1 kuukausi, jos vähintään 4/5 annetuista äänistä päätöstä kannattaa.

12 §

Muissa kohdin noudatetaan yhdistyslainsäännöksiä.

Lahdessa, helmikuun 23 päivänä 1943

A. Mustakallio	Mauno Rekola
Insinööri	Insinööri
Lahden kaupungista	Lahden kaupungista

Allan Larvia

Varatuomari Lahden kaupungista.

Liite 3.

SEURAN SÄÄNNÖT V. 1979

Lahden Teollisuusseura ry:n säännöt

1 §

Yhdistyksen nimi on Lahden Teollisuusseura ry ja sen kotipaikka on Lahden kaupunki.

2 §

Yhdistyksen tarkoituksena on olla teollisuuden ja liike-elämän alalla toimivien yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden keskinäisenä yhdyssiteenä paikkakunnalla, jotta näillä aloilla toimivat voisivat perehtyä toistensa toimialoihin ja jotta vaalittaisiin terveitä liikeperiaatteita paikkakunnalla. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä hankkii huoneiston käytettäväksi jäsentensä edustus-tehtäviä ja keskinäistä kanssakäymistä varten.

Yhdistyksen tarkoitus ei ole voiton taikka muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen jäsenilleen.

3 §

- 1) Yhdistyksen jäsenet ovat A- tai henkilöjäseniä.
- 2) A-jäseneksi voi yhdistyksen hallitus hyväksyä oikeuskelpoisen yhteisön, joka palvelee teollisuus- tai liike-elämää Lahdessa tai sen ympäristössä ja joka suorittaa yhdistykselle hallituksen määräämän perusmaksun, joka on vähintään kahden niinkään yhdistyksen hallituksen vah-

vistaman perusmaksuysikön suuruinen. Muuta jäsenmaksua eivät A-jäsenet suorita.

A-jäsenen tulee ilmoittaa kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle se henkilö ja hänen varamiehensä, joka valtuutettuna tulee edustamaan A-jäsentä yhdistyksen kokouksissa.

A-jäsenen erottamisesta päättää yhdistyksen hallitus.

- 3) A-jäsenet ovat oikeutetut henkilökunnastaan erottamaan edustajikseen yhden kunkin maksamaansa perusmaksuysikköä kohti. A-jäsenten on kirjallisesti ilmoitettava valitsijalautakunnalle se tai ne henkilöt, jotka A-jäsenten kohdalla ehdotetaan näiksi edustajiksi, samoin mahdolliset muutokset. A-jäsenen erotessa tai tullessa erotetuksi yhdistyksestä on sen edustajien edustusoikeus katsottava samalla kertaa lakanneeksi.
- 4) Henkilöjäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka Lahdessa tai sen ympäristössä on teollisuuden tai liike-elämän palveluksessa tai joka muuten on lähellä näitä ja jota A-jäsen henkilöjäseneksi ehdottaa. Jos henkilöjäsen eroaa siitä toimesta, jossa hän on jäseneksi valittaessa, merkitään hänet samalla kertaa eronneeksi. Jos hänet välittömästi tämän jälkeen valitaan uudelleen yhdistyksen jäseneksi, ei liittymismaksua ja vuosimaksua siltä vuodelta peritä uudelleen.

Henkilöjäsen suorittaa vuosikokouk-

sen päättämän liittymismaksun ja jäsenmaksun.

- 5) Kaikki henkilöjäsenet hyväksyy ja erottaa hallituksen valitsema valitsijalautakunta, joka suorittaa jäsenten vaalin hallituksen ohjeiden mukaan.
- 6) Erotetulla henkilöjäsenellä on oikeus vedota erottamispäätöksestä yhdistyksen seuraavaan vuosikokoukseen 7 §:n II kohdassa määrättyssä järjestyksessä.

4 §

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja 9 varsinaista jäsentä sekä 3 varajäsentä, joista 3 varsinaista ja 1 varajäsen on joka vuosi erovuorossa. Eroavaa jäsentä ei voida sinä vuonna valita uudelleen, paitsi puheenjohtajaksi. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Hallitus valitsee vuodeksi kerrallaan yhdistyksen sihteerin ja taloudenhoitajan sekä muut tarvittavat toimihenkilöt. Näiden ei tarvitse kuulua hallitukseen.

Hallitus voi siirtää juoksevien asioiden hoitamisen ja muiden asiain valmistelun keskuudestaan valittavalle työvaliokunnalle.

Hallitus on päätösvaltainen, jos vähintään 6 jäsentä on saapuvilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Yhdistyksen nimen kirjoittaa hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja yhdessä tai jompikumpi näistä yhdessä sihteerin tai taloudenhoitajan kanssa.

5 §

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain. Tilit sekä hallituksen laatima vuosikertomus ja muuta yhdistyksen hallintoa koskevat asiakirjat ovat ennen helmikuun 15 päivää annettava yhdistyksen tilintarkastajille sitä tarkoitusta varten kuin 7 §:ssä sanotaan.

6 §

Tilintarkastajain tulee ennen maaliskuun 1 päivää antaa hallitukselle tilintarkastuskertomus.

7 §

I Yhdistyksen vuosikokous pidetään viimeistään maaliskuussa ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

- 1) Esitetään vuosikertomus, tilit ja tilintarkastajien lausunto sekä vahvistetaan tilinpäätös.
- 2) Päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle.
- 3) Päätetään henkilöjäsenten liittymis- ja jäsenmaksun suuruudesta.
- 4) Valitaan puheenjohtaja ja hallituksen muut jäsenet erovuoroisten tilalle.
- 5) Valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä.
- 6) Käsitellään muut hallituksen tai jonkun jäsenen tekemät ehdotukset.

II Asiat, jotka jäsenet haluavat esittää vuosikokouksessa käsiteltäviksi, ovat jätettävä kirjallisesti hallitukselle valmistelua varten ennen maaliskuun 1 päivää.

III Yhdistyksen kokouksissa on päätösvalta ainoastaan A-jäsenillä ja on jäsenellä yksi ääni suorittamaansa perusmaksuyksikköä kohti, kuitenkin korkeintaan 10 ääntä. A-jäsen käyttää äänivaltaansa hyväksyttävän valtuuden nojalla.

8 §

Yhdistys kutsutaan koolle vähintään 7 päivää ennen kokousta kahdessa paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä julkaistulla ilmoituksella tai kullekin A-jäsenelle lähetettävällä kirjatulla kirjeellä, joka on jätettävä postilaitoksen kuljetettavaksi vähintään 7 päivää ennen kokousta.

Muut tiedonannot yhdistyksen jäsenille toimitetaan samalla tavalla.

9 §

Yhdistyksellä on oikeus ottaa vastaan testamentteja ja lahjoituksia, omistaa kiinteää omaisuutta sekä harjoittaa hotelli- ja ravintolaliikettä tarkoituksperiensä toteuttamiseksi.

10 §

Jos yhdistys lakkaa, on sen varat luovutettava

jollekin muulle, lähinnä samaa tarkoituksperää ajavalle oikeuskelpoiselle järjestölle.

Yhdistyksen lakkauttamispäätös tehdään kahdessa perättäisessä kokouksessa, joiden väliäika on vähintään 1 kuukausi, jos vähintään 4/5 annetuista äänistä päätöstä kannattaa.

11 §

Muissa kohdin noudatetaan yhdistyslain säännöksiä.

Liite 4.

OHJEET VALITSIJALAUTAKUNNALLE

Lahden Teollisuusseura r.y.:n hallitus on kokouksessaan 4.5.45 yhdistyksen sääntöjen 3 §:n perusteella vahvistanut samassa pykälässä mainituille jäsenten valitsijalautakunnalle seuraavat ohjeet toistaiseksi noudatettavaksi:

1 §

Valitsijalautakuntaan kuuluu johtokunnan vuosittain valitsemat puheenjohtaja, sihteeri ja 5 jäsentä.

2 §

Lautakunnan kokoonpano ja vaalit ovat salaisia, eikä kukaan lautakunnan jäsen saa ilmaista mitään niissä esitettyihin lausuntoihin tai perusteluihin y.m. liittyvää.

3 §

Valitsijalautakunta ilmoittaa hyväksyvän tai hylkäävän päätöksensä kirjallisesti hallitukselle ja hallitus sille jäsenelle, joka on pyrkijän esittänyt sekä hyväksytylle jäsenelle.

4 §

A-jäseneksi voidaan valita seuraan pyrkivä yhtiö tai toiminimi, joka harjoittaa Lahdessa tai sen lähiympäristössä teollisuutta, tukku-kauppaa, suurta vähittäiskauppaa tai muuta taloudellista toimintaa, ja jonka toiminnan laajuus on huomattava ja joka noudattaa hyviä liikeperiaatteita.

A-jäsenen edustajaksi voidaan valita sellainen A-jäsenen ehdottama, sen palvelukses-

sa oleva henkilö, joka on johtavassa tai edustavassa asemassa. A-jäsenten edustajain lukumäärästä määrätään säännöissä.

B-jäseneksi voidaan valita sellainen johtavassa tai edustavassa asemassa oleva henkilö, jonka toiminta-ala liittyy läheisesti Lahden teollisuus- tai liiketoimintaan tai jonka mukana olo seuran toiminnassa on Lahden teollisuuden tai liike-elämän yhteisten etujen mukaista. B-jäseneksi älköön valittako sellaisen toiminimen palveluksessa olevaa, joka voisi liittyä A-jäseneksi, tai jonka alalla toimivia yrityksiä on liittynyt A-jäseneksi, mutta joka ei ole itse sitä tehnyt, ellei se Lahden teollisuuden tai liike-elämän yleisen edun kannalta ole erikoisen hyvin perusteltavissa.

5 §

A-jäsenen on jätettävä ehdotuksensa edustajikseen haluamistaan B-jäsenistä kirjallisesti seuran puheenjohtajalle perusteluineen. Ehdotuksessa on toiminimi allekirjoitettava niinkuin se on kaupparekisteriin ilmoitettu. Ehdotus B-jäsenen vaihdosta on tehtävä samalla tavalla.

Ehdotus A- tai B-jäseneksi valitsemista on jätettävä kirjallisesti valitsijalautakunnan puheenjohtajalle perusteluineen. Ehdotuksen tulee olla seuraan kuuluvan A-jäsenen allekirjoittama edellisen kohdan mukaisesti.

6 §

Yhdistykseen pyrkivä hyväksytään:

1) A-jäseneksi, jos jäseneksi ottamista ei

vastusta useampi kuin 2 valitsijalautakunnan jäsentä,

- 2) A-jäsenen edustajaksi, jos jäseneksi ottamista ei vastusta useampi kuin 1 valitsijalautakunnan jäsen,
- 3) B-jäseneksi, jos vaali on yksimielinen.

Valitsijalautakunnan kokouksessa tulee olla vähintään 5 jäsentä läsnä, jotta se olisi päätösvaltainen.

7 §

Lautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa, johon on merkittävä kokouksessa läsnä olleet ja äänestyksen tulos sekä erottamistapauksessa erottamisen perustelu, mutta ei keskusteluja. Pöytäkirja on salainen.

13/8 -45 tehty lisäys, että valitsijamiesten on viimeistään 3. kokouksessa tehtävä joko hyväksyvä tai hylkäävä päätös.

Liite 5.

HUONEISTON SÄÄNNÖT V. 1950

Lahden Teollisuusseuran hallitus on vahvistanut kokouksessaan 12.10.1950 seuraavat seuran kerhohuoneuston käyttöä koskevat ohjeet noudatettaviksi toistaiseksi.

1 §

Huoneustoon pääsevät ainoastaan seuran jäsenet ja ne toisella paikkakunnalla asuvat henkilöt, jotka jäsen tuo kerhoon vierinaan. Jäsenellä on oikeus tuoda kerhohuoneuston isoon saliin perheensä jäseniä. Kerhoiltoina on perheenjäsenen poistuttava klo 17. Paikkakunnalla asuvan henkilön tuominen vieraana on kielletty, elleivät siihen poikkeustapauksissa anna lupaa: puheenjohtajat tai klubimestarit.

2 §

Sen jäsenen, joka tuo vieraan mukanaan, on kirjoitettava vieraan nimi ja kotipaikka sekä arvo tai ammatti ja oma nimensä sisään tullessaan vieraskirjaan. Vierasmaksu, mk 50,- vierasta kohti, peritään jäseneltä jälkeensä vuosittain. Jäsen vastaa kaikin puolin vieraitaan ja heidän käyttäytymisestään. Isännän poistuessa kerholta on hänen tuomiensa vieraiden myös poistuttava sieltä.

3 §

Huoneustossa oleskeltaessa on noudatettava tahdikasta ja hyvää käytöstä. Alkoholin käytössä on noudatettava harkintaa ja huomioitava aina tilaisuuden ja vuorokaudenajan asetamat vaatimukset.

4 §

Korttipeli on sallittu kerhohuoneuston pelihuoneessa.

5 §

Seuran huoneustoon saapuminen ravintolan puolelta klo 23,15 jälkeen on ehdottomasti kielletty ja huoneustosta on poistuttava lopettamisaikana ilman eri käskyä, koska seura ravintolaliikkeen ja hotellin omistajana on itse vastuussa järjestyksestä.

6 §

Seuran ja Seurahuone Oy:n hallitusten puheenjohtajien, hallitusten jäsenten ja klubimestareitten antamia ohjeita on aina noudatettava. Näillä henkilöillä on oikeus kieltää jäsenen tai hänen vieraansa saapuminen kerhohuoneustoon tai määrätä hänet tai hänen vieraansa sieltä poistumaan. Määräystä on heti noudatettava, vaikka se tuntuisi aiheettomaltakin. Seuran hallituksen työvaliokunnalla on oikeus kieltää toistaiseksi jäsentä käyttämästä huoneustoa tai tuomasta sinne vieraitaan. Jäsenellä on oikeus jälestäpäin tehdä kirjallinen valitus seuran hallitukselle, jos katsoo etujansa loukatun.

7 §

Seuran puheenjohtajat, klubimestarit ja sihteeri muodostavat kerhoneuvoston, jonka tehtävänä on ohjata ja kehittää kerhotoimintaa, huolehtia yhteisten tilaisuuksien järjestämisestä, valvoa kerhohuoneuston käytön tarkoituksenmukaisuutta sekä tehdä edellämainittuja asioita koskevia esityksiä seuran hallitukselle.

8 §

Seuran hallitus ja sen työvaliokunta voivat koska tahansa muuttaa näitä määräyksiä.

Liite 6.

HUONEISTON SÄÄNNÖT V. 1961

Kerhohuoneiston käyttö

1 §

Huoneistoon pääsevät ainoastaan seuran jäsenet ja ne, jotka jäsen tuo kerhoon vierainaan. Jäsen vastaa kaikin puolin vieraistaan ja heidän käyttäytymisestään. Isännän poistussa kerholta on hänen tuomiensa vieraiden myös poistuttava.

2 §

Sitä jäsentä, joka tuo vieraan mukanaan, pyydetään kirjoittamaan vieraan nimi ja kotipaikka sekä arvo tai ammatti ja oma nimensä sisään tullessaan vieraskirjaan.

3 §

Huoneistossa oleskeltaessa on noudatettava tahdikasta ja hyvää käytöstä. Alkoholin käytössä on noudatettava harkintaa ja huomioitava aina tilaisuuden ja vuorokaudenajan asetamat vaatimukset.

4 §

Korttipeli on sallittu kerhohuoneiston pelihuoneessa. Kunnioita kirjaston lukurauhaa.

5 §

Huoneistosta on poistuttava sulkemisaikana ilman eri käskyä, koska seura ravintolaliikkeen ja hotellin omistajana on itse vastuussa järjestyksestä.

6 §

Seuran ja Seurahuone Oy:n hallituksen puheenjohtajien, hallituksen jäsenten, klubi-mestareitten ja hotellin hovimestareitten antamia ohjeita on aina noudatettava.

7 §

Seuran hallitus voi koska tahansa muuttaa näitä määräyksiä. Kokous hyväksyi yksimielisesti nämä säännöt.

Liite 7.

HUONEISTON SÄÄNNÖT V. 1973

Lahden Teollisuusseura r.y.:n
huoneiston käyttösäännöt

1 §

Lahden Teollisuusseuran huoneisto sijaitsee hotellin neljännessä kerroksessa. Se käsittää kokoushuoneen sekä klubihuoneen ja on varattu seuran jäsenten edustukseen ja viihtymiseen oleskeluun varsinaisten ravintolatilojen ulkopuolella.

2 §

Seuran kokoushuone on tarkoitettu seuran ja Lahden Seurahuone Oy:n hallintoelinten kokouskäyttöön. Seuran yhteisöjäsenet voivat varata kokoushuoneen neuvottelu-, kokous- yms. suljettuja tilaisuuksia varten.

Kokoushuone varataan ravintolan hovimestarilta.

3 §

Seuran klubihuone on omistettu yksinomaan seuran henkilöjäsenten käyttöön. Jäsen voi tuoda klubihuoneeseen ensi sijaisesti toiselta paikkakunnalta olevia vieraitaan. Tällöin tulee tehdä merkinnät vieraskirjaan. Isännän

poistuessa huoneistosta on myös vieraan poistuttava sieltä.

Klubihuonetta ei voida varata eikä käyttää enempää yhteisö- kuin henkilöjäsentenkään yksityisiin tilaisuuksiin.

4 §

Huoneistossa oleskeltaessa on noudatettava tahdikasta ja hyvää käytöstä. Alkoholin käytössä on noudatettava harkintaa ja huomioitava aina tilaisuuden asettamat vaatimukset. Huoneistosta on poistuttava ravintolan sulkemisaikana ilman eri kehoitusta. Seuran hallinnon ja Lahden Seurahuoneen johdon sekä hovimestareiden antamia ohjeita on aina noudatettava ottaen huomioon, että anniskelumääräysten noudattamisesta näissäkin tiloissa vastaa Seurahuone. Rikkomukset tässä kuten muissakin huoneistoa koskevilla asioilla käsittelee viime kädessä Teollisuusseuran hallitus.

5 §

Seuran hallitus voi milloin tahansa muuttaa näitä sääntöjä, jotka se on vahvistanut joulukuun 29 päivänä 1973.

Liite 8.

HUONEISTON SÄÄNNÖT V. 1982

Lahden Teollisuusseura ry:n
huoneiston käyttösäännöt

1 §

Lahden Teollisuusseuran huoneisto sijaitsee hotellin neljännessä kerroksessa. Se käsittää kokoushuoneen sekä klubihuoneen ja on varattu seuran jäsenten edustukseen ja viihtyisään oleskeluun varsinaisten ravintolatilojen ulkopuolella.

2 §

Seuran kokoushuone on tarkoitettu ensisijaisesti seuran ja Lahden Seurahuone Oy:n hallintoelinten kokouskäyttöön. Kokoushuone voidaan varata neuvottelu-, kokous- yms suljettuja tilaisuuksia varten.

Kokoushuone varataan myyntipalvelusta tai ravintolan hovimestarilta.

3 §

Seuran klubihuone on tarkoitettu lähinnä seuran henkilöjäsenten käyttöön. Jäsen voi tuoda klubihuoneeseen ensisijaisesti toiselta paikakunnalta olevia vieraitaan. Tällöin tulee

tehdä merkinnät vieraskirjaan. Isännän poistuessa huoneistosta on myös vieraan poistuttava sieltä. Klubihuone voidaan varata yksityistilaisuuksiin myyntipalvelusta tai hovimestarilta.

4 §

Huoneistossa oleskeltaessa on noudatettava tahdikasta ja hyvää käytöstä. Alkoholin käytössä on noudatettava harkintaa ja huomioitava aina tilaisuuden asettamat vaatimukset. Huoneistosta on poistuttava ravintolan sulke-misaikana ilman eri kehoitusta. Seuran hallinnon ja Lahden Seurahuoneen johdon sekä hovimestareiden antamia ohjeita on aina noudatettava ottaen huomioon, että anniskelumääräysten noudattamisesta näissäkin tiloissa vastaa Seurahuone. Rikkomukset tässä kuten muissakin huoneistoa koskeissa asioissa käsittelee viime kädessä Teollisuusseuran hallitus.

5 §

Seuran hallitus voi milloin tahansa muuttaa näitä sääntöjä, jotka seuran vuosikokous on vahvistanut 15.3.1982.

LAHDEN SEURAHUONE 100-VUOTIAS

Lahden Seurahuoneen satavuotisjuhlaa vietettiin lokakuun 13. päivänä 1992. Paikalla oli noin 1 150 kutsuvierasta. — Lahden Seurahuone Oy:n hallituksen puheenjohtaja Jaakko Heikinheimo (kesk.) ja vt. toimitusjohtaja Juhani Kuokkanen vastaanottivat vieraat.

Ravintolapäällikkö Kari Anttila tervehti. — Jäljempänä juhlakansaa täpötäysissä tiloissa.

LÄHTEET

Yleinen historia (eri teoksia)
Suomen historia (eri teoksia)
Aimo Halila: Lahden historia — 1958
Jouko Heinonen: Lahden historia — 1974
Olli Järvinen: Kestiystävyyttä Lahdessa — 1974
Jalmari Niemi: Lahden liike-elämän vaihteita — 1954
Liikelaistosten historioita
V.H. Siilas: Lahden Kauppaklubin historiikki
Lahden Teollisuusseuran kokouspöytäkirjat
Lahden Teollisuusseuran vuosikertomukset
Henkilöhaastattelut

ARKISTOKUVAT

Lahden Teollisuusseura
Lahden Seurahuone
Lahden Kaupunginmuseo
Etelä-Suomen Sanomat
Valokuvaamo Erkki Halme Ky
Yksityisiä

